

Підготовлено Інститутом громадянського суспільства
за сприяння Програми Ради Європи
«Посилення інституційної спроможності органів місцевого самоврядування в Україні»,
яка реалізується за фінансової підтримки урядів Швейцарської Конфедерації
та Королівства Данії

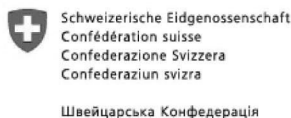
ЩОКВАРТАЛЬНИЙ АНАЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД

Розвиток місцевого самоврядування в Україні

липень – жовтень 2014 року

Київ
ІКЦ «Легальний статус»
2014

УДК 352.07(477)(048.83)''540*3''
ББК 67.9(4Укр)401
Щ92

***Видання здійснене за сприяння Програми Ради Європи
«Посилення інституційної спроможності органів місцевого самоврядування в Україні»,
яка реалізується за фінансової підтримки урядів Швейцарської Конфедерації
та Королівства Данії.***

***Погляди, викладені тут, належать авторам цієї роботи і не можуть ні за яких обставин
вважатися такими, що виражають офіційну позицію Ради Європи.***

*Ця інформація та розробки є вільними для копіювання, перевидання та поширення по всій території
України всіма способами, якщо вони здійснюються безоплатно для кінцевого споживача та якщо
при таких копіюванні, перевиданні та поширенні є обов'язкове посилання на автора і суб'єкта
майнового права на цю інформацію та розробки.*

У роботі над аналітичним звітом брали участь А. Ф. Ткачук та Н. В. Наталенко.

**Щ 92 ЩОКВАРТАЛЬНИЙ АНАЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД «Розвиток місцевого самоврядування
в Україні» (липень – жовтень 2014 року) / Н. В. Наталенко. – К.: Ін-т громадян. сусп-ва:
ІКЦ «Легальний статус», 2014. – 96 с.**

ISBN 978-966-8312-74-8

На сучасному етапі децентралізації влади в Україні актуальними є проблеми розвитку інституту місцевого самоврядування, що діє в умовах вдосконалення моделі держави на підставі політичних, економічних, соціальних та історичних традицій.

З огляду на це ми продовжуємо серію щоквартальних аналітичних оглядів змін у сфері місцевого самоврядування з метою аналізу загальної ситуації розвитку місцевого самоврядування у поточному кварталі, законодавчих ініціатив Президента України, Уряду, Верховної Ради України та розгляду діяльності у цій площині громадських, донорських організацій і міжнародних структур.

УДК 352.07(477)(048.83)''540*3''
ББК 67.9(4Укр)401

ISBN 978-966-8312-74-8

© Рада Європи, 2014
© Інститут громадянського суспільства, 2014
© ІКЦ «Легальний статус», 2014

ЗМІСТ

ВСТУП	4
I. АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ВЛАДИ У СФЕРІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ..	4
1.1. Діяльність Президента України.....	4
1.2. Діяльність Верховної Ради України	6
1.3. Діяльність Кабінету Міністрів України та центральних органів виконавчої влади....	8
II. ПРОЕКТИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ, ЗАРЕЄСТРОВАНІ У ВЕРХОВНІЙ РАДІ УКРАЇНИ ЧИ ОПРИЛЮДНЕНІ НА САЙТАХ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ	11
III. РОБОТА ОРГАНІЗАЦІЙ ТРЕТЬОГО СЕКТОРУ, МІЖНАРОДНИХ ФІНАНСОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ, ДОНОРІВ І ПРОЕКТІВ, ЩО РЕАЛІЗОВУЮТЬ ДІЯЛЬНІСТЬ, ДОТИЧНУ ДО ПИТАНЬ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ТА РОЗВИТКУ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	20
IV. ОГЛЯД І АНАЛІЗ ВАЖЛИВИХ ПУБЛІКАЦІЙ У ЗАСОБАХ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ З ПИТАНЬ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ТА РОЗВИТКУ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	23
ДОДАТОК	
ПРОЕКТ ЗАКОНУ УКРАЇНИ ПРО МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ	31

ВСТУП

На сьогодні Україна знаходиться на дуже непростому й, можна навіть казати, переломному етапі свого розвитку – негативні тренди демонструють майже всі макроекономічні показники. Надзвичайно складною залишається політична та економічна ситуація на Сході України, а в окремих районах Донбасу внаслідок ведення воєнних дій спостерігаються ознаки гуманітарної катастрофи.

Упродовж третього кварталу 2014 року загальна ситуація в Україні характеризувалася як політичною, так і економічною нестабільністю, відбулося дострокове припинення повноважень Верховної Ради України VII скликання та призначення позачергових виборів. Зважаючи на проведення бойових дій Парламент скасував літні канікули і продовжив роботу.

Наприкінці серпня стартувала передвиборна гонка кандидатів у народні депутати, яка завершилась проведенням дострокових виборів 26 жовтня 2014 року.

Отже, щоквартальний аналітичний огляд «Розвиток місцевого самоврядування» ми логічно доповнили описом подій у жовтні для того, щоб отримати завершений аналіз діяльності «старої» влади та визначити основний фундамент, на якому будуть базувати розвиток місцевого самоврядування нові політики.

I. АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ВЛАДИ У СФЕРІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

1.1. Діяльність Президента України

Для забезпечення впровадження єдиної, узгодженої державної політики реформ в Україні, налагодження ефективного механізму взаємодії державних органів та інститутів громадянського суспільства в процесі здійснення реформ із залученням до співпраці з цих питань міжнародної спільноти, створення системного підходу до стратегічного планування, узгодження позицій та моніторингу реалізації реформ щодо забезпечення сталого розвитку України як передумови зростання добробуту її населення, досягнення європейських стандартів забезпечення та захисту прав і свобод людини і громадянина Президент України видав Указ від 23 липня 2014 року № 614/2014 «Про забезпечення впровадження єдиної державної політики реформ в Україні». Цим Указом утворено Національну раду реформ як спеціальний консультативно-дорадчий орган при Президентові України з питань стратегічного планування, узгодження позицій щодо впровадження в Україні єдиної державної політики реформ та їх реалізації. Головою Національної ради реформ є Президент України. До її складу входять: Голова Верховної Ради України (за згодою), Прем'єр-міністр України та інші члени Кабінету Міністрів України, які очолюють міністерства, (за погодженням із Прем'єр-міністром України), а також: Голова Національного банку України, голови комітетів Верховної Ради України, чотири представники від громадських об'єднань, представник Дорадчої ради реформ (за згодою).

Водночас виконавчому комітету реформ доручено підготувати для розгляду Національною радою реформ проект Стратегії сталого розвитку України на період до 2020 року, передбачивши визначення стратегічних інтересів держави у правовій, економічній, соціальній, науково-технологічній, екологічній, інформаційній та інших сферах.

16 вересня 2014 року Президент України вніс до Верховної Ради України проект Закону України (реєстр. № 5081) «Про особливий порядок місцевого самоврядування в

окремих районах Донецької та Луганської областей», у якому запропоновано визначити тимчасовий, строком на три роки, порядок організації місцевого самоврядування, діяльності органів місцевого самоврядування в окремих районах Донецької та Луганської областей, до яких належать райони, міста, селища, села, що визначаються рішенням Верховної Ради України. Законодавство України в окремих районах на період особливого порядку місцевого самоврядування діє з урахуванням особливостей, визначених Законом, зокрема:

- здійснення відповідними територіальними громадами безпосередньо та через органи місцевого самоврядування з додержанням Конституції та законів України;
- призначення на 7 грудня 2014 року позачергових виборів депутатів районних, міських, районних у містах, селищних, сільських рад, сільських, селищних, міських голів в окремих районах;
- неможливість дострокового припинення повноважень депутатів місцевих рад і посадових осіб, обраних на цих позачергових виборах;
- запровадження законами України особливого порядку призначення керівників органів прокуратури і судів, що передбачає участь органів місцевого самоврядування у вирішенні цих питань;
- можливість створення на добровільних засадах загонів народної міліції, на які покладається реалізація завдання з охорони громадського порядку;
- можливість укладення відповідними органами місцевого самоврядування та Кабінетом Міністрів України, міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади для забезпечення узгодженої діяльності органів місцевого самоврядування та центральних і місцевих органів виконавчої влади щодо забезпечення розвитку окремих районів угод щодо економічного, соціального та культурного розвитку окремих районів;
- надання державної підтримки соціально-економічному розвитку окремих районів шляхом запровадження законом відмінного від загального економічного режиму здійснення господарської та інвестиційної діяльності, спрямованого на відновлення об'єктів промисловості, транспортної та соціальної інфраструктури, житлового фонду, переорієнтацію промислового потенціалу, створення нових робочих місць, залучення інвестицій та кредитів для відновлення та розвитку об'єктів, розташованих в окремих районах.

Однак цей законопроект (далі – Закон¹) залишає багато неврегульованих питань або питань, які потребують додатково прийняття окремих рішень, зокрема законопроектом:

- не визначено, на якій конкретній території буде діяти цей особливий порядок;
- встановлюється недопущення «кримінального переслідування, притягнення до кримінальної, адміністративної відповідальності та покарання осіб – учасників подій на території Донецької, Луганської областей» та «забороняється дискримінація, переслідування та притягнення до відповідальності осіб з приводу подій, що мали місце у Донецькій, Луганській областях», проте часові рамки та які саме події не встановлено;
- у порушення статті 10 Конституції України фактично встановлюється, що на території окремих районів Донецької, Луганської областей не використовується державна мова, а органи державної влади зобов'язуються сприяти впровадженню російської мови в усіх сферах суспільного життя;

¹Проект Закону «Про особливий порядок місцевого самоврядування в окремих районах Донецької та Луганської областей» прийнятий ВРУ 16.09.2014 року.

- призначено проведення позачергових виборів на 7 грудня 2014 року, після яких вся повнота влади на цих територіях передається до органів місцевого самоврядування. Навіть призначення керівників органів прокуратури та судів відбуватиметься за їхньою згодою, а питання забезпечення вільного волевиявлення залишається відкритим. Разом з тим передбачається створення добровільних загонів народної міліції, які будуть підконтрольні відповідним новообраним міським, селищним і сільським головам.

У законопроекті не вказано про відновлення чи встановлення на новому місці державного кордону з Російською Федерацією, про виведення з території України окупаційних військ, про відновлення діяльності в «окремих районах» конституційних органів державної влади України, про гарантування та захист прав і свобод громадян України, про відшкодування завданих їм збитків. Навіть самі «окремі райони» не називаються тимчасово окупованими.

29 вересня 2014 року Президент України представив «Стратегію реформ – 2020» та наголосив, що реформи мають бути системними, стосуватися одразу всіх політичних, економічних та соціальних інституцій. Саме тому «Стратегія – 2020» передбачає 60 реформ та спеціальних програм. Для створення інституційних передумов проведення всіх реформ «Стратегією – 2020» визначено пріоритетні сфери: антикорупційна та судова реформи, реформа правоохоронних органів, децентралізація та реформа державного управління, податкова реформа.

1.2. Діяльність Верховної Ради України

Робота 4-ї сесії Верховної Ради України ознаменувалась подією 24 липня 2014 року, коли на пленарному засіданні голови депутатських фракцій політичної партії «Удар» та Всеукраїнського об'єднання «Свобода» заявили про вихід цих фракцій зі складу коаліції та подали відповідні документи, які підтверджують рішення народних депутатів з їх особистими підписами. У зв'язку з цим було оголошено про припинення діяльності парламентської коаліції «Європейський вибір» у Верховній Раді України VII скликання.

Отже, керуючись частиною другою статті 77, частинами шостою і сьомою статті 83, пунктом 1 частини другої статті 90 Конституції України та відповідно до пунктів 7 і 8 частини першої статті 106 Конституції України, Президент України підписав Указ про дострокове припинення повноважень Верховної Ради України VII скликання та призначив позачергові вибори на 26 жовтня 2014 року (№ 620/2014 від 27 серпня 2014 року).

Водночас на завершення роботи 4-ї сесії та на пленарних засіданнях 5-ї сесії Верховна Рада України прийняла низку законодавчих актів, які впливають на розвиток місцевого самоврядування.

3 липня 2014 року прийнято за основу законопроект (реєстр. № 4070а) «Про добровільне об'єднання територіальних громад», у якому передбачено встановлення основних умов об'єднання територіальних громад, порядку його ініціювання, порядку утворення об'єднаної територіальної громади та порядку діяльності органів місцевого самоврядування в об'єднаній територіальній громаді до формування нових органів. Врегулюються питання правонаступництва, управління об'єктами комунальної власності, формування бюджету, форми державної підтримки, зокрема фінансової. 14 серпня 2014 року цей законопроект направлено на повторне друге читання.

4 липня 2014 року ухвалено Закон України № 1592-VII «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо зарахування орендної плати за водні об'єкти до місцевих бюджетів», яким узгоджено положення Бюджетного кодексу України з положеннями Водного кодексу України у зв'язку зі зміною підходу надання в оренду водних об'єктів разом із земельною ділянкою та додаткового наповнення місцевих бюджетів за рахунок

орендної плати за водні об'єкти, що розміщені на території села, селища, міста, району, області, забезпечення заінтересованості органів місцевого самоврядування у впорядкуванні, а також раціональному використанні водних об'єктів.

7 липня 2014 року прийнято за основу та 14 серпня 2014 року направлено на повторне друге читання законопроект (реєстр. № 4069а) «Про засади державної регіональної політики», розроблений Мінекономрозвитку відповідно до рішення Ради регіонів від 25 грудня 2012 року. Визначення рамок регіонального розвитку шляхом прийняття закону про засади державної регіональної політики передбачено Порядком денним асоціації Україна – ЄС, оновлена редакція якого схвалена 24 червня 2013 року на Шістнадцятому засіданні Ради з питань співробітництва Україні – ЄС (м. Люксембург). Законопроект передбачає створення базової законодавчої основи для початку реалізації нової політики.

31 серпня 2014 року ухвалено Закон України № 1621-VII «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України».

Реалізація заходів, передбачених цим Законом, сприятиме ліквідації схем ухилення від контролю за продажем спиртовмісної продукції та надасть можливість збільшити у 2014 році ресурс зведеного бюджету України на суму 10,3 млрд гривень.

2 вересня 2014 року ухвалено Закон України № 1664-VII «Про ратифікацію Додаткового протоколу до Європейської хартії місцевого самоврядування про право участі у справах органу місцевого самоврядування».

Метою прийняття цього закону, який було підготовлено Мінрегіоном у співпраці з Програмою Ради Європи з місцевого самоврядування, є ратифікація Україною Додаткового протоколу до Європейської хартії місцевого самоврядування про право участі у справах органу місцевого самоврядування.

Ратифікація Додаткового протоколу засвідчує незмінність позиції України в рамках Європейської хартії місцевого самоврядування, яка є частиною національного законодавства, забезпечувати право органів місцевого самоврядування здійснювати регулювання та управління значною часткою державних справ, під власну відповідальність, в інтересах місцевого населення, та розширювати обсяг своїх міжнародно-правових зобов'язань, включаючи право участі у справах органу місцевого самоврядування.

Додатковий протокол до Європейської хартії місцевого самоврядування істотно розширює права громадян, містить застереження проти хабарництва чи використання силових або примусових форм участі особи в суспільному житті місцевих громад, тобто зобов'язує сторону (країну-підписанта) запровадити відповідні умови та обмеження, які гарантуватимуть, що реалізація права участі громадянина не загрожує етичній доброчинності та прозорості здійснення функцій та повноважень місцевих влад.

Підписання Додаткового протоколу, імплементація його в національне законодавство і практичне застосування передбачених у ньому стандартів сприяє демократизації суспільства.

Крім того, з огляду на ситуацію, що склалася у сфері функціонування місцевих органів влади в Україні, українською стороною з урахуванням національних інтересів Додатковий протокол був ратифікований із заявою.

2 вересня 2014 року ухвалено Закон України № 1673-VII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо переведення садових і дачних будинків у жилі будинки та реєстрації в них місця проживання», яким створено умови для громадян України та осіб, які на законних підставах перебувають на території України, у реалізації їх прав і свобод, гарантованих Конституцією України. Реєстрація місця проживання у садових та дачних будинках сьогодні потрібна тим громадянам, які постійно проживають у таких будинках і не мають іншого місця постійного проживання.

16 вересня 2014 року ухвалено Постанову Верховної Ради України № 1679-VII «Про Заяву Верховної Ради України „Про європейський вибір України“», у якій зазначено,

що Верховна Рада України розглядає ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом не лише як стимулюючий фактор для здійснення подальших реформ в Україні, а й як черговий крок на шляху до досягнення кінцевої мети європейської інтеграції – набуття повноправного членства в Європейському Союзі.

16 вересня 2014 року ухвалено Закон України № 1682-VII «Про очищення влади», яким запроваджується механізм люстрації (очищення) влади та визначаються правові й організаційні засади проведення процедури очищення влади для утвердження в суспільстві верховенства права, законності, підвищення ефективності боротьби з корупцією.

З метою упорядкування адміністративних зв'язків між окремими населеними пунктами Луганської області, які були розірвані внаслідок проведення антитерористичної операції, забезпечення їх життєдіяльності за українським законодавством **7 жовтня 2014 року** Верховна Рада України ухвалила Постанову № 1692-VII «Про зміни в адміністративно-територіальному устрої Луганської області, зміну і встановлення меж Новоайдарського і Слов'яносербського районів Луганської області» та Постанову № 1693-VII «Про зміни в адміністративно-територіальному устрої Луганської області, зміну і встановлення меж Перевальського і Попаснянського районів Луганської області».

1.3. Діяльність Кабінету Міністрів України та центральних органів виконавчої влади

Упродовж останніх місяців суспільство неодноразово наголошувало на відсутність будь-яких ініціатив Уряду щодо реформування та відновлення української економіки. Ухваливши 1 квітня 2014 року Концепцію реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади, Уряд так і не зміг доопрацювати всі необхідні законопроекти та подати до Верховної Ради України.

Першочерговими завданнями, які вирішував Уряд протягом липня – жовтня 2014 року, стали такі завдання:

- посилення обороноздатності держави;
- забезпечення опалювального сезону;
- вирішення питання енергетичної безпеки України;
- організація відновлення пошкоджених (зруйнованих) об'єктів соціальної і транспортної інфраструктури, житлового фонду та систем забезпечення життєдіяльності на території Донецької та Луганської областей;
- забезпечення організації проведення позачергових виборів до Верховної Ради України.

Разом з тим слід зауважити, що станом на початок листопада 2014 року проекту основного фінансового документа країни немає, як і немає визначених основних макропоказників, за якими цей документ буде розраховано.

Щодо місцевого самоврядування Уряд прийняв такі рішення.

7 липня 2014 року ухвалив Постанову Кабінету Міністрів України № 268 «Про внесення змін до Порядку та умов надання у 2014 році субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на погашення заборгованості з різниці в тарифах на теплову енергію, послуги з централізованого водопостачання та водовідведення, що вироблялися, транспортувалися та постачалися населенню, яка виникла у зв'язку з невідповідністю фактичної вартості теплової енергії та послуг з централізованого водопостачання та водовідведення тарифам, що затверджувалися та/або погоджувалися органами державної влади чи місцевого самоврядування», якою уточнюється розподіл даної субвенції для кожного обласного бюджету.

6 серпня 2014 року Кабінет Міністрів України Постановою № 385 затвердив Державну стратегію регіонального розвитку на період до 2020 року, яка визначає цілі державної регіональної політики та основні завдання центральних і місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, спрямовані на досягнення зазначених цілей, а також передбачає узгодженість державної регіональної політики з іншими державними політиками, які направлені на територіальний розвиток.

Стратегія спрямована на визначення завдань та інструментів для розв'язання соціальних проблем, підвищення рівня економічного потенціалу територій, продуктивності їх економіки, прибутковості бізнесу та доходів населення і, як наслідок, створення умов для загального підвищення соціальних стандартів, якості життя та розвитку бізнес-середовища. У цьому документі зазначено, що Кабінет Міністрів України підтримує принципи позиції підходу ЄС до реалізації регіональної політики, які базуються на поєднанні політики щодо підвищення рівня конкурентоспроможності територій та політики, спрямованої на недопущення зростання регіональних диспропорцій, але обмежений на цей час у відповідних за обсягами ресурсах для здійснення ефективних заходів у рамках такого підходу.

У зв'язку зі змінами у соціально-економічному розвитку держави, міжнародній економіці внаслідок глобальної кризи виникла потреба у скороченні переліку пріоритетів регіонального розвитку з метою концентрації фінансових ресурсів на основних завданнях, які матимуть системний та довгостроковий вплив на розвиток регіонів і національної економіки в цілому.

За результатами ґрунтовного аналізу основних тенденцій соціально-економічного розвитку регіонів протягом останніх 20 років та проблем, що існують у сфері регіональної політики, визначаються три основні цілі державної регіональної політики до 2020 року:

Ціль 1. Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів.

Ціль 2. Територіальна соціально-економічна інтеграція і просторовий розвиток.

Ціль 3. Ефективне державне управління у сфері регіонального розвитку.

6 серпня 2014 року з метою забезпечення державних соціальних гарантій у сфері житлово-комунального обслуговування, узгодження чинних норм споживання житлово-комунальних послуг з їх фактичним обсягом споживання, дотримання принципу соціальної справедливості під час надання пільг і субсидій, відповідно до статей 5 і 9 Закону України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії» Кабінет Міністрів України ухвалив Постанову № 409 «Про встановлення державних соціальних стандартів у сфері житлово-комунального обслуговування».

8 серпня 2014 року Кабінет Міністрів України Постановою № 369 «Деякі питання соціально-економічного розвитку окремих територій у 2014 році» затвердив розподіл субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку окремих територій між місцевими бюджетами на 2014 рік та визначив її цільове спрямування на здійснення заходів з енергозбереження щодо заміщення споживання природного газу у сфері теплопостачання.

Аналізуючи діяльність Уряду, варто окремо відзначити роботу Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України (далі – Мінрегіон) як центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної регіональної політики, зокрема щодо територіальної організації влади, адміністративно-територіального устрою, розвитку місцевого самоврядування.

Отже, за період з липня по жовтень 2014 року наказом Мінрегіону № 198 від 16 липня 2014 року оголошено проведення з 31 липня 2014 року конкурсу «Кращі практики місцевого самоврядування у 2014 році». Метою проведення цього конкурсу є поширення кращих проектів і програм соціально-економічного розвитку територій,

реалізованих органами місцевого самоврядування. Відбір проектів відбувається за 3 основними напрямками:

1. Енергозбереження та енергоефективність.
2. Влада та бізнес: сприяння, партнерство.
3. Влада та громада: інформування, діалог, участь.

Конкурс проводиться за методологією Ради Європи.

На реалізацію положень Закону України від 17 червня 2014 року № 1508-VII «Про співробітництво територіальних громад» Мінрегіон у співпраці з Радою Європи розробив відповідний План заходів, схвалений 16 липня 2014 року, в рамках виконання якого Міністерство:

1. Наказом від **15 серпня 2014 року** № 225 (zareestrowano в Мін'юсті 3 вересня 2014 року № 1065/25842) затвердило Порядок формування та забезпечення функціонування реєстру про співробітництво територіальних громад. Цим Порядком визначено механізм формування та ведення реєстру про співробітництво територіальних громад.

2. Наказом від **28 серпня 2014 року** № 233 затвердило Примірні форми договорів про співробітництво територіальних громад. Примірні форми договорів розроблено відповідно до п'яти форм співробітництва, визначених у статті 4 вказаного Закону:

- про співробітництво територіальних громад у формі делегування виконання окремих завдань;
- про співробітництво територіальних громад у формі реалізації спільних проектів;
- про співробітництво територіальних громад у формі спільного фінансування (утримання) підприємств, установ та організацій комунальної власності;
- про співробітництво територіальних громад у формі утворення спільних комунальних підприємств, установ та організацій;
- про співробітництво територіальних громад у формі утворення спільного органу управління.

3. З метою практичного застосування положень закону розробило та оприлюднило на офіційному веб-сайті Міністерства «Методичні рекомендації щодо практичного застосування положень Закону України „Про співробітництво територіальних громад“ в частині організації та юридичного оформлення співробітництва».

Крім того Мінрегіоном та Радою Європи було реалізовано ряд заходів, спрямованих на відбір пілотних проектів співробітництва територіальних громад, здійснення інформаційно-роз'яснювальної роботи та вивчення іноземного досвіду у цій сфері.

25–26 вересня 2014 року Міністерство у співпраці із Радою Європи провело Конференцію та фаховий огляд «Муніципальна консолідація в Європі: тенденції і рішення щодо об'єднання та співробітництва». У роботі конференції взяли участь представники міністерств, відповідальних за місцеве і регіональне управління 13 країн-членів Ради Європи, зокрема міністри з Великої Британії, Грузії, Латвії, Албанії та Мальти.

За підсумками тематичних консультацій з представниками українських та міжнародних організацій та інституцій, що залучені до процесу реформування, високопосадовці — представники інших урядів держав-членів Ради Європи підготували фаховий звіт та практичні рекомендації для Уряду України стосовно можливих шляхів реформи муніципальної консолідації.

ІІ. ПРОЕКТИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ, ЗАРЕЄСТРОВАНІ У ВЕРХОВНІЙ РАДІ УКРАЇНИ ЧИ ОПРИЛЮДНЕНІ НА САЙТАХ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ

Найпродуктивнішим суб'єктом законодавчої ініціативи протягом липня – жовтня 2014 року виступили народні депутати України, які зареєстрували більше 10 нормативно-правових актів, що стосувалися сфери місцевого самоврядування. Водночас Уряд подав на розгляд Верховної Ради України два законопроекти, а Президент України – один.

Разом з тим законопроекти, зареєстровані народними депутатами, переважно передбачають фрагментарний характер змін до Бюджетного кодексу і направлені на «точкові» зміни функціонування місцевого самоврядування.

№ і дата реєстрації	Назва	Суб'єкт права законодавчої ініціативи	Мета законопроекту	Посилання
1	2	3	4	5
Липень – жовтень 2014 р.				
4286а від 14.07.2014	Проект Закону про внесення змін до статті 71 Бюджетного кодексу України щодо здійснення видатків за коштами, залученими під державні гарантії за рахунок бюджету розвитку місцевих бюджетів	Сальдо В.В. Дубіль В.О. Продивус В.С.	Метою Закону є надання права органам місцевого самоврядування здійснювати видатки на обслуговування та погашення зобов'язань за коштами, залученими розпорядниками бюджетних коштів під державні гарантії для здійснення капітальних видатків, за рахунок бюджету розвитку місцевих бюджетів та забезпечення фінансової можливості органів місцевого самоврядування здійснювати такі видатки	http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=51706
4328а від 22.07.2014	Проект Закону про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо регулювання питання порядку сплати податків з доходів фізичних осіб	Нечипоренко В.М.	Проектом запропоновано внести зміни до статей 65 та 66 Бюджетного кодексу України, якими встановити, що 100 відсотків податку на доходи фізичних осіб залишаються в бюджетах місцевого самоврядування сіл, їх об'єднаннях, селищах та містах районного значення	http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=51755
4347а від 22.07.2014	Проект Закону про тимчасовий дозвіл органам місцевого самоврядування, місцевим адміністра-	Шевченко О.Л.	Законопроектом пропонується прийняти рішення щодо надання тимчасового (до 01.01.2015 року) дозволу на відкриття рахунків у комерційних банках України та тимчасового	http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=51776

№ і дата реєстрації	Назва	Суб'єкт права законодавчої ініціативи	Мета законопроекту	Посилання
1	2	3	4	5
	ціям на відкриття рахунків у комерційних банках України та тимчасовий дозвіл на перехід органів місцевого самоврядування, місцевих адміністрацій з обслуговування у Державній казначейській службі України на обслуговування в комерційні банки України		(до 01.01.2015 року) дозволу на перехід органів місцевого самоврядування, місцевих адміністрацій з обслуговування у Державній казначейській службі України на обслуговування у комерційні банки України	
4357а від 24.07.2014	Проект Закону про внесення змін до Бюджетного кодексу України (щодо плати за мисливські угіддя)	Кучерук М.Г.	Законопроектом передбачено доповнити частину першу статті 69 Бюджетного кодексу України новим пунктом шістнадцятим щодо включення плати за користування мисливськими угіддями до доходів загального фонду місцевих бюджетів, що не враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів	http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=51792
4381а від 28.07.2014	Проект Закону про внесення змін до Бюджетного кодексу України (щодо поточних видатків бюджету розвитку місцевих бюджетів)		Проектом пропонується доповнити частину другу статті 71 Бюджетного кодексу України новим пунктом у такій редакції: «8) поточні видатки бюджету на поточні ремонти об'єктів соціально-культурної сфери і житлово-комунального, дорожнього господарства»	http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=51830
4469а від 12.08.2014	Проект Закону про внесення змін до додатків 3 та 7 до Закону України «Про Державний бюджет України на 2014 рік»	Дубіль В.О.	Метою законопроекту є забезпечення виконання місцевими бюджетами Чернігівської області делегованих повноважень, зокрема досягнення своєчасної виплати заробітної плати працівникам бюджетних установ, для реалізації якої пропонується	http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=51941

№ і дата реєстрації	Назва	Суб'єкт права законодавчої ініціативи	Мета законопроекту	Посилання
1	2	3	4	5
	(дотації з державного бюджету місцевим бюджетам Чернігівської області)		збільшити обсяг додаткової дотації з державного бюджету місцевим бюджетам Чернігівської області на вирівнювання їх фінансової забезпеченості на 150 млн грн	
5003 від 02.09.2014	Проект Постанови про призначення позачергових виборів депутатів місцевих рад та сільських, селищних, міських голів всіх рівнів 26 жовтня 2014 року	Павловський А.М.	Проектом постанови пропонується призначити позачергові вибори депутатів місцевих рад та сільських, селищних, міських голів на 26 жовтня 2014 року	http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=52234
5030 від 04.09.2014	Проект Закону про внесення змін до деяких законів України щодо розміру посадового окладу державних службовців	Бублик Ю.В.	Метою цього законопроекту є врегулювання питання у сфері оплати праці державним службовцям та суддям стосовно кількості мінімальних заробітних плат, що надасть можливість зменшити бюджетні витрати стосовно оплати праці державних службовців та суддів	http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=52120
5061 від 11.09.2014	Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо звільнення державного службовця за сепаратизм)	Тягнибок О.Я. Бублик Ю.В.	Законопроект розроблено для захисту національних інтересів, територіальної цілісності, державного суверенітету, порядку, встановленого Конституцією України, а також для вжиття заходів впливу на державних службовців, які пропагують ідеї сепаратизму. Пропонується внести зміни до Закону України «Про державну службу», доповнивши підстави припинення державної служби	http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=52155
5078 від 15.09.2014	Проект Закону про внесення змін до Бюджетного кодексу України (щодо реформи	КМУ	Проект підготовлено на виконання проекту Основних напрямів бюджетної політики на 2015 рік та Плану заходів щодо реалізації Концепції реформування місцевого самоврядування та	http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=52179

№ і дата реєстрації	Назва	Суб'єкт права законодавчої ініціативи	Мета законопроекту	Посилання
1	2	3	4	5
	міжбюджетних відносин)		територіальної організації влади в Україні, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 18.06.2014 № 591-р	
5079 від 15.09.2014	Проект Закону про внесення змін до Податкового кодексу та деяких інших Законів України (щодо податкової реформи)	КМУ	Метою законопроекту є поліпшення умов ведення бізнесу в Україні з одночасним підвищенням показників України в міжнародних рейтингах, а також підвищення ефективності використання ресурсів економіки, зокрема зменшення витрат підприємств на визначення податкових зобов'язань і складання податкової звітності та держави на адміністрування податків. Передбачається скорочення кількості податків та зборів з 22 до 9	http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=52180
5081 від 16.09.2014	Проект Закону про особливий порядок місцевого самоврядування в окремих районах Донецької та Луганської областей	Президент України	Метою прийняття Закону є створення умов для якнайшвидшої нормалізації обстановки, відновлення правопорядку, конституційних прав і свобод громадян, а також прав і законних інтересів юридичних осіб, створення умов для повернення жителів до вимушено залишених місць постійного проживання, їх реінтеграції, а також для відновлення життєдіяльності у населених пунктах у Донецькій та Луганській областях та розвитку території	http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?id=&pf3516=5081&skl=8
5087 від 16.09.2014	Проект Постанови про дострокове припинення повноважень міської ради міста Слов'янська Донецької області та міського голови міста Слов'янська Донецької області	Фірсов Є.П.	Дострокове припинення Верховною Радою України повноважень міської ради міста Слов'янська Донецької області та міського голови міста Слов'янська Донецької області вчиняється через зухвале порушення ними Конституції і законів України та завдання шкоди інтересам держави	http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=52189

№ і дата реєстрації	Назва	Суб'єкт права законодавчої ініціативи	Мета законопроекту	Посилання
1	2	3	4	5
5109 від 26.09.2014	Проект Закону про внесення змін до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» (щодо уточнення повноважень органів місцевого самоврядування в галузі торговельного обслуговування)	Чуб В.Є.	Метою зазначеного законопроекту є уточнення повноважень органів місцевого самоврядування щодо регулювання діяльності суб'єктів господарювання у галузі торговельного обслуговування населення, які порушують чинне законодавство	http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=52234
5115 від 30.09.2014	Проект Постанови про зміни в адміністративному устрої Луганської області, зміну і встановлення меж Новоайдарського району Луганської області	Москаль Г.Г.	Цей проект спрямований на забезпечення державою конституційних гарантій на місцеве самоврядування (статті 5, 7 Конституції України), захист прав і свобод громадян, вжиття заходів для припинення та запобігання загрозам національній безпеці України. Закон сприятиме посиленню ролі та відповідальності органів місцевого самоврядування в житті територіальної громади, оперативності прийняття нею важливих рішень, подальшому економічному і соціальному розвитку міста та приведенню його статусу до вимог Конституції України і Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні»	http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=52243
5116 від 30.09.2014	Проект Постанови про зміни в адміністративному устрої Луганської області, зміну і встановлення меж Попаснянського району Луганської області	Москаль Г.Г.	Для упорядкування адміністративно-територіальних відносин у сучасних умовах та забезпечення життєдіяльності у вказаних населених пунктах пропонується ухвалити Постанову Верховної Ради України «Про зміни в адміністративно-територіальному устрої Луганської області, зміну і встановлення меж Попаснянського району».	http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=52244

№ і дата реєстрації	Назва	Суб'єкт права законодавчої ініціативи	Мета законопроекту	Посилання
1	2	3	4	5
			Проектом передбачено передати в адміністративне підпорядкування Попаснянського району: міста Гірське та Золоте, селища міського типу Тошківка та Нижнє, які на цей час адміністративно підпорядковані Первомайській міській раді; селище міського типу Новотошківське, яке на цей час адміністративно підпорядковане Кіровській міській раді; селище міського типу Чорнухине, яке на цей час перебуває у складі Перевальського району	
5167 від 14.10.2014	Проект Закону про реалізацію пілотного проекту щодо децентралізації влади в окремих адміністративно-територіальних одиницях України	Жеребнюк В.М.	Кінцевою метою пілотного проекту щодо децентралізації державної влади є визначення та практична реалізація конкретних механізмів формування ефективного місцевого самоврядування та територіальної організації влади на базі Барського, Жмеринського, Літинського та Тиврівського районів, а також м. Жмеринка Вінницької області, які надалі будуть застосовані по всій території України	http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=52310

Окремого аналізу потребує законодавча ініціатива Уряду щодо розширення із 2015 року бази оподаткування податку на нерухомість шляхом включення до оподаткування комерційного (нежитлового) майна (*будівлі підприємств та склади, готелі, ресторани та бари, туристичні бази, торгові центри, магазини, СТО, їдальні, бази та склади підприємств торгівлі і громадського харчування, казино, ігорні будинки, будівлі лазень, тощо*) та надання права місцевим органам влади встановлювати ставки податку на нерухоме майно для об'єктів житлової та нежитлової нерухомості в розмірі до 2% мінімальної зарплати за 1 кв. м площі об'єкта оподаткування (законопроекти реєстр. № 5078 та № 5079).

У Міністерстві фінансів вважають, що це додатково має принести місцевим бюджетам 2,7 млрд грн.² Оскільки за даними Держстату на початок 2014 року загальна площа житлової нерухомості становила 1,0966 млрд кв.м, а співвідношення житлової та комерційної нерухомості 10:1, то, надходження від податку

²http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=401711&cat_id=397854

становитимуть близько 2,7 млрд грн. Як приклад об'єктів для оподаткування Мінфін наводить ТОВ НВП «БілоцерківМАЗ» площею 120 тис. кв. м, ТРЦ «Альта-Центр» площею 22 тис. кв. м і офісний центр Horizon Park (обидва розміщені у Києві) площею 16,5 тис. кв. м.

Так, незалежно від виду діяльності, фінансового результату та економічної активності власники комерційного (нежитлового) майна отримують додаткові обов'язкові фінансові навантаження. У цьому випадку ТОВ НВП «БілоцерківМАЗ» – близько 2,9 млн грн, ТРЦ «Альта-Центр» – близько 535,9 тис. грн, офісний центр Horizon Park – 401,9 тис. грн. Слід зауважити, що для прикладу були названі фінансово активні підприємства. А які розміри додаткових платежів будуть у сільськогосподарських товариств із розрахунку приміщення ангарів для с/г машин або корівників (так званого комерційного майна)? При цьому законопроектом не передбачається відміна (або будь-яка зміна) сплати земельного податку.

В англійській мові термін «податки на нерухоме майно» означає податки на землю, нерухомість, а також деякі інші активи. Так, у половини штатів США податок на активи не включає промислового устаткування. У Західній Європі податки на нерухоме майно належать тільки до землі і нерухомості.

Потрібно зазначити, що в деяких західних країнах власник землі автоматично стає власником нерухомості, що розміщена на земельній ділянці, за винятком випадків, коли спеціально обумовлене інше. Таким чином, право власності на землю визначає право власності на все володіння (землю і нерухомість).

Отже, варто розглянути досвід деяких європейських країн, де об'єктом оподаткування нерухомості, як правило, є земля та розміщені на ній будівлі і споруди, у тому числі незавершене будівництво. Земля рідко є предметом продажу, але на вартість будь-якого об'єкта (будинку, квартири, магазину, ресторану, складу) значною мірою впливає місце розташування, тому система оподаткування автоматично враховує такий показник, як вартість землі.

Другою важливою складовою частиною податку на нерухомість є ринкова вартість самого об'єкта, застосування якої більш справедливе на ринку нерухомості, ніж балансова вартість, що використовується сьогодні. Ще одна особливість податку на нерухомість – ставка податку може бути єдина для всіх видів нерухомості, проте частка у вартості об'єкта, яка підлягає оподаткуванню, дуже відрізняється, залежно від способу використання цього об'єкта нерухомості, тобто оподатковувана база значно змінюється від того, чи належить об'єкт нерухомості до житла, об'єкта соціально-культурного призначення, промисловим чи комерційним організаціям.

Максимальні ставки податку та види нерухомості у Польщі (2014 рік)³

Податок на нерухомість	Максимальні ставки податку (в євро)	Ставка податку до ВВП на душу населення, %
- Земля		
Земля, пов'язана з господарською діяльністю, за 1 кв. м	0,21	0,0022
Під озерами, водосховищами, за 1 га	1,09	0,0112
Інше, за 1 кв. м	0,11	0,0011

³<http://ksiegowosc.infor.pl/podatki/podatki-osobiste/podatki-i-oplaty-lokalne/322180,Stawki-podatku-od-nieruchomosci-2013-2014.html>

Податок на нерухомість	Максимальні ставки податку (в євро)	Ставка податку у % до ВВП на душу населення
- Від будівель або їх частин (1 кв. м корисної площі)		
Житлові	0,18	0,0018
Пов'язані з веденням бізнесу та будівлі, що використовуються для ділових або житлових будівель або їх частин	5,51	0,0566
Використовуються для ведення бізнесу у сфері маркетингу насінневої картоплі	2,57	0,0264
Пов'язані з наданням медичних послуг	1,12	0,0115
Інші	1,85	0,0190

Для підприємств, що займаються економічною та комерційною діяльністю в будівлі, що класифікується як житловий будинок або офісні приміщення, використовується податок на майно зі ставкою на корисну площу будівлі та корисну площу землі, яку вони використовують. Як правило, ставка податку на корисну площу будівлі для таких підприємств у 20 разів вища, ніж ставка для людей, які проживають та не займаються комерційною діяльністю.

Якщо підприємство розміщене у будівлі, яку не класифікують як житлове або офісне приміщення, то ставка податку обчислюється, у 2% від її загальної вартості з урахуванням амортизації та ставки податку на землю, яку використовує підприємство. Сільськогосподарські підприємства не обкладаються податком на майно.

У Словаччині податок на майно сплачується відповідно до ставки за 1 кв. м та складається з трьох податків, а саме:

- податок на землю;
- податок на будівлі (*Daň zo stavieb*);
- податок на квартири та офісні приміщення в багатоквартирному будинку.

Підприємства та їх виробнича нерухомість обкладаються такими видами податків:

- податок на землю, що належать до категорії орні землі, хмелині сади, виноградники, постійні пасовища, сади (сільськогосподарські підприємства) відповідно до вартості 1 кв. м;
- податок на землю категорії земельна ділянка, інші землі (для всіх видів підприємств, окрім підприємств, що займаються будівництвом);
- податок на землю, яка належить до категорії під забудову (для підприємств, що займаються будівництвом);
- податок на будівлі категорії сільськогосподарські будівлі (сільськогосподарські підприємства);
- податок на будівлі категорії туристичні будівлі (підприємства, які мають у власності будівлі рекреаційного характеру);
- податок на будівлі категорії промислові будівлі (підприємства, що мають у своєму розпорядженні виробничі будівлі (цехи, склади промислового значення);
- податок на квартири та офісні приміщення категорії нежитлові приміщення для ведення бізнесу (підприємства, які розміщені або мають офіси, а також підприємства, що класифікуються як магазин, ресторан та кафе).

Середні ставки податку на нерухомість у Словаччині у 2014 році⁴

Категорія нерухомості	Середня ставка податку за 1 кв. м (в євро)	Ставка податку до ВВП на душу населення, %
Орні землі	0,0018	0,00001
Луки	0,0003	0,000002
Сади	0,0310	0,0002
Забудовані території	0,0375	0,0003
Земельна ділянка	0,3394	0,0026
Інші землі	0,0377	0,0003
Житловий будинок	0,2454	0,0019
Сільськогосподарська будівля	0,2699	0,0020
Туристичні будівлі	0,7358	0,0056
Гаражі	0,8871	0,0067
Промислові споруди	2,4235	0,0183
Будівля для іншого бізнесу (stavby na ostatne podnikanie)	3,2259	0,0246
Інші споруди	1,5653	0,0118
Квартири	0,2415	0,0018
Нежитлові приміщення для бізнесу (nebytove priestory na podnikanie)	1,7473	0,0132
Інші нежитлові приміщення	0,8707	0,0066

У Латвії об'єктом оподаткування є:

- земля;
- будівлі або їх частини;
- допоміжний житловий будинок, підсобні будівлі, де площа перевищує 25 кв. м (місцеве самоврядування має право прийняти рішення про звільнення від оподаткування господарських будівель. Винятком є гаражі, які, незалежно від їх розміру, з 2012 року є предметом оподаткування і можуть бути оподаткованими за ставкою житлових будівель).

Місцевому самоврядуванню делеговані права на обов'язкові правила для встановлення податкової ставки від 0,2 до 3,0 % від кадастрової вартості майна.

Аналізуючи об'єкти оподаткування, варто звернути увагу і на розмір ставки податку у співвідношенні до ВВП на душу населення. Так, у представлених країнах ставка податку не досягає навіть 0,01% до ВВП на душу населення, тоді як в Україні пропонується встановити розмір податку на нерухоме майно для об'єктів житлової та нежитлової нерухомості близько 0,06% від ВВП на душу населення.

⁴ <http://alianciapas.sk/tag/dane-z-nehnutelnosti/>

ІІІ. РОБОТА ОРГАНІЗАЦІЙ ТРЕТЬОГО СЕКТОРУ, МІЖНАРОДНИХ ФІНАНСОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ, ДОНОРІВ І ПРОЕКТІВ, ЩО РЕАЛІЗОВУЮТЬ ДІЯЛЬНІСТЬ, ДОТИЧНУ ДО ПИТАНЬ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ТА РОЗВИТКУ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Робота цього сегмента протягом липня – жовтня 2014 року характеризувалася нарощуванням активності інформаційної кампанії із роз'яснення положень Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади.

9 липня 2014 року в Українському кризовому медіа-центрі відбувся прес-брифінг на тему «Конституційна реформа в Україні». У брифінгу брали участь Анатолій Ткачук, директор з науки Інституту громадянського суспільства, та Ігор Коліушко, глава правління Центру політико-правових реформ.

Основною темою обговорення став внесений 26 червня 2014 року Президентом України до Верховної Ради України проект Закону «Про внесення змін до Конституції України (щодо повноважень органів державної влади та місцевого самоврядування)» (реєстр. № 4178а).

Доповідачі зазначили, що поява цього законопроекту не тільки продовжила сумні українські традиції змінювати конституцію «під себе» чи «під ситуацію», а й показала приклад дуже непрозорого підходу до підготовки законопроекту.

Крім того, законопроект у розділі «Територіальний устрій і місцеве самоврядування» суперечить Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади, схваленій урядом у квітні 2014 року, та не узгоджується з нею.

Підсумовуючи свої зауваження, експерти зазначили, що у разі відправлення Верховною Радою України цього законопроекту до Конституційного Суду в цілому, виправити помилки буде неможливо і в такому вигляді система місцевого самоврядування та виконавчої влади призведе до паралічу влади. Отже, законопроект потребує істотного доопрацювання.

10 липня 2014 року за ініціативою Інституту громадянського суспільства та за підтримки Реанімаційного пакету реформ відбулося засідання круглого столу на тему: *«Децентралізація в конституційному процесі. Як провести децентралізацію з Донбасом та на Донбасі»*.

Головна мета проведення круглого столу – це спроба віднайти можливі рішення щодо відновлення на Донбасі суспільної стабільності, місцевого самоврядування та можливості проведення демократичних виборів.

До участі у круглому столі були запрошені провідні експерти з питань децентралізації, науковці, філософи, громадські діячі з Києва та регіонів.

У процесі обговорення учасники спробували віднайти механізми та визначити першочергові кроки, які може зробити державна влада, місцеве самоврядування та громадськість для вирішення цих проблем.

За сприяння Уряду України **19–21 липня 2014 року** у Києві була організована та проведена Міжнародним фондом «Відродження» (МФВ) перша міжнародна практична конференція «Україна: стратегія реформ». У ній взяли участь близько 200 учасників, серед яких зарубіжні та українські експерти, у тому числі ті, хто навчався або працює за кордоном, лідери громадських організацій та ініціатив, представники міжнародних донорів та низка провідних іноземних державних діячів з досвідом у сфері впровадження реформ. На конференції обговорювалися програма реформування України, поточні виклики, що стоять перед країною, бачення засадничих та структурних реформ, європейська інтеграція України,

досвід реформування у Центрально-Східній Європі (з колишніми лідерами урядів Грузії – Нікою Гілаурі, Словаччини – Іваном Міклошем та Угорщини – Гордоном Байнаї), а також створення Національної ради реформ і міжнародної донорської допомоги.

Учасники конференції активно обговорювали ідею створення Національної ради реформ: її статус (у складі або за межами уряду), склад та функціонування (у тому числі, щоб координувати і спостерігати за виконанням реформ).

Після завершення конференції Президент України П. Порошенко своїм Указом від 23 серпня 2014 року № 614/2014 започаткував створення Національної ради реформ.

6 серпня 2014 року у приміщенні Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України відбулося засідання круглого столу, на якому було представлено проект нової редакції Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні». Над законопроектом працювали українські та польські експерти протягом червня – липня 2014 року.

Представлений законопроект було розроблено на основі ухваленої 1 лютого 2014 року Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади № 333-р (далі – Концепція).

Як зазначили експерти, для побудови системи органів місцевого самоврядування та виконавчої влади у законопроекті використано підходи, що впливають із Концепції реформування та проекту змін до Конституції України, які було розроблено групою українських та польських експертів у квітні 2014 року при Мінрегіоні (*проект змін до Конституції, на основі якого розроблено законопроект, було опубліковано у виданні Щоквартального аналітичного огляду «Розвиток місцевого самоврядування в Україні» за квітень – червень 2014 року*).

В основу проекту покладено напрацювання щодо реформування місцевого самоврядування, які були здійснені впродовж 2008–2010 років, пройшли широке громадське та експертне обговорення і щодо яких є певний концептуальний консенсус.

Необхідність розроблення та оприлюднення цього проекту до ухвалення змін до Конституції України експерти пояснили двома основними причинами:

- після ухвалення змін до Конституції не буде вистачати часу для детального відпрацювання усіх норм проекту, якщо він не буде підготовлений заздалегідь;
- поява та можливість обговорення проекту зараз дасть змогу узгодити більшість нових юридичних конструкцій без впливу часу та політичних обставин (*текст законопроекту надано у додатку*).

У період з 8 по 12 вересня 2014 року у Києві проходила комплексна навчальна програма «Школа місцевого самоврядування» (ШМС), організована швейцарсько-українським проектом «Підтримка децентралізації в Україні» DESPRO у співпраці із всеукраїнськими асоціаціями органів місцевого самоврядування та на підтримку ініціативи Мінрегіону з децентралізації влади. Цільова аудиторія комплексної навчальної програми була поділена на три групи:

- голови сільських та селищних рад, представники виконавчого комітету Всеукраїнської асоціації сільських і селищних рад;
- голови районних рад – членів Української асоціації районних та обласних рад;
- мери малих міст – члени Асоціації малих міст України.

Навчання здійснювалось за спільними тематиками, адаптованими до потреб кожної цільової групи. Процес навчання складався із навчальних сесій, на яких обговорювалися питання реформування місцевого самоврядування, шляхи підвищення інституційної спроможності асоціацій та дистанційного он-лайн навчання з управління проектами та питання децентралізації влади.

У період з 7 по 13 вересня 2014 року Програмою Ради Європи «Посилення інституційної спроможності органів місцевого самоврядування в Україні» було проведено другу

сесію тренінгу «Академія лідерства» для двох груп слухачів: сільських, селищних голів та національних тренерів. Зазначене навчання складалося з понад 30 модулів та передбачало виховання нового покоління місцевих управлінців, місією яких є сумлінне служіння громаді й дотримання положень Європейської хартії місцевого самоврядування та принципів доброго врядування.

14 жовтня 2014 року в Українському національному інформаційному агентстві «Укрінформ» відбулась презентація інформаційних матеріалів (анімаційне відео, інфографіка та брошура)⁵, спрямованих на роз'яснення широкій аудиторії, в першу чергу посадовим особам сільських, селищних і міських рад, представникам громадськості та ЗМІ, основних понять та практичного застосування Закону України «Про співробітництво територіальних громад». Матеріали було розроблено на запит Мінрегіону України Інститутом громадянського суспільства у співпраці з Програмою Ради Європи «Посилення інституційної спроможності органів місцевого самоврядування в Україні» в рамках реалізації окремого Плану заходів⁶.

На телеканалі «Тоніс» відбулась трансляція серії телевізійних програм з циклу «зМІСТОвна Україна», присвячених децентралізації влади та реформі місцевого самоврядування. Передачі підготовлено в рамках проекту «Ініціатива захисту прав та представлення інтересів місцевого самоврядування України» (ДІАЛОГ), який спільно впроваджується Агентством США з міжнародного розвитку (USAID) та Асоціацією міст України. **20 жовтня 2014 року** транслювався випуск на тему: «Реформа міжбюджетних відносин. Модель зміцнення фінансової основи місцевого самоврядування». Гості програми: заступник директора Департаменту місцевих бюджетів – начальник Управління планування місцевих бюджетів Міністерства фінансів України Г. Маркович та директор Центру аналітики та розробки законодавства АМУ О. Слобожан.

30 жовтня 2014 року у малому конференц-залі Національної академії наук України м. Києва за підтримки Міжнародного фонду «Відродження» відбувся круглий стіл на тему: «Реалізація концептуальних положень реформи децентралізації влади». Під час круглого столу провідні українські експерти представили проекти законів «Про місцеве самоврядування», «Про місцеві державні адміністрації», «Про столицю України – місто Київ», «Про адміністративно-територіальний устрій України», які були розроблені стратегічною дорадчою групою відповідно до основних положень Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади.

31 жовтня 2014 року відбувся круглий стіл «Перспективи та завдання бюджетної децентралізації в Україні». Організатори – Державна установа «Інститут економіки та прогнозування НАН України» спільно з Фондацією «Відкритий діалог». Захід пройшов за участю науковців, вітчизняних та іноземних фахівців з питань бюджетно-податкової політики та місцевого самоврядування, представників органів державної влади та місцевого самоврядування, громадськості. Під час круглого столу було відзначено, що законопроекти, спрямовані на врегулювання бюджетних правовідносин у країні і зміцнення матеріальної основи місцевого самоврядування, потрібно ухвалювати одночасно з наданням повноважень і посиленням відповідальності місцевої влади.

⁵Інформаційні матеріали можна завантажити за посиланням: <http://www.slg-coe.org.ua/inter-municipal-co-operation-promotional-items/>

⁶Див. більш детальну інформацію на стор. 10 цього Аналітичного огляду.

IV. ОГЛЯД І АНАЛІЗ ВАЖЛИВИХ ПУБЛІКАЦІЙ У ЗАСОБАХ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ З ПИТАНЬ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ТА РОЗВИТКУ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Тема децентралізації уже більш як півроку є пріоритетною в урядовому, громадському та медійному порядках денних.

Варто звернути увагу на зміну акцентів у публікаціях у третьому кварталі. Тему «федералізації», досить популярну у попередньому періоді, змінила тема «створення спроможного, сильного та дієвого самоврядування» та питання «зміни територіального облаштування територій зони АТО».

Можна виокремити два великих масиви публікацій.

Перший – офіційні коментарі Президента та урядовців щодо модернізації державної політики, створення дієвого самоврядування та наближення до європейських стандартів.

Другий – аналітичні матеріали незалежних експертів, економістів, колишніх урядовців, громадських діячів щодо проблем у сфері розвитку місцевого самоврядування та проведення реформи.

Основними меседжами стали такі твердження:

- «вікно можливостей», яке відкрилось після революції, використане не повною мірою;
- ухвалені у різних сферах закони так і не стали загальним каркасом реформ;
- кредит довіри до влади на сьогодні практично вичерпано;
- погіршення економічного стану та війна на Сході напружують все суспільство.

У жовтні 2014 року топ-темами стали позачергові вибори до Верховної Ради України із представленням громадськості передвиборних партійних програм, а наприкінці місяця – коаліційні угоди від лідерів виборчих перегонів партії «Блоку Петра Порошенка» та партії «Народний фронт».

Перелік та короткий зміст деяких публікацій у сфері розвитку місцевого самоврядування

п/п	Назва, дата	Текст публікацій	Посилання
1	Про поневолений розум України і непочутий голос Донбасу 09 липня 2014	«Кремль зовсім не має наміру капітулювати, і „проект Новоросія“, наразі зірваний ціною непомірних жертв і страждань українського народу, всього лиш тимчасово „відкладається“ до кращих для Кремля часів», – говорить Оксана Забужко.	http://www.radiosvoboda.org/content/article/25450026.html
2	Законопроект щодо внесення змін до Конституції потребує доопрацювання у Верховній Раді України «Урядовий кур'єр» 09 липня 2014	Якщо Верховна Рада проголосує за направлення законопроекту до Конституційного суду в цілому, то виправити названі помилки буде неможливо і в такому вигляді система місцевого самоврядування та виконавчої влади буде заплутаною, що призведе до паралічу влади. Тому експерти категорично виступають проти голосування тексту президентського законопроекту в такому вигляді. Вони вважають, що потрібно його доопрацювати у Верховній Раді і після проведення першого читання документ можна направляти до Конституційного Суду.	http://www.ukrainer.gov.ua/uk/articles/zakonoproektshodo-vnesennya-zmin-do-konstituciyi-/

п/п	Назва, дата	Текст публікацій	Посилання
3	Єжи Регульський: «У реформи місцевого самоврядування буде багато ворогів» 15 липня 2014	В Україні готується реформа місцевого самоврядування — децентралізація за прикладом Польщі, де владу ще в 1991 році передали не областям і навіть не районам, а територіальним громадам — гмінам. Вже прийнята Концепція реформування місцевого самоврядування, відповідні зміни намагається внести до Конституції Президент Петро Порошенко. Допомогати впровадити реформу Україні будуть польські експерти. LB.ua пропонує своїм читачам лекцію одного з батьків польської реформи самоврядування професора Єжи Регульського, яку він прочитав для українських журналістів.	http://society.lb.ua/position/2014/07/15/272846_lektsiya.html
4	Бюджетна децентралізація: старт чи фальстарт? 15 серпня 2014	У потоці гучних інформаційних приводів якось загубилася незначна на перший погляд подія — Кабінет Міністрів України подав до парламенту законопроект № 4435а «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо бюджетної децентралізації». За буденною назвою насправді ховається серйозне реформування бюджетної системи України, рівнозначне ухваленню в 2001 році самого Бюджетного кодексу. Можна дивуватися сміливості природно консервативного Мінфіну — вкотре він виявився попереду, не чекаючи поки «дозріють» до змін галузеві міністерства.	http://gazeta.dt.ua/internal/byudzhethna-decentralizaciya-start-chi-falstart-.html
5	Що робити з місцевою владою, яка співпрацювала з сепаратистами? 27 серпня 2014	У багатьох містах Донбасу навіть після звільнення їх від сепаратистів при владі залишилися ті самі люди. Ще недавно вони виконували накази бойовиків, а тепер присягаються, що служать народу України. Ті, хто відкрито співпрацював із сепаратистами, мають бути покарані, а ті, хто сумлінно займався життєзабезпеченням міст, мають й надалі працювати, вважає директор з науки та розвитку Інституту громадянського суспільства Анатолій Ткачук.	http://www.radiosvoboda.org/media/video/26552904.html
6	Бюджетна децентралізація: перекладання з хворої голови на нездорову? 21 серпня 2014	Ініційована Кабміном бюджетна децентралізація крім розширення дохідної бази місцевих бюджетів передбачає й децентралізацію видаткових повноважень місцевого самоврядування... Фактично держскарбниця, надавши місцевій владі додаткові доходи (які, до слова, дуже умовні!), переклала на її ж плечі забезпечення організацій та об'єктів загальнонаціонального значення. Тепер їхнє майбутнє залежить від кількості податкових зборів у кожному конкретному регіоні, якості управління й порядності місцевої влади. Наскільки раціональною є передача фінансування цих сфер місцевим бюджетам, питання не однієї дискусії.	http://gazeta.dt.ua/finances/byudzhethna-decentralizaciya-perekladannya-z-hvoroyi-golovi-na-nezdrorovu-.html

п/п	Назва, дата	Текст публікацій	Посилання
7	Яценюк рассказал, какой будет децентрализация 3 сентября 2014	По мнению премьера, необходимо ввести трехуровневую структуру местного самоуправления и создать экономические стимулы для укрупнения общин.	http://korrespondent.net/ukraine/politics/3413940-yatsenuik-rasskazal-kakoi-budet-detsentralyzatsiya
8	Укрінформ. Круглий стіл «Децентралізація: проміжні результати реформи місцевого самоврядування» 3 вересня 2014	«Реформа місцевого самоврядування має йти від низу до верху», — експерт. «Під час проведення реформи місцевого самоврядування слід дослухатися до людей у регіонах і лише потім втілювати їхні ідеї на рівні центральної влади чи парламенту». Про це сказав під час відеомосту із США доктор економічних наук, професор Пітсбургського університету Тимофій Мілованов, спілкуючись з учасниками круглого столу «Децентралізація: проміжні результати реформи», що відбувся за ініціативи фундації «Відкритий діалог» в Укрінформі. «В Україні реформи рухаються від верху до низу через парламент. І це або саботується, або не виходить, або займає дуже багато часу. Реформа повинна рухатися знизу вгору, а не навпаки», — зазначив Мілованов. При цьому він послався на свої враження під час візитів у різні куточки України.	http://decentralization.in.ua/kruglij-stil-detsentralizatsiya-promizhni-rezultati-reformi/
9	В Україні запрацює геоінформаційна система місцевого розвитку 10 вересня 2014	«Оскільки Україна йде шляхом децентралізації влади, що передбачає розширення повноважень органів місцевого самоврядування, усім керівникам регіонів доведеться нести ще більшу відповідальність і приймати самостійні рішення щодо розвитку своїх територій. З цією метою ми й прийняли рішення ініціювати створення на Харківщині ГІСМР, яка міститиме всю актуальну інформацію про область, надаватиме керівникам аналітику, необхідну для прийняття управлінських рішень», — зазначив Олександр Дудка.	http://www.5.ua/ukrajina/ekonomika/item/393398-v-ukraini-zapratsiuie-heoinformatsiina-systema-mistsevoho-rozvytku
10	«Голос молоді». Реформа місцевого самоврядування 12 вересня 2014 (відео)	Як ставиться молодь до реформи місцевого самоврядування? Що означає децентралізація влади і фінансів? Як розвиватимуться регіони України внаслідок цих змін? Ці та інші питання обговорили молоді активісти з Одеси, Києва та Львова у студії «Голос молоді». Особливості реформування адміністративно-територіального устрою допомагає зрозуміти автор законопроектів про місцеве самоврядування народний депутат України VI скликання Юрій Ганущак.	http://1tv.com.ua/uk/video/project/teleacademy/2014/09/12/9086

п/п	Назва, дата	Текст публікацій	Посилання
11	Урядовий кур'єр 22 вересня 2014	Норми про підвищення відкритості, прозорості та публічності бюджетного процесу вважають головною новацією закону № 4160 в Асоціації міст України. Так, закон передбачає розширення переліку інформації про бюджет, що підлягає оприлюдненню, шляхом розміщення на офіційному сайті Казначейства (помісячна звітність про виконання держбюджету), Мінфіну (інформаційно-аналітичні матеріали щодо основних показників та завдань держбюджету, його головних розпорядників коштів, мети, завдань та очікуваних результатів під час виконання бюджетних програм).	http://www.ukuri-er.gov.ua/uk/articles/verhovna-rada-ne-pospishaye-uhvaliti-zmini-dobyud/
12	Медведчук пропонує перетворити Донеччину і Луганщину на два краї 15 вересня 2014	Медведчук В. пропонує змінити назви Донецької та Луганської областей і заснувати нові територіальні утворення. Центральній київській владі пропонується призначити в краях представників Президента України, які не матимуть реальної влади. Для зміни територіального облаштування, широкої децентралізації влади в Донецькій і Луганській областях, забезпечення припинення збройного протистояння пропонується до внесення відповідних змін до Конституції України укласти Конституційну угоду між Верховною Радою України та Президентом України з питання організації державної влади та місцевого самоврядування в Донецькій та Луганській областях.	http://www.pravda.com.ua/news/2014/09/15/7037872/
13	Порошенко розповів, хто не потрапить під амністію у рамках мирного плану 15 вересня 2014	Президент України Петро Порошенко закликав депутатів відповідально поставитися до розгляду у Верховній Раді законопроектів, котрі були ним запропоновані. У законопроектах Порошенка йдеться про реалізацію мирного плану щодо врегулювання ситуації на Донбасі. Порошенко розповів, що особливий статус окремих районів Донецької та Луганської областей триватиме три роки. Мовляв, за цей час владі вдасться впровадити у життя глибоку децентралізацію.	http://tsn.ua/politika/poroshenko-rozpozviv-hto-ne-potrapit-pid-amnistiyu-u-ramkah-mirnogo-planu-368683.html
14	«У зміни до Бюджетного та Податкового кодексів закладено механізм стимулювання дрібних громад до добровільного об'єднання» – Володимир Гройсман 18 вересня 2014	«Законопроектами передбачена децентралізація фінансів. Сьогодні фінанси збираються нагорі і спускаються вниз. Ми руйнуємо цю систему. Закріплюємо частину загальнонаціональних податків на рівні громад і даємо природну свободу місцевим органам влади ці податки впроваджувати. Якщо новий Парламент це ухвалить, з 1 січня буде саме така система», – зазначив під час виступу Володимир Гройсман.	http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=247613785&cat_id=244276429

п/п	Назва, дата	Текст публікацій	Посилання
15	Порошенко: «Реформа місцевого самоврядування має передувати всім іншим реформам» 25 вересня 2014	За словами Порошенка «спочатку має бути реформа місцевого самоврядування. Можна провести податкову реформу в Україні без того, щоб визначити пріоритет проведення реформи місцевого самоврядування, де податкова реформа забезпечить фінансові можливості місцевого самоврядування?»	http://news.big-mir.net/ukraiane/412457
16	Про що Порошенко говорив під час прес-конференції «Стратегія – 2020» 25 вересня 2014	Реформи в Україні мають розпочатися з радикального оновлення апарату чиновників. Це антикорупційна реформа, оновлення влади та бюрократичного апарату. Судова реформа. Реформа правоохоронних органів. Децентралізація. Податкова реформа. Дерегуляція та розвиток підприємництва. Реформа системи безпеки та оборони.	http://espreso.tv/article/2014/09/25/pro_scho_poroshenko_hovoryv_pid_chas_pres_konferenciyi_quotstrategiya_2020quot
17	Де текст Стратегії – 2020? 29 вересня 2014	Все більше сумнівів виникає – чи існує взагалі Стратегія – 2020 як документ. Ті показники якості та індикатори, які наведені в піар-акції Президента, – це не Стратегія. Щось схоже на Стратегію може являти собою тільки текст, який показує, як саме Президент пропонує досягти запропонованих показників, якостей та індикаторів. Для того, щоб піддати власне Стратегію критичному аналізу, потрібно мати її текст.	http://blogs.pravda.com.ua/authors/datsuk/54292c7a0f0ea/
18	Турчинов А.: «Я подпишу законопроект об особом порядке местного самоуправления в отдельных районах Донбасса и об амнистии после того, как они поступят из Комитета по вопросам Регламента» 30 вересня 2014	Парламентарий напомнил, что поручил парламентскому Комитету по вопросам Регламента проверить легитимность процедуры прохождения и рассмотрения законопроектов об особом порядке местного самоуправления в отдельных районах Донецкой и Луганской областей и об амнистии.	http://rada.gov.ua/ru/news/Novosty/Soobshchenyya/98107.html#top
19	Що думають громадяни про децентралізацію влади в Україні? 20 жовтня 2014	Питання децентралізації влади перебуває на порядку денному в Україні вже не перший рік. Соціологічна агенція «Фама» дослідила, якою ж є громадська думка українців з цього приводу.	http://www.civica.org.ua/news/view.html?q=2316899

п/п	Назва, дата	Текст публікацій	Посилання
20	Текст коаліційної угоди (для обговорення) 29 жовтня 2014	3. ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ТА РЕФОРМА ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ Ми забезпечимо формування державної системи та системи органів місцевого самоврядування, які будуть забезпечувати ефективний захист громадян, надавати на належному рівні публічні послуги, ефективно розпоряджатися державним і комунальними ресурсами та власністю, збільшимо прав та повноважень місцевих громад... Деконцентрація та децентралізація повноважень згідно із концепцією реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні № 333-р від 01.04.2014 з передачею місцевим органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування.	http://solydarnist.org/wp-content/uploads/2014/10/%D0%9A%D0%BE%D0%B0%D0%BB%D1%96%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B0-%D0%A3%D0%B3%D0%BE%D0%B4%D0%B0.pdf

Про актуальність проведення децентралізації у своїх програмах декларувала переважна більшість політичних сил парламенту VI скликання. У своїх передвиборних обіцянках «Партія регіонів» заявляла про розширення повноважень органів місцевого самоврядування, Об'єднана опозиція «Батьківщина» наполягала на створенні фінансової основи для місцевого самоврядування, де податок на доходи фізичних осіб і податок на землю в повному обсязі залишатимуться в місцевих бюджетах. Партія «Удар» обіцяла: «Забезпечити коштами місцеві громади. Залишати 100% податку на доходи фізичних осіб, податку на землю та податку на нерухомість у громадах. Гарантувати, що перерозподіл надходжень від решти податків забезпечить фінансування потреб громади».

Разом з тим законодавчі ініціативи представників партій у парламенті зводилися переважно до внесення фрагментарних змін до законів про державний бюджет в частині лобювання збільшення видатків на ті чи інші програми, які мали би продемонструвати турботу про виборців в округах.

Щоб виявити, що саме розуміють партійні діячі (майбутні народні депутати парламенту VII скликання) під поняттям «децентралізація влади», було проведено аналіз їх передвиборних програм.

п/п	Назва політичної партії	Тези передвиборної програми	Посилання
1	«Народний фронт»	2. ПОЛІТИЧНИЙ РОЗВИТОК. Головними пріоритетами реформ у державно-правовій сфері партія вважає наближення України до європейських стандартів урядування, істотне обмеження корупції, <u>децентралізацію та розвиток місцевого самоврядування.</u> Громади мають стати головним елементом всієї конструкції, на якій базується держава, органи місцевого самоврядування – отримати стабільну фінансову основу для виконання розширених повноважень. Партія виступає за продовження реформи політичної системи України, спрямованої на ство-	http://www.cvk.gov.ua/pls/vnd2014/WP502?pt001f01=910&pf7171=182

п/п	Назва політичної партії	Тези передвиборної програми	Посилання
		рення надійних запобіжників проти спроб узурпації державної влади, намагань порушення основоположного демократичного принципу її поділу на законодавчу, виконавчу та судову.	
2	«Блок Петра Порошенка»	<p>Свобода народу залежить від способу, у який він взаємодіє із владою. Маємо створити дієві механізми громадського, правового і політичного контролю за діями влади. Елементом такого контролю є можливість для громадян отримувати вичерпну інформацію про рішення державних органів та органів місцевого самоврядування.</p> <p>По-перше, необхідне збереження і подальше вдосконалення відновленої парламентсько-президентської форми правління, за якої Уряд формується парламентською коаліцією.</p> <p>По-третє, <u>має відбутися децентралізація влади</u>. Громади на місцях повинні отримати більше прав і коштів на реалізацію повноважень. <u>Виконавча влада в областях належатиме не призначеним згори «губернаторам», а виконкомам, сформованим обласними органами, обраними людьми.</u></p>	http://www.cvk.gov.ua/pls/vnd2014/WP502?pt001f01=910&pf7171=202
3	Об'єднання «САМОПОМІЧ»	<p>«Самопоміч» обстоюватиме:</p> <p><u>Децентралізацію влади та податків</u>, аби громади мали достатні повноваження, кошти та механізми відповідальності для власного розвитку.</p> <p>Створення привабливих робочих місць у регіонах, аби талановиті люди були зацікавлені залишатися в своїх громадах та розвивати їх.</p> <p>Запровадження муніципальних органів правопорядку.</p> <p>Формування сучасного українського села як архітепічної цінності та одного з основних джерел ідентичності. Розвиток екологічного землеробства, садівництва, тваринництва та поглиблення переробки.</p>	http://www.cvk.gov.ua/pls/vnd2014/WP502?pt001f01=910&pf7171=185
4	«Опозиційний блок»	<p>Наші цілі.</p> <p>Розпочати процес конституційних змін. Повноцінна реалізація прав та свобод людини і громадянина незалежно від регіону проживання, віросповідання, мови спілкування, світогляду, забезпечення стабільного економічного, суспільно-політичного розвитку України – основна мета реформування Основного Закону.</p> <p><u>Децентралізувати владу. Громадяни повинні отримати право самостійно, шляхом прямого голосування, обирати керівників регіонів та від-</u></p>	http://www.cvk.gov.ua/pls/vnd2014/WP502?pt001f01=910&pf7171=199

п/п	Назва політичної партії	Тези передвиборної програми	Посилання
5		<u>кликати їх</u> . Необхідно забезпечити передачу функцій, повноважень і фінансів територіальним громадам, утворити виконавчі органи місцевих рад, ліквідувавши районні державні адміністрації.	
6	Радикальна партія Олега Ляшка	<u>Ми децентралізуємо владу. Надамо право обраному голові громад вільно приймати усі важливі для людей рішення – без жодних вказівок із центру.</u> А громада стане повноправним розпорядником земель, будівель, устаткування. Зібрані податки в більшості своїй залишаться на місцях. Адже громади самі мають відповідально використовувати ці кошти. Також ми надамо громадам право проводити референдуми для вирішення важливих питань. Система політичного управління стане гнучкою та ефективною. Таким чином ми нейтралізуємо путінські плани внутрішнього розколу України і не допустимо так звану федералізацію.	http://www.cvk.gov.ua/pls/vnd2014/WP502?pt001f01=910&pf7171=144
7	ВО «БАТЬКІВЩИНА»	НАРОДНИЙ КОНТРОЛЬ І ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ Забезпечити відкритість та підзвітність влади громадянам через систему електронного уряду. Провести реформу місцевого самоврядування, розширивши його права та фінансову самостійність згідно з Європейською хартією місцевого самоврядування. <u>Ліквідувати місцеві державні адміністрації, надавши право обласним та районним радам формувати свої виконкоми.</u>	http://www.cvk.gov.ua/pls/vnd2014/WP502?pt001f01=910&pf7171=149

Отже, більшість партійних діячів ідуть у Верховну Раду із розумінням необхідності ліквідувати місцеві державні адміністрації та віддати виконавчу владу органам місцевого самоврядування навіть не усвідомлюючи, що децентралізація – це не знищення державної влади в територіях, а розмежування повноважень між органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади.

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про місцеве самоврядування

Цей Закон відповідно до Конституції України визначає повноваження, засади організації та порядок діяльності і відповідальності органів та посадових осіб місцевого самоврядування.

РОЗДІЛ І. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Основні терміни, використані в цьому Законі

Основні терміни, використані в цьому Законі, мають таке значення:

адміністративно-територіальна одиниця — у розумінні законодавства про адміністративно-територіальний устрій України;

територіальна громада — сукупність жителів населених пунктів, що входять до складу адміністративно-територіальної одиниці громади;

громада — територіальна громада із територією відповідної адміністративно-територіальної одиниці;

посадова особа місцевого самоврядування громади — особа, яка працює на постійній основі в органах місцевого самоврядування громади, має відповідні посадові повноваження у здійсненні організаційно-розпорядчих, консультативно-дорадчих функцій і отримує заробітну плату за рахунок місцевого бюджету громади;

склад ради громади — кількість депутатів, обраних до ради громади, повноваження яких визнано і не припинено в установленому законом порядку.

Стаття 2. Поняття місцевого самоврядування

1. Місцеве самоврядування громади — це право і спроможність територіальної громади та створених нею органів місцевого самоврядування самостійно вирішувати питання місцевого значення шляхом регулювання і управління суттєвою часткою суспільних справ, віднесених до їхньої компетенції Конституцією та законами України, виходячи з інтересів місцевого населення.

2. Це право здійснюється радами громад та їх виконавчими органами, головами громад, а також самими територіальними громадами в порядку та межах, визначених законом, через місцеві референдуми, вибори та інші форми участі громадян у вирішенні питань місцевого значення.

3. Місцеве самоврядування також здійснюється через обласні та районні ради, що представляють спільні інтереси територіальних громад.

Стаття 2-1. Правовий статус громади⁷

⁷ Логіка про надання статусу юрособи громаді може бути поширена на район та область.

1. Громада виконує власні завдання від свого імені та під свою відповідальність.
2. Громада наділена правосуб'єктністю, є юридичною особою публічного права.

Стаття 3. Право громадян на участь у місцевому самоврядуванні

1. Громадяни України реалізують своє право на участь у місцевому самоврядуванні за місцем свого постійного проживання.

2. Будь-які обмеження права громадян України на участь у місцевому самоврядуванні залежно від їх раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, терміну постійного проживання на відповідній території, за мовними чи іншими ознаками забороняються.

Стаття 4. Основні принципи місцевого самоврядування

Місцеве самоврядування в Україні здійснюється на принципах:

- народовладдя – органи місцевого самоврядування формуються шляхом вільного волевиявлення громадян;
- законності – органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України;
- відкритості – всі акти органів місцевого самоврядування та процедури їх прийняття є публічними;
- колегіальності – рішення стосовно реалізації повноважень, що відносяться до компетенції органів місцевого самоврядування приймаються після обговорення колегіальними органами – радою чи її виконавчим комітетом;
- поєднання місцевих і державних інтересів – органи місцевого самоврядування при прийнятті рішень повинні враховувати інтереси держави;
- повсюдності місцевого самоврядування – будь-яка територія України знаходиться під юрисдикцією органів місцевого самоврядування всіх рівнів, крім окремих територій, які мають спеціальний статус, визначений законом;
- субсидіарності у розподілі повноважень – повноваження передаються на найближчий до споживачів соціальних послуг рівень місцевого самоврядування, спроможний їх належно виконувати;
- спроможності – організація місцевого самоврядування повинна забезпечувати кадрову, фінансову, матеріальну, інституційну спроможність здійснювати повноваження, визначені законодавством;
- самостійності в реалізації повноважень – органи місцевого самоврядування повинні мати правову, організаційну та матеріально-фінансову автономію, самостійно і під свою відповідальність приймати рішення у сферах компетенцій, визначених законодавством;
- підзвітності та відповідальності органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб – територіальним громадам забезпечується можливість оцінювати діяльність органів місцевого самоврядування та приймати рішення щодо їх заміни шляхом виборів;
- державної підтримки та гарантії місцевого самоврядування – держава забезпечує фінансову та матеріальну підтримку місцевого самоврядування на засадах неупередженості;
- судового захисту прав місцевого самоврядування – права органів місцевого самоврядування захищаються у судовому порядку.

Стаття 5. Правові засади здійснення місцевого самоврядування

1. Правові засади місцевого самоврядування в Україні визначаються Конституцією України та цим Законом.

2. Якщо одне і те ж питання по-різному врегульовано в цьому та інших законах України, застосовується норма цього Закону.

3. Правовий статус місцевого самоврядування у містах Києві та Севастополі визначається Конституцією України та цим Законом з особливостями, передбаченими законами про міста Київ і Севастополь.

4. Органи місцевого самоврядування та їх посадові особи діють лише на підставі, у межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією і законами України, статутами громад.

5. Виконавчим органам місцевого самоврядування можуть передаватися згідно із законом окремі функції повноваження органів виконавчої влади в порядку, визначеному цим Законом.

6. Держава фінансує здійснення переданих виконавчим органам місцевого самоврядування функцій у повному обсязі за рахунок коштів державного бюджету. У разі неотримання попередньо обумовлених відповідних коштів у встановлені терміни органи місцевого самоврядування є вільними від зобов'язання виконувати ці повноваження.

7. Рада громади може наділяти частиною своїх повноважень органи самоорганізації населення, передавати їм відповідні кошти, а також матеріально-технічні та інші ресурси, необхідні для здійснення цих повноважень, здійснює контроль за їх виконанням.

Стаття 6. Статут територіальної громади

1. З метою врахування історичних, національно-культурних, соціально-економічних та інших особливостей здійснення місцевого самоврядування рада громади на основі Конституції України та в межах цього Закону може приймати статут територіальної громади.

2. Статут територіальної громади має містити правові норми з неврегульованих законодавством питань утворення та діяльності виконавчих органів ради, постійних та тимчасових контрольних комісій ради, інших органів ради громади, порядок призначення та звільнення з посад окремих посадових осіб місцевого самоврядування, утворення органів самоорганізації населення, проведення громадських слухань, зборів за місцем проживання, реалізації місцевих ініціатив, інших важливих для територіальної громади питань.

3. Для громад, до складу яких входять декілька поселень та/або міста, які поділяються на райони в місті, обов'язковою є наявність у статуті норм, що регулюють взаємовідносини органів місцевого самоврядування громади з відокремленими підрозділами виконавчого комітету в міських районах, старостами та органами самоорганізації поселень, їх компетенції та умови фінансування.

4. Статутом територіальної громади можуть бути передбачені повноваження органів місцевого самоврядування громади вирішувати питання місцевого значення, які не віднесені Конституцією і законами України до компетенції будь-яких органів державної влади чи органів місцевого самоврядування, органів Автономної Республіки Крим, але потребують вирішення відповідно до потреб територіальної громади, якщо їх вирішення органами місцевого самоврядування громад не суперечить Конституції і законам України.

5. Статут громади, зміни та доповнення до нього приймаються радою громади не менше як двома третинами голосів від загального складу ради.

Своїм рішенням рада громади може винести статут на затвердження місцевим референдумом.

Стаття 7. Партнерство громад

1. Громади мають право на утворення об'єднань – агломерацій з метою більш ефективного здійснення своїх повноважень, оптимізації та зменшення витрат на реалізацію програм місцевого розвитку.

2. Утворення агломерацій здійснюється на основі договорів, що підписуються головами громад та затверджуються відповідними радами громад.

3. У договорі про утворення агломерації вказується мета утворення, порядок обрання керівного органу, порядок діяльності та фінансування витрат на здійснення спільних програм у рамках агломерації.

4. Договір набирає чинності з моменту його затвердження радами громад, що входять до агломерації.

5. Після набрання чинності договором агломерація набуває прав юридичної особи.

6. Не допускається утворення агломерацій з метою задоволення політичних інтересів, а також для створення обмежень у переміщенні товарів, робочої сили, капіталу чи встановлення інших бар'єрів між об'єднанням та іншими суб'єктами, що не входять до об'єднання.

7. Створення агломерацій не передбачає змін до адміністративно-територіального устрою, встановлення прямих комунікаційних, статистичних, міжбюджетних відносин з центральними органами виконавчої влади.

Стаття 8. Відносини органів місцевого самоврядування з підприємствами, установами та організаціями, що перебувають у комунальній власності

1. Відносини органів місцевого самоврядування з підприємствами, установами та організаціями, що перебувають у комунальній власності відповідних органів місцевого самоврядування, будуються на засадах їх підпорядкованості, підзвітності та підконтрольності органам місцевого самоврядування громади.

2. При прийнятті рішень щодо створення комунальних підприємств чи участі органів місцевого самоврядування у статутному фонді підприємств повинен враховуватись принцип забезпечення вільної конкуренції між суб'єктами підприємницької діяльності.

3. Комунальним підприємствам не можуть передаватись повноваження органів місцевого самоврядування.

Стаття 9. Відносини органів місцевого самоврядування з підприємствами, установами та організаціями, що не перебувають у комунальній власності

1. Відносини органів місцевого самоврядування з підприємствами, установами та організаціями, які розташовані на території юрисдикції відповідних органів місцевого самоврядування, але не перебувають у їх комунальній власності, будуються на договірній і податковій основах та на засадах підконтрольності у межах повноважень, наданих органам місцевого самоврядування законом.

2. З питань, віднесених до відання органів місцевого самоврядування, на їх вимогу підприємства, установи та організації, що не перебувають у комунальній власності відповідних громад, надають відповідну інформацію.

3. Виконавчі органи місцевого самоврядування можуть виступати з ініціативою щодо перевірок, а також організувати проведення перевірок на підприємствах, в установах та організаціях, що не перебувають у комунальній власності, з питань здійснення делегованих їм функцій органів виконавчої влади.

Стаття 10. Державний контроль за діяльністю органів і посадових осіб місцевого самоврядування

Державний контроль за діяльністю органів і посадових осіб місцевого самоврядування може здійснюватися лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією України, цим та іншими законами України, і не повинен призводити до втручання органів виконавчої влади чи їх посадових осіб у здійснення органами місцевого самоврядування їхніх власних повноважень.

Стаття 11. Заборона скасування чи обмеження прав територіальних громад та їхніх органів місцевого самоврядування

1. Права територіальних громад та їх органів місцевого самоврядування не можуть бути скасовані.

2. Права органів місцевого самоврядування згідно з Конституцією та законами України можуть бути обмежені лише в умовах воєнного чи надзвичайного стану у межах та порядку, передбачених законом.

Стаття 12. Застосування державної та інших мов у системі місцевого самоврядування

1. Застосування української мови як державної є обов'язковим при здійсненні повноважень органів місцевого самоврядування громад та його посадових осіб, написанні їх актів, веденні діловодства, документації.

2. За рішенням ради громади поряд з державною мовою у взаємовідносинах органів місцевого самоврядування громади та місцевих жителів може застосовуватись мова більшості населення громади.

3. У випадку розбіжностей у трактуванні актів, іншої документації із застосуванням інших мов за основу береться український текст, крім випадків актів, де іншою стороною є орган публічної влади іншої країни. В цьому випадку тексти, укладені українською та іншими мовами, мають однакову силу.

4. Акти, видані з порушенням частини першої цієї статті, є нікчемними.

Стаття 13. Символіка органів місцевого самоврядування

1. Громади, райони, регіони можуть мати власну символіку (герб, прапор тощо), яка відображає їх історичні, культурні, соціально-економічні та інші місцеві особливості і традиції.

2. Зміст, опис та порядок використання символіки визначаються відповідною радою.

Стаття 14. Підняття Державного Прапора України

1. На будинках, де працюють рада громади, районна рада, обласна рада та їх виконавчі органи, піднімається Державний Прапор України.

2. Підняття прапора громади, району, області, прапора Європейського Союзу поруч з Державним Прапором України може здійснюватися за умови дотримання таких правил:
- прапор громади, району, області, Європейського Союзу не може мати розміру, більшого за розмір Державного Прапора України;
 - прапор громади району, області, Європейського Союзу розміщується з лівого (від фасаду будинку) боку або нижче Державного Прапора України.

РОЗДІЛ II. ФОРМИ УЧАСТІ ГРОМАДЯН У МІСЦЕВОМУ САМОВРЯДУВАННІ

Стаття 15. Місцевий референдум у громаді

1. Місцевий референдум як форма прийняття територіальною громадою рішень щодо питань місцевого значення, віднесених до компетенції громади, шляхом загального, таємного голосування членами територіальної громади, які мають право голосу на місцевих виборах, є основною формою безпосереднього здійснення місцевого самоврядування громадою.

2. Предметом місцевого референдуму може бути визначене законом питання з числа віднесених Конституцією України, цим та іншими законами до повноважень органів місцевого самоврядування громади.

3. Проведення в громаді місцевих референдумів з питань, що не віднесені до повноважень органів місцевого самоврядування громад, не допускається, а результати таких референдумів у разі їх проведення не мають юридичної сили.

4. Не можуть бути винесені на референдум питання, що стосуються формування адміністративно-територіальних одиниць, внутрішньої організації органів самоврядування, запровадження місцевих податків та зборів, встановлення стосовно них ставок, встановлення тарифів на комунальні послуги, а також питання, що стосуються інтересів інших органів публічної влади.

5. Рішення про призначення місцевого референдуму приймається радою громади як за власною ініціативою, так і за ініціативою громадян відповідно до закону. Місцевий референдум за ініціативою громадян щодо дострокового припинення повноважень ради громади чи голови громади призначається територіальною виборчою комісією.

6. Рішення, прийняті на місцевому референдумі, є обов'язковими до виконання на відповідній території і не потребують додаткового затвердження органами місцевого самоврядування, державної влади чи їх посадовими особами.

7. Порядок призначення та проведення місцевого референдуму, а також перелік питань, що можуть вирішуватися через референдум, визначаються спеціальним законом.

Стаття 16. Консультативне опитування жителів громади

1. Консультативне опитування проводиться з метою виявлення думки жителів громади, які мають право голосу, з питань, що належать до компетенції ради чи її виконавчих органів.

2. Консультативне опитування призначається за рішенням ради громади.

3. Результати консультативного опитування можуть враховуватися при прийнятті рішень органами місцевого самоврядування громади відповідно до їх компетенції.

4. Порядок проведення консультативних опитувань визначається рішенням ради громади або статутом громади.

Стаття 17. Загальні збори громадян

1. Загальні збори громадян за місцем проживання є формою їх безпосередньої участі у вирішенні питань місцевого значення.

2. Загальні збори громадян можуть проводитися як в межах одного чи кількох багатоквартирних будинків, вулиці, кварталу, мікрорайону, житлового комплексу, так і окремого населеного пункту (села, селища), який є частиною території громади.

3. Ініціатива проведення зборів належить: голові громади, депутатам ради громади, старості населеного пункту, відповідному органу самоорганізації населення, жителям громади.

4. Порядок підготовки, скликання, проведення загальних зборів громадян за місцем проживання встановлюється статутом громади чи рішенням ради громади.

5. У статуті громади чи рішенні ради громади визначаються:

- порядок ініціювання зборів;
- територіальні ознаки для проведення зборів на території юрисдикції ради;
- порядок встановлення кількості мешканців, які проживають на території, де проводяться збори;
- за потребою повноваження зборів щодо розгляду різних питань місцевого самоврядування; порядок ухвалення рішень та їх оформлення;
- порядок та терміни розгляду ухвалених рішень відповідними органами місцевого самоврядування для їх урахування у своїй діяльності, а також інші суттєві для організації та проведення зборів питання.

6. Загальні збори скликаються за необхідності і є правоможними в разі присутності на них більше половини мешканців громади, які проживають на зазначених у частині другій цієї статті частинах території громади і мають право голосу на місцевих виборах.

7. Рішення та рекомендації загальних зборів громадян приймаються більшістю голосів від їх учасників, оприлюднюються радою та враховуються органами місцевого самоврядування у їх діяльності відповідно до їх повноважень.

8. Рішення загальних зборів громадян, які стосуються внутрішніх питань самоорганізації громадян конкретного селища, села, вулиці, кварталу, мікрорайону, житлового комплексу, будинку (виконання громадських робіт, самооподаткування, збирання благодійних внесків, утворення органу самоорганізації населення та припинення його діяльності тощо), виконуються добровільно.

Стаття 18. Громадські слухання у громаді

1. Громада має право проводити громадські слухання — зустрічатися з депутатами ради громади та посадовими особами місцевого самоврядування, під час яких члени громади можуть заслуховувати їх, порушувати питання та вносити пропозиції щодо питань місцевого значення, що належать до компетенції місцевого самоврядування громади.

2. Метою проведення громадських слухань є ознайомлення жителів громади з позицією органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб та депутатів з актуальних проблем громади, проектами важливих рішень, отримання від членів громади пропозицій і зауважень з цих проблем для вироблення оптимальних напрямів їх розв'язання.

3. Проведення громадських слухань є обов'язковим перед прийняттям радою громади рішень з питань:

- проекту статуту громади;

- стратегічних, генеральних планів розвитку території громади;
- схеми забудови;
- місцевого бюджету громади на наступний рік;
- встановлення місцевих податків і зборів, їх ставок і податкових пільг;
- випуску місцевих позик;
- відчуження з комунальної власності підприємств, що створюють, виробляють або надають житлово-комунальні послуги громаді; передачі їх у концесію, довгострокову оренду;
- встановлення тарифів на житлово-комунальні послуги, рішення щодо яких приймає рада громади;
- організації територій і об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення та інших територій, що підлягають охороні;
- розміщення на території громади екологічно небезпечних об'єктів, надання дозволів на яке належить до компетенції ради громади.

4. Порядок організації та проведення громадських слухань визначається статутом громади чи рішенням ради громади.

У статуті громади чи рішенні ради громади визначаються: порядок ініціювання громадських слухань органами, посадовими особами місцевого самоврядування, депутатами ради громади, членами громади; порядок підготовки слухань, визначення питань, що виносяться на слухання, порядок їх обговорення; ухвалення пропозицій слухань, а також інші суттєві для проведення громадських слухань питання.

5. Пропозиції, які ухвалені на громадських слуханнях, мають рекомендаційний характер і підлягають обов'язковому розгляду органами місцевого самоврядування, їх посадовими особами та депутатами відповідно до їх компетенції.

6. Недотримання вимог частини третьої цієї статті є підставою для судового визнання рішень ради із зазначених питань не чинними.

Стаття 19. Місцеві ініціативи

1. Члени громади мають право в порядку місцевої ініціативи готувати і вносити на розгляд ради громади будь-яке питання, вирішення якого віднесене до компетенції місцевого самоврядування громади.

Не можуть бути предметом місцевої ініціативи питання, що суперечать Конституції та законам України, ратифікованим міжнародним договорам України, виданим у встановленому порядку нормативно-правовим актам органів виконавчої влади; питання, заборонені законом для винесення на місцевий референдум, а також питання, що стосуються територій поза межами території юрисдикції громади.

2. Місцева ініціатива вноситься на розгляд сесії ради громади не пізніше ніж у двомісячний строк після її подання і розглядається на найближчій від моменту її внесення сесії ради громади, а у виняткових випадках – на спеціальній позачерговій сесії, що скликається для розгляду ініціативи. Розгляд відбувається за участю членів ініціативної групи з питань місцевої ініціативи та з гарантованим правом на виступ із доповіддю/співповіддю представника ініціативної групи. Голосування щодо включення місцевої ініціативи до порядку денного сесії ради не проводиться.

3. Порядок реалізації права місцевої ініціативи встановлюється статутом громади чи рішенням ради громади. У статуті громади чи рішенні ради визначаються: порядок започаткування ініціативи; кількісні вимоги щодо підтримки ініціативи жителями громади, які мають право голосу для подання ініціативи в раду; порядок отримання такої підтримки, а також інші суттєві для реалізації права місцевої ініціативи питання.

РОЗДІЛ III. ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Стаття 20. Органи та посадові особи місцевого самоврядування

1. Органами місцевого самоврядування громади є:
 - 1) рада громади – сільська, селищна, міська рада залежно від статусу поселення, що є центром громади;
 - 2) виконавчі органи ради громади, створені відповідно до цього закону.
2. Посадовими особами місцевого самоврядування громади є:
 - 1) голова громади – сільський, селищний, міський голова залежно від статусу поселення, що є центром громади;
 - 2) секретар ради громади;
 - 3) староста поселення;
 - 4) інші посадові особи, що обираються чи призначаються на свою посаду відповідно до закону чи статуту громади радою громади.
3. У поселеннях, що входять до складу громади, у порядку, визначеному законом та статутом громади, можуть утворюватись органи самоорганізації населення.
4. Ради та їх виконавчі органи є юридичними особами і наділяються цим та іншими законами власними повноваженнями, в межах яких діють самостійно і несуть відповідальність за свою діяльність відповідно до закону.
5. Органами місцевого самоврядування у районах та областях є районні та обласні ради.
6. Посадовими особами обласних та районних рад є голови відповідних рад, інші посадові особи, що обираються чи призначаються на свої посади відповідно до закону обласною, районною радою.
7. Органи місцевого самоврядування фінансуються виключно з місцевого бюджету.

Стаття 21. Органи територіальної самоорганізації населення

1. Органи територіальної самоорганізації населення можуть утворюватись у селах, селищах, що не є центрами громад, частинах поселень (мікрорайонах, кварталах, вулицях, багатоквартирних будинках).
2. Особливості правового статусу, порядку організації та діяльності органів самоорганізації населення та їх асоціацій визначаються законом, статутом громади та рішенням ради громади.

Стаття 22. Асоціації органів місцевого самоврядування

1. Органи місцевого самоврядування з метою більш ефективного здійснення своїх повноважень та повноважень їх виконавчих органів, захисту прав та інтересів можуть на добровільних засадах об'єднуватись в асоціації.
2. Правовий статус, порядок організації та діяльності асоціацій органів місцевого самоврядування визначається цим та іншими законами України, статутами асоціацій та рішеннями відповідних рад. Асоціації органів місцевого самоврядування з всеукраїнським статусом підлягають реєстрації в органах Міністерства юстиції України.
3. З метою проведення громадської експертизи проектів законодавчих та нормативних актів, що стосуються інтересів місцевого самоврядування, Верховна Рада України, Верховна Рада Автономної Республіки Крим, Кабінет Міністрів України, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, районні, Київська та Севастопольська міські державні адміністрації здійснюють консультації з відповідни-

ми асоціаціями органів місцевого самоврядування перед внесенням цих документів на затвердження відповідно до закону.

Стаття 23. Рада – представницький орган місцевого самоврядування

1. Представницьким органом місцевого самоврядування у громаді є рада громади.

Загальний склад ради громади становить при чисельності жителів громади:

- до 10 000 жителів – 15 депутатів;
- від 10 000 до 30 000 жителів – 21 депутат;
- від 30 000 до 100 000 жителів – 31 депутат;
- від 100 000 до 300 000 жителів – 51 депутат;
- понад 300 000 жителів – 75 депутатів.

Рада громади взаємодіє з головою громади, виконавчими органами місцевого самоврядування громади за принципом розподілу повноважень у порядку і межах, визначених цим та іншими законами.

2. Районна рада є представницьким органом місцевого самоврядування у районі.

Загальний склад районної ради визначається як подвійна кількість громад у районі.

3. Обласна рада є представницьким органом місцевого самоврядування в області.

Загальний склад обласної ради відповідає кількості громад в області.

4. Рада вважається повноважною за умови обрання до неї та набуття повноважень не менш як двома третинами депутатів від загального її складу. У разі якщо до ради обрано менше двох третин депутатів від її загального складу, до обрання необхідної кількості депутатів продовжує здійснювати повноваження рада попереднього скликання.

У разі дострокового припинення повноважень частини депутатів, внаслідок якого до складу ради входить менш як дві третини депутатів від її загального складу, така рада вважається повноважною до набуття повноважень необхідною кількістю депутатів за умови наявності в її складі більше половини депутатів від загального складу ради.

5. Термін повноважень рад – п'ять років.

6. Порядок виборів до місцевих рад визначається Конституцією України, цим та іншими законами.

Стаття 24. Секретаріат ради

1. Секретаріат ради забезпечує підготовку засідань ради, депутатських комісій, організаційно-правове забезпечення ради, її органів, депутатів.

2. Секретаріат районної, обласної ради очолює голова відповідної ради.

3. Секретаріат ради утворюється відповідною радою. Чисельність працівників секретаріату ради встановлюється відповідною радою і не може перевищувати 110 відсотків загальної його чисельності, визначеної типовими штатами, затвердженими Кабінетом Міністрів України.

4. У сільській громаді секретаріат ради не створюється. Повноваження апарату ради виконує секретар ради громади одноособово.

5. Секретаріат ради фінансується виключно за рахунок коштів загального фонду відповідного місцевого бюджету і не може надавати платні послуги.

Стаття 25. Секретар ради громади

1. Секретар ради громади обирається радою з числа її депутатів за пропозицією голови громади і працює в раді на постійній основі. Пропозиція щодо кандидатури секретаря

ря ради може вноситися на розгляд ради не менш як половиною депутатів від загального складу відповідної ради у разі, якщо:

1) на день проведення першої сесії ради громади, обраної на чергових виборах, не завершені вибори голови громади;

2) протягом тридцяти днів з дня відкриття першої сесії ради голова громади не вніс кандидатуру на посаду секретаря ради;

3) на наступній черговій сесії після виникнення вакансії секретаря ради у зв'язку з достроковим припиненням його повноважень голова громади не вніс на розгляд ради кандидатуру на посаду секретаря ради;

4) посада секретаря ради стає вакантною під час вакантності посади відповідного голови громади у зв'язку з достроковим припиненням його повноважень.

2. Секретар ради громади не може суміщати свою службу діяльність з іншою посадою, у тому числі на громадських засадах (крім викладацької, наукової та творчої роботи в позаробочий час), займатися підприємницькою діяльністю, одержувати від цього прибуток.

3. Секретар ради громади:

1) у випадку, передбаченому частиною другою статті 83 цього Закону, здійснює повноваження голови громади;

2) скликає сесії ради у випадках, передбачених частиною восьмою статті 28 цього Закону; повідомляє депутатам і доводить до відома населення інформацію про час і місце проведення сесії ради, питання, які передбачається внести на розгляд ради;

3) веде засідання ради та підписує її рішення у випадках, передбачених частиною дев'ятою статті 28 цього Закону;

4) організує підготовку сесій ради, питань, що вносяться на розгляд ради;

5) забезпечує своєчасне доведення рішень ради до виконавців і населення, організує контроль за їх виконанням;

6) координує діяльність постійних та інших комісій ради, дає їм доручення, сприяє організації виконання їх рекомендацій;

7) сприяє депутатам ради у здійсненні їх повноважень;

8) організує систематичне навчання депутатів ради громади;

9) здійснює керівництво апаратом ради;

10) забезпечує зберігання у відповідних органах місцевого самоврядування офіційних документів, пов'язаних з місцевим самоврядуванням відповідної громади, забезпечує доступ до них осіб, яким це право надано у встановленому порядку.

4. Повноваження секретаря ради громади можуть бути достроково припинені за рішенням відповідної ради у порядку, визначеному її регламентом.

Стаття 26. Голова обласної, районної ради

1. Голова обласної ради, голова районної ради обирається відповідною радою на строк її повноважень з числа депутатів цієї ради шляхом таємного голосування і здійснює свої повноваження до обрання голови ради нового скликання, крім випадків дострокового припинення його депутатських повноважень або повноважень голови.

2. Голова обласної ради, голова районної ради є підзвітним раді та може бути достроково звільнений з посади за рішенням ради, яке приймається шляхом таємного голосування більшістю від складу ради. Питання про його звільнення може бути внесено на розгляд ради на вимогу не менш як третини депутатів від загального складу ради або голови ради.

Звільнення депутата з посади голови ради не має наслідком припинення його депутатських повноважень.

3. Повноваження голови районної, обласної, районної у місті ради також вважаються достроково припиненими без припинення повноважень депутата ради в разі:

1) звернення з особистою заявою до відповідної ради про складення ним повноважень голови ради;

2) порушення ним вимог щодо обмеження сумісності його діяльності з іншою роботою (діяльністю), встановлених законом. Повноваження голови районної, обласної ради із зазначених питань припиняються, а відповідна особа звільняється з посади голови ради з дня прийняття відповідною радою рішення, яким береться до відома зазначений факт.

4. Голова обласної ради, голова районної ради не може суміщати свою службову діяльність з іншою посадою, у тому числі на громадських засадах (крім викладацької, наукової та творчої роботи в позаробочий час), входити до складу керівних органів суб'єктів підприємницької діяльності.

5. На голову обласної ради, голову районної ради розповсюджуються всі права та обов'язки депутата ради, передбачені цим та іншими законами.

6. Голова районної, обласної ради:

1) скликає сесії ради, повідомляє депутатам і доводить до відома населення інформацію про час і місце проведення сесії ради, питання, які передбачається внести на розгляд ради, веде засідання ради;

2) забезпечує підготовку сесій ради і питань, що вносяться на її розгляд, доведення рішень ради до виконавців, організовує контроль за їх виконанням;

3) представляє раді кандидатури для обрання на посаду відповідно заступника голови районної ради чи заступника голови обласної ради; вносить на затвердження ради пропозиції щодо структури органів ради, її виконавчого апарату, витрат на їх утримання;

4) представляє раді кандидатуру для призначення на посаду голови виконавчого комітету відповідно районної, обласної ради;

5) вносить раді пропозиції щодо утворення і обрання постійних комісій ради;

6) координує діяльність постійних комісій ради, дає їм доручення, сприяє організації виконання їх рекомендацій;

7) організовує надання депутатам допомоги у здійсненні ними своїх повноважень;

8) організовує роботу президії (колегії) ради (у разі її створення);

9) призначає і звільняє керівників та інших працівників структурних підрозділів виконавчого апарату ради;

10) здійснює керівництво виконавчим апаратом ради;

11) є розпорядником коштів, передбачених на утримання ради та її виконавчого апарату;

12) підписує рішення ради, протоколи сесій ради;

13) забезпечує роботу з розгляду звернень громадян; веде особистий прийом громадян;

14) забезпечує гласність у роботі ради та її органів, обговорення громадянами проєктів рішень ради, важливих питань місцевого значення, вивчення громадської думки, оприлюднення рішення ради;

15) представляє раду у відносинах з державними органами, іншими органами місцевого самоврядування, об'єднаннями громадян, трудовими колективами, адміністраціями підприємств, установ, організацій і громадянами, а також у зовнішніх відносинах відповідно до законодавства;

16) за рішенням ради звертається до суду щодо визнання незаконними актів місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ та організацій, які обмежують права

територіальних громад у сфері їх спільних інтересів, а також повноваження районних, обласних рад та їх органів;

17) звітує перед радою про свою діяльність не менше одного разу на рік, а на вимогу не менш як третини депутатів – у визначений радою термін;

18) вирішує інші питання, доручені йому радою, крім питань, віднесених законом до повноважень голови виконавчого комітету ради.

7. Голова районної, обласної ради в межах своїх повноважень видає розпорядження.

Стаття 27. Заступник голови районної ради, заступник голови обласної ради

1. Районна рада обирає заступника голови ради. Обласна рада обирає заступника голови ради.

2. Заступник голови районної ради, заступник голови обласної ради обираються відповідною радою на термін її повноважень з числа депутатів цієї ради шляхом таємного голосування і здійснюють свої повноваження до припинення ними повноважень депутата ради відповідного скликання, крім випадків дострокового припинення їх повноважень у порядку, встановленому частинами третьою та четвертою цієї статті.

3. Повноваження заступника голови районної ради, заступника голови обласної ради можуть бути достроково припинені без припинення повноважень депутата відповідної ради за рішенням відповідної ради, що приймається шляхом таємного голосування. Питання про дострокове припинення їх повноважень може бути внесено на розгляд відповідної ради на вимогу не менш як третини депутатів від загального складу ради або голови ради.

4. Повноваження заступника голови районної ради, заступника голови обласної ради можуть також бути достроково припинені без припинення повноважень депутата відповідної ради в разі:

1) звернення з особистою заявою до відповідної ради про складення ним повноважень заступника голови ради;

2) порушення ним вимог щодо обмеження сумісності його діяльності з іншою роботою (діяльністю), встановлених законом.

Повноваження заступника голови ради припиняються з дня прийняття відповідною радою рішення, яким береться до відома зазначений факт.

5. У випадках, передбачених частинами третьою та четвертою цієї статті, відповідна особа звільняється з посади заступника голови ради з дня припинення її повноважень.

6. Заступник голови районної ради, заступник голови обласної ради здійснює повноваження голови відповідної ради за відсутності голови ради на підставі його розпорядження, а також у разі неможливості виконання головою ради своїх обов'язків з інших причин.

7. Заступник голови районної ради, заступник голови обласної ради працюють у раді на постійній основі. На них поширюються вимоги щодо обмеження сумісності їх діяльності з іншою роботою (діяльністю), встановлені цим Законом для голови ради.

Стаття 28. Сесія ради

1. Рада громади, обласна, районна рада проводять свою роботу сесійно. Сесія складається з пленарних засідань ради та засідань постійних комісій ради.

2. Перша сесія новообраної ради скликається відповідною територіальною виборчою комісією не пізніш як через два тижні після реєстрації новообраних депутатів ради у кількості, яка забезпечує повноважність складу ради.

3. Перше пленарне засідання першої сесії відкриває голова територіальної виборчої комісії, який інформує раду про підсумки виборів депутатів та про визнання повноважень новообраних депутатів ради.

На першому пленарному засіданні сесії ради громади голова територіальної виборчої комісії також інформує раду про підсумки виборів голови громади.

4. З моменту визнання повноважень депутатів ради громади нового скликання та новообраного голови громади головує на пленарних засіданнях ради першої сесії новообраний голова.

5. У разі якщо на час проведення першої сесії ради громади голова громади не обраний, про що на сесії ради інформує голова територіальної виборчої комісії, рада обирає тимчасову президію з числа депутатів ради в кількості трьох-п'яти осіб. Члени тимчасової президії по чергово головують на пленарних засіданнях ради до обрання секретаря ради. З часу обрання секретаря ради він головує на пленарних засіданнях ради.

До обрання голови обласної, районної ради рада обирає тимчасову президію з числа депутатів ради в кількості трьох-п'яти осіб. Члени тимчасової президії по чергово головують на пленарних засіданнях ради. З часу обрання голови обласної ради він головує на пленарних засіданнях ради.

6. Наступні сесії ради громади скликаються головою громади.

Наступні сесії обласної, районної ради скликаються головою відповідно обласної, районної ради.

7. Сесія ради скликається за необхідності, але не рідше одного разу на квартал, а з питань відведення земельних ділянок – не рідше ніж один раз на місяць.

8. У разі невмотивованої відмови голови громади або неможливості скликання ним сесії ради сесія ради громади скликається секретарем ради громади.

У разі невмотивованої відмови голови обласної, районної ради або неможливості скликання ним сесії ради сесія скликається заступником голови ради.

9. Секретарем ради громади, заступником голови обласної, районної ради сесія скликається:

1) якщо сесія не скликається головою громади у строки, передбачені цим Законом;

2) якщо голова громади без поважних причин не скликав сесію у двотижневий строк після настання умов, передбачених частиною 11 цієї статті.

10. Сесія ради громади повинна бути також скликана за пропозицією не менш як однієї третини депутатів від загального складу відповідної ради.

11. У разі якщо посадові особи, зазначені у частинах третій та дев'ятій цієї статті, у двотижневий строк не скликають сесію на вимогу суб'єктів, зазначених у частині десятій цієї статті, або у разі якщо такі посади є вакантними, сесія може бути скликана депутатами ради громади, які становлять не менш як одну третину складу ради.

12. Рішення про скликання сесії ради доводиться до відома депутатів і населення громади не пізніше ніж за 7 днів до початку сесії, а у виняткових випадках – не пізніше ніж за день до початку сесії із зазначенням часу скликання, місця проведення та питань, які передбачається внести на розгляд ради.

Винятковими випадками вважаються події, які вимагають термінового реагування ради, стосуються її компетенції і які не можуть передбачатись у плановому порядку.

13. Сесію ради громади відкриває і веде голова громади, голова обласної, районної ради. У випадку, передбаченому частиною одинадцятю цієї статті, сесію відкриває за дорученням групи депутатів, з ініціативи якої скликана сесія, один з депутатів, що входить до її складу, а веде за рішенням ради один з депутатів цієї ради.

14. Сесія ради громади є повноважною, якщо в її пленарному засіданні бере участь більше половини депутатів від загального складу ради.

15. Пропозиції щодо питань на розгляд ради громади можуть вноситися головою громади, постійними комісіями, депутатами ради, виконавчим комітетом ради, головою місцевої державної адміністрації.

16. Не пізніше як на другій сесії каденції ради затверджується регламент роботи ради, а також положення про постійні комісії ради. До прийняття регламенту ради чергового скликання застосовується регламент ради, що діяв у попередньому скликанні.

Зміни до регламенту ради вводяться в дію з наступної сесії, яка проводиться не раніше ніж через місяць після закінчення сесії, на якій були прийняті зміни до регламенту ради.

17. Протоколи сесій ради громади, прийняті нею рішення підписуються особисто головою ради громади, у разі його відсутності – секретарем ради громади, а у випадку, передбаченому частиною сьомою цієї статті, – депутатом ради, який за дорученням депутатів головував на засіданні.

Протоколи сесій обласної, районної ради, прийняті нею рішення підписуються особисто головою обласної, районної ради, у разі його відсутності – заступником обласної, районної ради, а у випадку, передбаченому частиною 11 цієї статті, – депутатом ради, який за дорученням депутатів головував на засіданні.

18. Сесії ради проводяться відкрито. Громадяни, представники засобів масової інформації, посадові особи розташовуються на виділених їм місцях і не можуть втручатися у ведення сесії та заважати депутатам розглядати питання порядку денного.

Стаття 29. Постійні комісії ради

1. Постійні комісії ради є органами ради, що обираються з числа її депутатів для вивчення, попереднього розгляду і підготовки питань, які належать до відання ради, до внесення на розгляд ради, здійснення контролю за виконанням рішень ради, її виконавчого комітету.

2. Постійні комісії обираються радою на строк її повноважень у складі голови і членів комісії. Всі інші питання структури комісії вирішуються відповідною комісією.

3. До складу постійних комісій не може бути обраний секретар ради громади, голова районної, обласної ради.

4. Постійні комісії за дорученням ради або за власною ініціативою попередньо розглядають проекти програм соціально-економічного і культурного розвитку, місцевого бюджету, звіти про виконання програм і бюджету, вивчають і готують питання про стан та розвиток відповідних галузей господарського і соціально-культурного будівництва, інші питання, які вносяться на розгляд ради, розробляють проекти рішень ради та готують висновки з цих питань.

Голови комісій або за їх дорученням інші члени комісій виступають на сесіях ради з доповідями і співповідями з відповідних питань.

5. Постійні комісії відповідно до функціональної спрямованості попередньо розглядають кандидатури осіб, які пропонуються для обрання, затвердження, призначення або погодження відповідною радою, готують висновки з цих питань.

6. Постійні комісії за дорученням ради, голови громади, секретаря ради, голови районної, обласної ради відповідно або за власною ініціативою вивчають діяльність підзвітних і підконтрольних раді та виконавчому комітету ради органів, а також з питань, віднесених до відання ради, підприємств, установ та організацій, їх філіалів і відділень незалежно від форм власності та їх посадових осіб, подають за результатами перевірки рекомендації на розгляд їх керівників, а в необхідних випадках – на розгляд ради або виконавчого комітету ради; здійснюють контроль за виконанням рішень ради, виконавчого комітету ради.

7. Постійні комісії з питань, які належать до їх відання, та в порядку, визначеному законом, мають право отримувати від керівників органів, підприємств, установ, організацій та їх філій і відділень необхідні матеріали і документи.

8. Організація роботи постійної комісії ради покладається на голову комісії. Голова комісії скликає і веде засідання комісії, дає доручення членам комісії, представляє комісію у відносинах з іншими органами, об'єднаннями громадян, підприємствами, установами, організаціями, а також громадянами, організовує роботу з реалізації висновків і рекомендацій комісії. У разі відсутності голови комісії або неможливості виконання ним своїх повноважень з інших причин його функції здійснює заступник голови комісії або секретар комісії.

9. Засідання постійної комісії скликається за потреби і є правоможним, якщо в ньому бере участь не менше ніж половина від загального складу комісії.

10. За результатами вивчення і розгляду питань постійні комісії готують висновки і рекомендації, які приймаються більшістю голосів від загального складу комісії і підписуються головою комісії, а в разі його відсутності – заступником голови або секретарем комісії. Протоколи засідань комісії підписуються головою і секретарем комісії.

11. Рекомендації постійних комісій підлягають обов'язковому розгляду органами, підприємствами, установами, організаціями, посадовими особами, яким вони адресовані. Про результати розгляду і вжиті заходи необхідно повідомити комісії в строк, визначений законодавством про звернення громадян.

12. Постійна комісія для вивчення питань, розробки проектів рішень ради може створювати підготовчі комісії і робочі групи із залученням представників громадськості, вчених і спеціалістів. Питання, які належать до відання кількох постійних комісій, можуть за ініціативою комісій, а також за дорученням ради, голови громади, секретаря ради громади, голови обласної, районної ради відповідно розглядатися постійними комісіями спільно. Висновки і рекомендації, прийняті постійними комісіями на їх спільних засіданнях, підписуються головами відповідних постійних комісій.

13. Депутати працюють у постійних комісіях на громадських засадах.

14. Постійні комісії є підзвітними раді.

15. Перелік, функціональна спрямованість і порядок організації роботи постійних комісій визначаються регламентом відповідної ради та Положенням про постійні комісії, що затверджується радою.

Стаття 30. Тимчасові контрольні комісії ради

1. Тимчасові контрольні комісії є органами ради, які обираються з числа її депутатів для здійснення контролю з конкретно визначених радою питань, що належать до повноважень місцевого самоврядування. Контрольні комісії подають звіти і пропозиції на розгляд ради.

2. Рішення про створення тимчасової контрольної комісії ради, її назву та завдання, персональний склад комісії та її голову вважається прийнятим, якщо за це проголосувало не менше однієї третини депутатів від загального складу ради.

3. Засідання тимчасових контрольних комісій ради проводяться у закритому режимі. Депутати, які входять до складу тимчасової контрольної комісії, та залучені комісією для участі в її роботі спеціалісти, експерти, інші особи не повинні розголошувати інформацію, яка стала їм відома у зв'язку з її роботою.

4. Повноваження тимчасової контрольної комісії ради припиняються з моменту прийняття радою остаточного рішення щодо результатів роботи цієї комісії, а також у разі припинення повноважень ради, яка створила цю комісію.

Стаття 31. Депутат ради

1. Повноваження депутата ради починаються з моменту офіційного оголошення відповідною територіальною виборчою комісією на сесії ради рішення про визнання депутата обраним і закінчуються у день першої сесії ради нового скликання. Повноваження депутата можуть бути припинені достроково у випадках, передбачених законом.

2. Депутат представляє інтереси мешканців всієї території юрисдикції відповідної ради, має всю повноту прав, що забезпечують його активну участь у діяльності ради та утворюваних нею органів, несе обов'язки перед виборцями, радою та її органами, виконує їх доручення. Депутат, крім секретаря ради громади, голови обласної, районної ради, відповідно, зобов'язаний входити до складу однієї з постійних комісій ради.

3. На час сесій, засідань постійних комісій рад, а також для здійснення депутатських повноважень в інших, передбачених законом випадках, депутат звільняється від виконання виробничих або службових обов'язків з відшкодуванням йому середнього заробітку за основним місцем роботи, але не вище посадового окладу секретаря ради громади, заступника голови обласної, районної ради відповідно, та інших витрат, пов'язаних з депутатською діяльністю, за рахунок відповідного місцевого бюджету.

4. Депутат зобов'язаний брати участь у роботі сесій ради, засідань постійної та інших комісій ради, до складу яких його обрано.

5. Депутат має право ухвального голосу з усіх питань, які розглядаються на сесіях ради, а також на засіданнях постійної та інших комісій ради, до складу яких його обрано.

6. Депутати ради можуть об'єднуватись на підставах та в порядку, встановлених регламентом ради, у фракції та групи.

7. Повноваження депутатів, порядок організації і гарантії депутатської діяльності визначаються Конституцією України та цим Законом.

Стаття 32. Голова громади

1. Голова громади (сільський, селищний, міський голова) є головною посадовою особою в системі органів місцевого самоврядування громади.

2. Голова громади головує на засіданнях ради громади та очолює її виконавчий комітет.

3. Голова громади працює на постійній основі і не може суміщати свою службу з діяльністю з іншою посадою на постійній основі, не може суміщати свою службу з діяльністю з іншою роботою, у тому числі на громадських засадах, займатися підприємницькою діяльністю, одержувати від цього прибутки.

4. На голову громади поширюються повноваження та гарантії депутатів відповідних рад, передбачені законом про статус депутатів рад, якщо інше не встановлено законом.

5. Голова громади може бути депутатом районної або обласної ради, або Верховної Ради Автономної Республіки Крим, якщо громада знаходиться на території такого району, області, Автономної Республіки Крим.

6. Голова громади діє в межах повноважень, наданих цим Законом, та відповідно до рішення ради громади про розмежування повноважень між її виконавчим комітетом та головою громади.

7. Голова громади організовує в межах, визначених цим Законом, роботу відповідної ради громади, її виконавчого комітету, інших виконавчих органів управи громади, забезпечує реалізацію повноважень органів виконавчої влади на території громади,

дотримання Конституції та законів України та рішень відповідних органів виконавчої влади.

8. Голова громади самостійно здійснює повноваження місцевого самоврядування, визначені цим та іншими законами, якщо вони не віднесені до виключних повноважень ради громади або не віднесені законом чи радою громади до виключної компетенції її виконавчого комітету, крім питань, що мають нормативно-правовий характер.

9. При здійсненні наданих повноважень голова громади є підзвітним, підконтрольним і відповідальним перед громадою, підзвітним і підконтрольним перед відповідною радою громади за діяльність її виконавчого комітету, інших виконавчих органів ради.

10. Голови обласних, районних рад, Київський міський голова, Севастопольський міський голова, міські голови мають право формувати свою патронатну службу. Патронатна служба складається із помічників, радників, консультантів. Посадові особи патронатної служби не можуть входити до інших структурних підрозділів.

Стаття 33. Голова виконавчого комітету обласної, районної ради

1. Голова виконавчого комітету обласної, районної ради очолює її виконавчий комітет.

2. Голова виконавчого комітету обласної, районної ради призначається на посаду рішенням відповідної ради за поданням її голови. У випадку обрання головою виконавчого комітету обласної, районної ради депутата цієї ради він складає свої депутатські повноваження.

3. Голова виконавчого комітету обласної, районної ради працює на постійній основі і не може суміщати свою службову діяльність з іншою посадою на постійній основі, у тому числі на громадських засадах, займатися підприємницькою діяльністю, одержувати від цього прибуток.

4. Голова виконавчого комітету обласної, районної ради діє в межах повноважень, наданих цим Законом та відповідно до рішення відповідної ради про розмежування повноважень між її виконавчим комітетом та головою виконавчого комітету обласної, районної ради.

5. Голова виконавчого комітету обласної, районної ради громади організовує в межах, визначених цим Законом, роботу виконавчого комітету обласної, районної ради та інших виконавчих органів ради, забезпечує реалізацію повноважень органів виконавчої влади на відповідній території, дотримання Конституції та законів України та рішень відповідних органів виконавчої влади.

6. Голова виконавчого комітету обласної, районної ради самостійно здійснює повноваження виконавчих органів місцевого самоврядування, визначені цим та іншими законами, якщо вони не віднесені до виключної компетенції виконавчого комітету ради, крім питань, що мають нормативно-правовий характер.

7. При здійсненні наданих повноважень голова виконавчого комітету обласної, районної ради є підзвітним, підконтрольним і відповідальним перед відповідною радою за діяльність її виконавчого комітету, інших виконавчих органів ради.

Стаття 34. Виконавчі органи ради

1. Виконавчими органами ради громади, районної, обласної ради є виконавчий комітет та виконавчі органи спеціальної компетенції, утворені за рішеннями відповідної ради, які складають в сукупності управу відповідно громади, району, області.

2. Виконавчий орган ради утворюється для здійснення всіх або частини виконавчих функцій і повноважень місцевого самоврядування, що віднесені законами до відання виконавчих органів ради. Він є юридичною особою, в межах своїх повноважень діє самостійно і несе відповідальність за свою діяльність відповідно до закону.

3. У містах, де за рішенням ради громади відповідно до закону створені райони в місті без створення районних рад, утворюються управи районів у місті – територіальні розпорядчі органи, призначені для здійснення повноважень виконавчих органів ради громади в районах міста.

4. Виконавчі органи управи є підконтрольними та підзвітними відповідній раді, а виконавчий комітет з питань здійснення наданих йому повноважень органів виконавчої влади – підконтрольний відповідним органам виконавчої влади.

5. Чисельність працівників управи встановлюється відповідною радою і не може перевищувати 110 відсотків від загальної чисельності, визначеної типовими штатами, затвердженими Кабінетом Міністрів України.

Стаття 35. Структура управи

1. Структура управи затверджується радою з врахуванням положень цього закону за поданням голови громади, голови обласного чи районного виконавчого комітету відповідно.

2. Структурні підрозділи управи є її органами управління галузевої та функціональної компетенції і можуть бути виконавчими органами спеціальної компетенції, відокремленими структурними підрозділами чи входити до складу виконавчого органу спеціальної компетенції. Кожний структурний підрозділ діє відповідно до положення, затвердженого радою. Структурними підрозділами є:

1) департамент – структурний підрозділ управи, що утворюється для виконання завдань високого ступеня складності (багатогалузовість, багатофункціональність, програмно-цільовий метод діяльності), координації роботи, пов'язаної з виконанням цих завдань. Мінімальна чисельність працівників департаменту – 21 працівник. Департамент очолює директор. Директор департаменту може мати не більш як два заступники: одного заступника, який не очолює управління, відділ, та одного заступника – начальника управління, відділу;

2) управління – структурний підрозділ управи одногалузевого або однофункціонального спрямування, що може бути виконавчим органом спеціальної компетенції або входити в склад департаменту чи апарату виконавчого комітету. До складу управління входять не менш як два відділи. Мінімальна чисельність працівників управління – 11 працівників. Управління, відділ очолює начальник. Начальник управління може мати одного заступника – начальника відділу;

3) відділ – структурний підрозділ управи одногалузевого чи однофункціонального спрямування, що може бути виконавчим органом спеціальної компетенції. Відділ очолює начальник. Мінімальна кількість працівників відділу – 4 працівники. Начальник відділу може мати одного заступника у разі, коли чисельність працівників у відділі не менш як 7 одиниць;

4) сектор – структурний підрозділ управи однофункціонального спрямування, що не є виконавчим органом спеціальної компетенції. Сектор очолює завідувач. Мінімальна кількість працівників сектору – 2 працівники. Сектори у складі управління утворюють понад нормативну кількість відділів, а в складі відділу – понад мінімальну чисельність працівників відділу.

3. У сільській громаді за рішенням ради громади виконавчі органи спеціальної компетенції можуть не створюватись.

4. Структурні підрозділи управи є підзвітними і підконтрольними раді, яка їх утворила, підпорядкованими їй виконавчому комітету, голові громади.

5. Керівники структурних підрозділів управи призначаються на посаду і звільняються з посади головою громади одноособово, а у випадках, передбачених законом, – за погодженням з відповідними органами виконавчої влади.

Стаття 36. Виконавчий комітет ради

1. Виконавчий комітет – колегіальний виконавчий орган ради загальної компетенції, що розглядає і вирішує всі питання, віднесені цим та іншими законами до відання виконавчих органів ради, за винятком повноважень, переданих радою іншим виконавчим органам ради та голові громади. Для забезпечення діяльності виконавчого комітету створюється його апарат.

2. Виконавчий комітет ради утворюється радою на строк її повноважень. Після закінчення повноважень ради, голови громади, голови виконавчого комітету обласної, районної, районної в місті ради відповідно виконавчий комітет ради здійснює свої повноваження до сформування нового складу виконавчого комітету ради.

3. Очолює виконавчий комітет ради голова громади, голова виконавчого комітету обласної, районної, районної в місті ради відповідно.

4. Кількісний та персональний склад виконавчого комітету ради затверджується відповідною радою за пропозицією голови громади, голови виконавчого комітету обласної, районної, районної в місті ради відповідно.

5. Виконавчий комітет ради утворюється у складі голови громади, голови виконавчого комітету обласної, районної, районної в місті ради відповідно, заступника (заступників) голови громади, голови виконавчого комітету обласної, районної, районної в місті ради відповідно, керуючого справами виконавчого комітету, керівників виконавчих органів ради.

6. В засіданнях виконавчого комітету ради бере участь з дорадчим голосом секретар ради громади, голова обласної, районної, районної в місті ради відповідно.

7. Виконавчий комітет ради є підзвітним і підконтрольним раді, що його утворила, а з питань здійснення ним повноважень органів виконавчої влади – також підконтрольним відповідним органам виконавчої влади.

8. Основною формою роботи виконавчого комітету ради є його засідання. Засідання виконавчого комітету скликаються відповідно головою громади, головою виконавчого комітету обласної, районної, районної в місті ради відповідно, а в разі його відсутності чи неможливості здійснення ним цієї функції – заступником голови громади, голови виконавчого комітету обласної, районної, районної в місті ради відповідно, за потреби, але не рідше одного разу на місяць, і є правоможними, якщо в них бере участь більше половини від загального складу виконавчого комітету.

9. Член виконавчого комітету не може брати участь у розгляді питань, якщо це пов'язано з конфліктом інтересів (питання, що розглядаються, стосуються його інтересів як фізичної особи чи інтересів пов'язаних з ним осіб). Перед розглядом такого питання член виконавчого комітету, щодо якого має місце конфлікт інтересів, зобов'язаний повідомити про це іншим членам виконкому та покинути засідання на час розгляду вказаного питання.

Стаття 37. Функціональні повноваження виконавчого комітету ради

1. Виконавчий комітет ради може розглядати усі питання, віднесені цим Законом до відання виконавчих органів ради.

2. Виконавчий комітет ради:

1) попередньо розглядає проекти місцевих програм соціально-економічного і культурного розвитку, цільових програм з інших питань, місцевого бюджету, проекти рішень з інших питань, що вносяться на розгляд ради громади;

2) координує діяльність виконавчих органів ради, підприємств, установ та організацій, що належать до комунальної власності відповідної громади, заслуховує звіти про роботу їх керівників;

3) має право змінювати або скасовувати акти виконавчих органів ради спеціальної компетенції, а також їх посадових осіб;

4) затверджує положення про структурні підрозділи управи за поданням голови громади чи голови виконавчого комітету обласної, районної ради відповідно.

3. Виконавчий комітет приймає рішення нормативно-правового характеру, а також розпорядчі акти з питань, не віднесених радою до відання інших виконавчих органів ради спеціальної компетенції.

Стаття 38. Староста поселення

1. В поселеннях та групах поселень, визначених відповідно до законодавства про адміністративно-територіальний устрій як територіальні одиниці, обираються старости поселень.

2. Староста поселення обирається його мешканцями на строк повноважень ради громади в порядку, визначеному статутом громади, якщо іншого не визначено законом.

3. Територія юрисдикції старости визначається радою громади відповідно до законодавства про адміністративно-територіальний устрій.

4. Староста поселення не є службовцем органів місцевого самоврядування.

5. Староста здійснює свої функції за контрактом, укладеним між ним та виконавчим комітетом ради громади.

6. Контрактом на основі цього закону та статуту громади визначається обсяг повноважень старости, розмір оплати його послуг, територія юрисдикції старости, інші умови за згодою сторін.

7. Розмір оплати послуг старости визначається як відшкодування за витрачений ним час для виконання повноважень старости залежно від обсягу повноважень, кількості мешканців поселення та розміру території юрисдикції.

8. Староста поселення:

1) представляє інтереси мешканців поселення у виконавчих органах ради громади;

2) за дорученням мешканців забезпечує підготовку документів для органів місцевого самоврядування та місцевих органів виконавчої влади з питань соціального захисту та соціальної допомоги;

3) бере участь у підготовці проекту бюджету громади в частині фінансування програмами, що здійснюється на території його юрисдикції;

4) здійснює нагляд за виконанням своїх функцій посадовими особами громади та бюджетних установ громади, територіальних підрозділів та посадовими особами органів виконавчої влади, розташованих на території відповідного поселення, готує відповідні подання до виконавчого комітету ради громади;

5) здійснює нагляд за екологічним станом, за громадським правопорядком, попереджує правопорушення;

6) здійснює функції медіатора (посередника) в побутових суперечках між жителями;

7) здійснює інші функції та доручення, визначені статутом громади.

9. Староста поселення має право брати участь у засіданнях виконавчого комітету ради громади при розгляді питань, що стосуються поселення, яке він представляє, з правом дорадчого голосу.

Стаття 39. Рада старост при виконавчому комітеті ради громади

1. Рада старост є дорадчим органом при виконавчому комітеті ради громади, складається із старост поселень, що входять до складу громади.

2. Голова громади представляє поселення – адміністративний центр громади, головує на засіданнях ради старост і має право голосу.

3. Рада старост здійснює попередній розгляд питань щодо розвитку поселень та інфраструктури громади, земельних питань, інших питань за пропозицією виконавчого комітету ради.

4. Обов'язковому розгляду на раді старост підлягають питання, що стосуються управління землею та питання бюджету, до внесення їх на розгляд ради громади.

5. Висновки ради старост приймаються простою більшістю присутніх на засіданні ради і доводяться до відома ради громади при внесенні на її розгляд проектів відповідних рішень, підготовлених виконавчим комітетом.

Стаття 40. Громадська колегія при виконавчому комітеті ради

1. При виконавчому комітеті ради рішенням виконавчого комітету ради може створюватись дорадчий орган – громадська колегія.

2. Склад громадської колегії затверджується виконавчим комітетом ради за поданням його голови.

3. Членом громадської колегії не може бути особа, яка є депутатом відповідної ради, працівником управи, апарату ради чи патронатної служби голови громади.

4. Діяльність громадської колегії визначається положенням про неї, яке затверджується виконавчим комітетом ради.

РОЗДІЛ IV. КОМПЕТЕНЦІЇ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Стаття 41. Загальні засади визначення повноважень місцевого самоврядування

1. До відання місцевого самоврядування можуть відноситись сфери публічної діяльності, які стосуються питань місцевого значення.

2. До сфери відання місцевого самоврядування не можуть відноситись питання забезпечення конституційного ладу, державної цілісності та суверенітету, незалежного судочинства.

3. Сфери публічної діяльності, які стосуються забезпечення організації функціонування середовища безпосереднього проживання людини, відносяться до власних повноважень місцевого самоврядування.

4. Сфери публічної діяльності, які стосуються соціальних питань, щодо яких визначена єдина державна політика, розроблені державні програми реалізації цієї політики і які передані до відання органів місцевого самоврядування з виконанням умов наділення повноваженнями органів місцевого самоврядування, визначених цим законом, відносяться до делегованих повноважень місцевого самоврядування.

5. Повноваження місцевому самоврядуванню передаються законом. Вирішення питань, не віднесених законом до компетенції інших органів публічної влади і не вилу-

чених із компетенції місцевого самоврядування, може бути включено до сфери компетенції органів місцевого самоврядування громади за рішенням ради громади.

6. У випадку непередбачених обставин у порядку, встановленому законом, виконавчим органам ради може бути передано виконання деяких повноважень органів виконавчої влади з відповідною компенсацією за виконання таких повноважень з державного бюджету.

7. При розподілі повноважень між органами місцевого самоврядування та місцевими органами виконавчої влади не допускається подвійне підпорядкування виконавчих органів та дублювання функцій і завдань.

8. Розподіл компетенцій між органами місцевого самоврядування адміністративно-територіальних одиниць різних рівнів здійснюється за принципом субсидіарності з передачею їх на максимально низький рівень, на якому можливо і доцільно здійснювати ці повноваження з огляду на кадровий, фінансовий, інфраструктурний потенціал та ресурси, необхідні для реалізації повноважень на такому рівні.

Стаття 42. Умови наділення повноваженнями органів місцевого самоврядування

1. Органи місцевого самоврядування наділяються повноваженнями, якщо:

1) на відповідному адміністративно-територіальному рівні створені представницькі органи місцевого самоврядування та підпорядковані їм виконавчі органи;

2) повноваження, що надаються, стандартизовані, вироблені вимоги до якості відповідних публічних послуг, встановлені критерії оцінки, індикатори успішності виконання повноважень;

3) органи місцевого самоврядування мають достатні інфраструктурні, матеріальні, кадрові ресурси для виконання наданих їм повноважень;

4) органи місцевого самоврядування мають можливість самостійно визначати форми реалізації цілей, визначених державною програмою щодо делегованих повноважень, достатні інструменти здійснення місцевої політики стосовно переданих повноважень, регуляторні, інституційні, інформаційні можливості;

5) забезпечений належний рівень фінансування повноважень у вигляді закріплення окремих податків чи їх частини та фінансової підтримки державою органів місцевого самоврядування, що ґрунтується на неупередженому підході та об'єктивних критеріях;

6) забезпечений контроль зі сторони місцевих державних адміністрацій за дотриманням органами місцевого самоврядування Конституції та законів України та інших підзаконних актів центральних органів виконавчої влади в частині, що стосуються переданих повноважень.

2. При прийнятті рішень про наділення органів місцевого самоврядування повноваженнями повинні відбуватись консультації між органами державної влади та органами місцевого самоврядування через їх асоціації в порядку, визначеному законом.

Стаття 43. Сфера галузевої компетенції громади

До сфери галузевої компетенції органів місцевого самоврядування громади належать:

1) програми в галузі освіти: загальна початкова та середня освіта, дошкільна освіта, позашкільна освіта;

2) програми в галузі охорони здоров'я – первинна та профілактична медико-санітарна допомога, швидка медична допомога, стоматологічна допомога;

3) ветеринарна допомога;

4) програми в галузі культури та відпочинку – підтримка діяльності закладів культури, крім тих, що віднесені до регіонального та державного рівня, культурні та мистецькі програми, підтримка народних промислів;

5) місцеві молодіжні програми, підтримка програм туризму, фізичної культури та масового спорту, організація місць відпочинку;

6) програми соціальної допомоги – утримання територіальних центрів соціального обслуговування населення, програми соціальної допомоги, в тому числі забезпечення соціальним житлом; підтримка будинків-інтернатів для осіб похилого віку, дитячі будинки сімейного типу та прийомні сім'ї, участь у програмі забезпечення доступного житла;

7) містобудування та архітектура: розробка та реалізація Генерального плану громади, ведення містобудівного кадастру, надання єдиних умов та обмежень забудови земельних ділянок;

8) будівництво, ремонт та утримання доріг місцевого значення, вулиць, площ, організація дорожнього руху на них;

9) організація місцевого громадського транспорту;

10) контроль у сфері експлуатації житла;

11) організація надання комунальних послуг – водопостачання, водовідведення, тепlopостачання, утилізація твердих побутових відходів;

12) озеленення та благоустрій території, утримання кладовищ;

13) охорона навколишнього середовища, екологічні програми;

14) землеустрій – вирішення питань землевідведення, ведення земельно-кадастрової документації, визначення цільового призначення землі в порядку, визначеному законом;

15) місцева пожежна та рятувальна служби;

16) забезпечення громадського порядку;

17) управління комунальним майном громади;

18) ведення місцевого архіву;

19) інші питання місцевого значення, не віднесені до компетенції органів виконавчої влади чи органів місцевого самоврядування адміністративно-територіальних одиниць інших рівнів адміністративно-територіального устрою за рішенням ради громади.

Стаття 44. Сфера галузевої компетенції району

1. До сфери галузевої компетенції органів місцевого самоврядування району належать:

1) програми в галузі освіти: школи-інтернати загального профілю, загальноосвітні школи-інтернати для дітей-сиріт та які позбавлені піклування батьків, дитячі будинки;

2) програми в галузі охорони здоров'я: лікарні широкого профілю, пологові будинки, програми медико-санітарної освіти;

3) програми в галузі соціальної допомоги: притулки для неповнолітніх;

4) програми розвитку фізичної культури і спорту: утримання та навчально-тренувальна робота дитячо-юнацьких спортивних шкіл всіх типів, заходи з фізичної культури і спорту та фінансова підтримка організацій фізкультурно-спортивної спрямованості і спортивних споруд місцевого значення.

Стаття 45. Сфера галузевої компетенції області

1. До сфери галузевої компетенції органів місцевого самоврядування області належать:

1) програми в галузі освіти: спеціалізовані школи-інтернати, підтримка закладів професійно-технічної освіти, інститути післядипломної освіти вчителів, центри і заходи з підвищення кваліфікації службовців місцевого самоврядування;

2) програми в галузі охорони здоров'я: спеціалізована стаціонарна допомога, госпіталі для інвалідів Великої Вітчизняної війни, станції переливання крові, санаторно-курортна допомога;

3) програми в галузі культури: регіональні бібліотеки, музеї, виставки, філармонії, палаци культури, підтримка музичних колективів;

4) державні програми з інвалідного спорту і реабілітації;

5) програми розвитку регіону: регіональні інвестиційні програми соціального розвитку, підтримки економічної активності, програми транскордонного співробітництва.

2. До відання Верховної Ради Автономної Республіки Крим та Ради міністрів Автономної Республіки Крим додатково до повноважень, визначених Конституцією України, відносяться програми, визначені ч. 1 цієї статті.

Стаття 46. Особливості реалізації компетенції громади

1. До загальних компетенцій громади належить здійснення права комунальної власності громади, а також вирішення питань, віднесених до сфери компетенції органів місцевого самоврядування громади, за винятком повноважень органів виконавчої влади, наданих цим та іншими законами України виконавчим органам ради громади, та інших винятків, передбачених цим Законом.

2. Територіальна громада не може вирішувати наступні питання:

1) питання, що вимагають погодження з сусідніми громадами чи, відповідно до закону, іншими органами місцевого самоврядування чи органами виконавчої влади;

2) внутрішньої організації органів самоврядування;

3) кадрових питань, крім питань, що стосуються висловлення недовіри голові громади;

4) введення місцевих податків та зборів, встановлення по них ставок;

5) затвердження бюджету та звіту про його виконання;

6) встановлення чи скасування тарифів на житлово-комунальні послуги.

3. До виключних повноважень територіальної громади належать:

1) обрання депутатів ради громади та голови громади відповідно до закону;

2) затвердження за поданням відповідної ради громади переліку об'єктів комунальної власності, які не можуть бути відчужені у будь-якій спосіб без рішення про це самої громади; затвердження рішень ради громади про відчуження об'єктів, включених до цього переліку;

3) затвердження рішень ради громади про надання у довгострокову концесію об'єктів комунальної власності.

4. Компетенції територіальної громади реалізуються через місцевий референдум відповідно до закону, крім компетенції, передбаченої п. 1) ч. 3 цієї статті, яка реалізується через вибори.

Стаття 47. Компетенція ради громади

1. До загальної компетенції ради громади належать повноваження з організації роботи ради та формування її органів, здійснення контролю за їх діяльністю та повноваження щодо вирішення питань місцевого значення, віднесених законом до компетенції органів місцевого самоврядування громади.

2. До виключних повноважень ради громади з організації роботи ради та формування її органів, здійснення контролю за їх діяльністю належать:

- 1) затвердження регламенту ради та внесення змін до нього;
- 2) обрання за пропозицією голови громади на посаду та звільнення з посади секретаря ради громади;
- 3) утворення і ліквідація постійних та інших комісій ради, затвердження та зміна їх складу, обрання голів комісій, затвердження положень про постійні та інші комісії ради;
- 4) затвердження за пропозицією голови громади структури управи; загальної чисельності апарату ради, виконавчого комітету, інших виконавчих органів управи; визначення умов оплати праці працівників апарату ради та виконавчих органів ради, голови громади відповідно до законодавства;
- 5) затвердження персонального складу виконавчого комітету;
- 6) затвердження меж територіальних одиниць, що входять до складу громади;
- 7) затвердження плану роботи ради та заслуховування звіту про його виконання;
- 8) заслуховування звіту голови громади про його діяльність та про діяльність виконавчого комітету ради та інших виконавчих органів управи;
- 9) заслуховування звітів постійних, тимчасових та інших комісій, посадових осіб, яких рада громади призначає або затверджує, оцінка їх діяльності, прийняття відповідних рішень за результатами звітів;
- 10) розгляд запитів депутатів, прийняття рішень щодо запитів;
- 11) надання згоди на створення органів самоорганізації населення, наділення їх повноваженнями та матеріально-фінансовими ресурсами;
- 12) прийняття рішень про дострокове припинення повноважень органів самоорганізації населення у випадках, передбачених законом;
- 13) скасування будь-яких актів виконавчого комітету ради громади, крім питань, що стосуються повноважень органів виконавчої влади, переданих до виконання виконавчим органам місцевого самоврядування;
- 14) затвердження договорів, укладених від імені ради, з питань, віднесених до її виключної компетенції;
- 15) прийняття рішень про розмежування повноважень між виконавчими органами ради, в межах повноважень, наданих цим Законом виконавчим органам ради;
- 16) прийняття рішення про дострокове припинення повноважень голови громади у випадках, передбачених цим Законом;
- 17) прийняття рішень про вступ до асоціацій органів місцевого самоврядування та вихід з них;
- 18) прийняття рішень про партнерство громад;
- 19) прийняття рішень про затвердження статуту громади.

3. До виключних повноважень ради громади щодо вирішення питань місцевого значення, віднесених до компетенції органів місцевого самоврядування громади, належать:

- 1) затвердження програм соціально-економічного та культурного розвитку громади, інших цільових програм з питань місцевого значення, контроль за їх виконанням;
- 2) затвердження місцевого бюджету громади, внесення змін до нього; затвердження звіту про виконання бюджету громади;
- 3) запровадження місцевих податків і зборів та визначення розмірів ставок місцевих податків і зборів у межах, визначених законом;
- 4) прийняття рішень щодо здійснення місцевих позик, проведення лотерей, випуску цінних паперів;

5) прийняття рішень про створення комунальних банків, інших комунальних фінансово-кредитних установ;

6) прийняття рішень щодо надання пільг для місцевих податків і зборів;

7) прийняття рішень про встановлення для підприємств, установ та організацій, що належать до комунальної власності громади, розміру частки прибутку, яка підлягає зарахуванню до бюджету громади;

8) прийняття рішень про порядок формування тарифів на послуги комунальних підприємств;

9) затвердження програм розвитку житлово-комунального господарства громади та благоустрою населених пунктів; встановлення в порядку і межах, визначених законодавством;

10) прийняття і внесення на місцевий референдум проекту переліку об'єктів комунальної власності, які можуть бути відчужені тільки за рішенням громади;

11) прийняття рішень щодо відчуження об'єктів комунальної власності; про створення, ліквідацію, реорганізацію та перепрофілювання підприємств, установ та організацій комунальної власності громади; призначення і звільнення з посади керівників цих підприємств;

12) прийняття рішень про передачу іншим органам місцевого самоврядування, місцевим органам виконавчої влади чи суб'єктам підприємницької діяльності окремих функцій щодо управління об'єктами комунальної власності громади, визначення меж цих повноважень та умов їх здійснення;

13) вирішення відповідно до законодавства питань про створення підприємствами комунальної власності громади спільних підприємств, у тому числі з іноземними інвестиціями;

14) затвердження місцевих планів і програм охорони довкілля, з питань цивільного захисту населення, раціонального використання земель та природних ресурсів місцевого значення і мінерально-сировинної бази, охорони питної води, енергозбереження та інших програм, що є важливими для громади;

15) прийняття рішень відповідно до закону та статуту громади про відведення земель і користування землями, що знаходяться у власності громади; прийняття рішень про викуп земель у їх власників для потреб громади;

16) прийняття рішень про зміну цільового призначення земель території громади за погодженням з органами виконавчої влади відповідно до закону;

17) прийняття рішень про відведення або надання земельних ділянок лісового фонду місцевого значення, які належать громаді, в користування, про припинення права користування цими ділянками, про продаж таких земельних ділянок лісового фонду; прийняття рішень про викуп земельних ділянок лісового фонду у їх власників для потреб громади;

18) погодження клопотань про надання надр на території громади в користування з метою геологічного вивчення; прийняття рішень про надання надр у користування з метою розробки родовищ корисних копалин місцевого значення;

19) затвердження відповідно до закону розмірів плати за користування природними ресурсами, що є у власності відповідних громад;

20) прийняття рішень про надання водних об'єктів місцевого значення у користування; затвердження правил користування водозабірними спорудами, затвердження проектів зон санітарної охорони господарсько-питних водозаборів; встановлення правил користування маломірними суднами на водних об'єктах, прийняття за погодженням з органами державної влади з питань охорони здоров'я та охорони навколишнього природного середовища під час аварійних ситуацій рішень про скидання стічних вод з накопичувачів у водні об'єкти, якщо це не призведе до перевищення нормативів екологічної безпеки водокористування; вирішення відповідно до закону і статуту територіальної

громади питань про надання дозволу на спеціальне використання природних ресурсів місцевого значення, а також про скасування такого дозволу;

21) внесення пропозицій до відповідних органів про організацію територій і об'єктів природно-заповідного фонду загальнодержавного значення, про оголошення природних та інших об'єктів, що мають екологічну, історичну, культурну або наукову цінність, пам'ятками природи, історії або культури загальнодержавного значення; прийняття рішень про організацію територій і об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення, про клопотання щодо оголошення природних та інших об'єктів, що мають екологічну, історичну, культурну або наукову цінність, пам'ятками природи, історії або культури місцевого значення, які охороняються законом; визначення меж територій пам'яток місцевого значення, їхніх зон охорони; встановлення режиму збереження і порядку використання пам'яток місцевого значення;

22) організація та розвиток мережі навчальних закладів початкової, середньої та позашкільної освіти;

23) організація первинної медико-санітарної допомоги;

24) організація фізичної культури і спорту, дозвілля та місцевого туризму;

25) затвердження з дотриманням встановленого законом порядку місцевих містобудівних програм, генерального плану громади, іншої містобудівної документації;

26) встановлення на відповідних територіях режиму забудови та іншого використання земель, передбачених для містобудівних потреб;

27) прийняття рішень про розробку та затвердження детальних планів території громади, в тому числі щодо:

а) визначення земельних ділянок для розташування та будівництва об'єктів містобудування та іншого використання;

б) вибору, вилучення (викупу), надання у власність або користування (оренду) земельних ділянок;

в) визначення поверховості та інших параметрів забудови території;

г) затвердження правил забудови окремих територій громади;

д) встановлення меж земель загального користування населених пунктів;

е) встановлення на відповідній території єдиних умов та обмежень використання земель, визначених для містобудівних потреб;

ж) організації комплексної забудови території;

й) визначення технічних умов для розміщення та утримання інженерно-транспортної інфраструктури;

28) затвердження правил благоустрою території населеного пункту, правил забезпечення в ньому чистоти і порядку, правил торгівлі на ринках, правил додержання тиші в громадських місцях, за порушення яких передбачено адміністративну відповідальність;

29) надання згоди на передачу об'єктів з державної у комунальну власність та прийняття рішень про передачу об'єктів з комунальної у державну власність, передачу об'єктів з комунальної власності до спільної власності територіальних громад району чи області, передачу об'єктів зі спільної власності району та області до комунальної власності, а також щодо придбання об'єктів державної власності у комунальну власність;

30) розгляд пропозицій щодо розміщення, спеціалізації та розвитку підприємств, установ і організацій незалежно від форм власності; внесення до органів виконавчої влади відповідних пропозицій;

31) прийняття рішень, пов'язаних із внесенням до відповідних органів виконавчої влади пропозицій щодо створення спеціальних (вільних) економічних зон; надання згоди на створення у передбаченому законом порядку таких зон та на внесення змін до статусу цих зон;

32) прийняття рішення про надання згоди на розміщення на території відповідної громади об'єктів, шкідливий екологічний вплив яких перевищує встановлені нормативи;

33) прийняття у межах, визначених законом, рішень з питань боротьби зі стихійним лихом, епідеміями, епізоотіями, за порушення яких передбачено адміністративну відповідальність;

34) створення відповідно до закону місцевої міліції, яка утримується за рахунок коштів місцевого бюджету;

35) організація надання соціальної допомоги окремим категоріям громадян;

36) затвердження пропозицій щодо:

а) встановлення і зміни меж населених пунктів;

б) встановлення і зміни меж територіальних одиниць;

в) створення, ліквідації населених пунктів;

г) віднесення населених пунктів до категорії сіл чи селищ;

37) затвердження відповідно до закону положення про зміст, опис та порядок використання символіки територіальної громади;

38) прийняття рішень щодо встановлення та зміни назв вулиць, майданів, парків відпочинку, скверів, мостів та інших об'єктів, які є на території населених пунктів громади;

39) надання пропозицій відповідно до закону щодо назв населених пунктів громади.

4. Рада громади може також розглядати та вирішувати будь-які інші питання місцевого значення, не віднесені законом до виключної компетенції територіальної громади, виконавчого комітету ради громади, голови громади.

5. Рішення ради громади є чинними з моменту їх введення в дію. Рада громади є правонаступницею рішень ради громади попередніх скликань. Рішення ради громади нормативно-правового характеру можуть бути змінені шляхом внесення змін до них. Рішення ради громади одноразової дії, що були виконані, можуть бути змінені лише в судовому порядку.

6. Питання, визначені п.п. 1)- 36) частини 3 цієї статті, розглядаються радою виключно за поданням виконавчого комітету ради громади.

Стаття 48. Компетенції районних і обласних рад

1. Виключно на пленарних засіданнях районної, обласної рад вирішуються такі питання:

1) обрання голови ради, заступника голови ради, звільнення їх з посади; утворення, обрання і ліквідація постійних та інших комісій ради, внесення змін до їх складу, обрання голів комісій;

2) утворення президії (колегії) ради, затвердження положення про неї; затвердження за пропозицією голови ради структури виконавчого апарату ради, його чисельності, встановленої відповідно до типових штатів, затверджених Кабінетом Міністрів України, витрат на утримання ради та її виконавчого комітету;

3) затвердження за пропозицією голови ради голови виконавчого комітету ради; затвердження за пропозицією голови виконавчого комітету ради складу виконавчого комітету ради;

4) затвердження регламенту ради;

5) затвердження плану роботи ради, заслуховування звіту про його виконання;

6) заслуховування звітів постійних комісій, керівників органів, які рада утворює, обирає та призначає;

7) розгляд запитів депутатів, прийняття рішень стосовно них;

8) прийняття рішень щодо дострокового припинення повноважень депутата ради в порядку, встановленому законодавством;

9) затвердження відповідно до закону Положення про зміст, опис та порядок використання символіки району, області;

10) прийняття рішень щодо об'єднання в асоціації, вступ до асоціацій та інших форм добровільних об'єднань органів місцевого самоврядування, що представляють спільні інтереси територіальних громад, а також про вихід із них;

11) затвердження програм соціально-економічного та культурного розвитку відповідно району, області, цільових програм з інших питань, заслуховування звітів про їх виконання;

12) затвердження відповідно районних, обласних бюджетів, внесення змін до них, затвердження звітів про їх виконання;

13) вирішення за дорученням відповідних рад питань про продаж, передачу в оренду, концесію або під заставу об'єктів комунальної власності, які забезпечують спільні потреби територіальних громад і перебувають в управлінні районних, обласних рад, а також придбання таких об'єктів в установленому законом порядку;

14) вирішення в установленому законом порядку питань щодо управління об'єктами спільної власності територіальних громад, що перебувають в управлінні районних і обласних рад; призначення і звільнення їх керівників; вирішення відповідно до закону питань регулювання земельних відносин;

15) вирішення відповідно до закону питань про надання дозволу на спеціальне використання природних ресурсів відповідно районного, обласного значення, а також про скасування такого дозволу;

16) встановлення правил користування водозабірними спорудами, призначеними для задоволення питних, побутових та інших потреб населення, зон санітарної охорони джерел водопостачання, обмеження або заборони використання підприємствами питної води у промислових цілях;

17) прийняття рішень про організацію територій і об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення та інших територій, що підлягають особливій охороні; внесення пропозицій до відповідних державних органів про оголошення природних та інших об'єктів, що мають екологічну, історичну, культурну або наукову цінність, пам'ятками історії або культури, які охороняються законом;

18) прийняття за пропозицією відповідних рад громад рішень, пов'язаних зі створенням спеціальних вільних та інших зон, зміною у статусі цих зон, внесення до відповідних органів пропозицій з цих питань;

19) прийняття рішень про звернення до суду щодо визнання незаконними актів місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ та організацій, які обмежують права територіальних громад у сфері їх спільних інтересів, а також повноваження районних, обласних рад та їх органів;

20) надання згоди на передачу об'єктів з державної власності у спільну власність територіальних громад сіл, селищ, міст та прийняття рішень про передачу об'єктів права спільної власності територіальних громад сіл, селищ, міст, що перебувають в управлінні районних, обласних рад, у державну власність, а також щодо придбання об'єктів державної власності.

2. Районні і обласні ради можуть розглядати і вирішувати на пленарних засіданнях й інші питання, віднесені до їх відання цим та іншими законами.

3. Крім питань, зазначених у частині першій цієї статті, виключно на пленарних засіданнях обласних рад вирішуються такі питання:

1) затвердження відповідно до законодавства регіональних правил забудови і благоустрою поселень;

2) прийняття рішень про віднесення лісів до категорії захисності, а також про поділ лісів за розрядами такс у випадках і порядку, передбачених законом.

РОЗДІЛ V. ДЕПУТАТИ МІСЦЕВОЇ РАДИ

Стаття 49. Депутатське посвідчення та нагрудний знак депутата місцевої ради

1. Після набуття депутатом місцевої ради повноважень йому видаються посвідчення і нагрудний знак.

2. Зразки посвідчень і нагрудних знаків депутата місцевої ради, а також Положення про них затверджуються Верховною Радою України.

Стаття 50. Обов'язки депутата місцевої ради у раді та її органах

Депутат місцевої ради зобов'язаний:

1) дотримуватися Конституції та законів України, актів Президента України, Кабінету Міністрів України, регламенту ради та інших нормативно-правових актів, що визначають порядок діяльності ради та її органів;

2) брати участь у роботі ради, постійних комісій та інших її органів, до складу яких він входить, всебічно сприяти виконанню їх рішень;

3) виконувати доручення ради, її органів, сільського, селищного, міського голови чи голови ради; інформувати їх про виконання доручень.

Стаття 51. Права депутата місцевої ради у раді та її органах

1. Депутат місцевої ради користується правом ухвального голосу з усіх питань, що розглядаються на засіданнях ради та її органів, до складу яких він входить. Депутат місцевої ради набуває права ухвального голосу з моменту визнання його повноважень.

Кожний депутат місцевої ради у раді та її органах, до складу яких він входить, має один голос. Депутат місцевої ради, який не входить до складу відповідного органу ради, може брати участь у його роботі з правом дорадчого голосу.

2. Депутат місцевої ради має право:

1) обирати і бути обраним до органів відповідної ради;

2) офіційно представляти виборців у відповідній раді та її органах;

3) пропонувати питання для розгляду їх радою та її органами;

4) вносити пропозиції і зауваження до порядку денного засідань ради та її органів, порядку розгляду обговорюваних питань та їх суті;

5) вносити на розгляд ради та її органів пропозиції з питань, пов'язаних з його депутатською діяльністю;

6) вносити на розгляд ради та її органів проекти рішень з питань, що належать до їх відання, поправки до них;

7) висловлюватися щодо персонального складу утворюваних радою органів і кандидатур посадових осіб, які обираються, призначаються або затверджуються радою;

8) порушувати питання про недовіру голові ради, розпуск органів, утворених радою, та звільнення посадових осіб місцевого самоврядування;

9) брати участь у дебатах, звертатися із запитом, ставити запитання доповідачам, співдоповідачам, головуючому на засіданні;

10) вносити пропозиції про заслуховування на пленарному засіданні ради звіту чи інформації будь-якого органу або посадової особи, підзвітних чи підконтрольних раді, а також з питань, що віднесені до компетенції ради, інших органів і посадових осіб, які діють на її території;

11) порушувати в раді та її органах питання про необхідність перевірки роботи підзвітних та підконтрольних раді органів, підприємств, установ, організацій;

12) виступати з обґрунтуванням своїх пропозицій та з мотивів голосування, давати довідки;

13) ознайомлюватися з текстами виступів у стенограмах чи протоколах засідань ради та її органів до їх опублікування;

14) оголошувати на засіданнях ради та її органів тексти звернень, заяв, пропозицій громадян або їх об'єднань, якщо вони мають суспільне значення;

15) об'єднуватися з іншими депутатами місцевої ради в депутатські групи, фракції, які діють відповідно до регламенту ради.

3. Депутат місцевої ради може передати головуючому тексти свого невіголошеного виступу, пропозицій і зауважень з обговорюваного питання для включення до протоколу засідання ради або її органу, в якому він бере участь.

4. Порядок реалізації зазначених прав депутатів місцевих рад визначається цим Законом, іншими законами України, які регулюють діяльність місцевих рад та їх органів, а також регламентом відповідної ради.

Стаття 52. Участь депутата в сесіях місцевої ради та засіданнях її органів

1. На сесіях місцевої ради депутати місцевої ради на основі колективного і вільного обговорення розглядають і вирішують питання, віднесені до відання відповідної ради.

2. Депутат місцевої ради зобов'язаний бути присутнім на пленарних засіданнях ради, засіданнях постійної комісії та інших органів ради, до складу яких він входить. У разі неможливості бути присутнім на засіданні депутат місцевої ради повідомляє про це особу, яка очолює відповідний орган.

3. Рада, до якої обрано депутата, має право заслуховувати його звіти про виконання рішень ради, на пленарних засіданнях періодично інформує депутатів місцевої ради про хід виконання рішень, прийнятих радою, реалізацію пропозицій і зауважень, внесених ними, а також з інших важливих питань діяльності ради та її органів.

4. У разі пропуску депутатом протягом року більше половини пленарних засідань ради або засідань постійної комісії, членом якої він є, невиконання ним без поважних причин рішень і доручень ради та її органів відповідна рада може звернутися до виборців з пропозицією про відкликання такого депутата у встановленому законом порядку.

Стаття 53. Депутатський запит і депутатське запитання

1. Депутатський запит — це підтримана радою вимога депутата місцевої ради до посадових осіб ради, її органів, керівників підприємств, установ і організацій незалежно від форми власності, які розташовані або зареєстровані на відповідній території, з питань, які віднесені до відання ради.

Депутатський запит може бути внесений депутатом місцевої ради або групою депутатів попередньо або на пленарному засіданні ради у письмовій чи усній формах. Запит підлягає включенню до порядку денного пленарного засідання ради та за необхідності обговорюється на пленарному засіданні місцевої ради.

Орган або посадова особа, до яких звернуто депутатський запит, зобов'язані у встановлений радою строк надати офіційну письмову відповідь на нього відповідній раді і депутату місцевої ради. Якщо запит з об'єктивних причин не може бути розглянуто у встановлений радою строк, то орган або посадова особа зобов'язані письмово повідомити раді та депутату місцевої ради, який вніс запит, і запропонувати інший строк, який

не повинен перевищувати один місяць з дня одержання запиту. Відповідь на запит у разі необхідності розглядається на пленарному засіданні ради.

Депутат місцевої ради має право дати оцінку відповіді на свій депутатський запит. За результатами відповіді на депутатський запит може бути проведено обговорення, якщо на цьому наполягає не менше 1/4 присутніх на засіданні депутатів місцевої ради. Посадових осіб, до яких звернуто запит, своєчасно інформують про дату та час обговорення відповіді на запит радою. Вони або уповноважені ними особи мають право бути присутні на цьому засіданні ради.

За результатами розгляду відповіді на депутатський запит рада приймає відповідне рішення.

2. Депутатське запитання – це засіб одержання депутатом місцевої ради інформації або роз'яснення з тієї чи іншої проблеми. Відповідь на запитання може бути оголошено на сесії ради або надано депутату місцевої ради в індивідуальному порядку. Запитання не включається до порядку денного сесії, не обговорюється і рішення стосовно нього не приймається.

Стаття 54. Пропозиції і зауваження, висловлені депутатами місцевої ради на сесіях ради

1. Пропозиції і зауваження, висловлені депутатами місцевої ради на сесіях ради або передані в письмовій формі головуючому на її пленарних засіданнях, розглядаються радою або за її дорученням постійними комісіями ради чи надсилаються на розгляд підзвітним і підконтрольним органам та посадовим особам місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, керівникам відповідних підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності, які зобов'язані розглянути ці пропозиції і зауваження у строки, встановлені радою, і про результати розгляду повідомити безпосередньо депутатів місцевої ради, які внесли пропозиції чи висловили зауваження, а також відповідну раду.

2. Рада та її виконавчі органи забезпечують виконання пропозицій і зауважень депутатів місцевої ради, схвалених радою, інформують депутатів про реалізацію пропозицій і зауважень, внесених ними на сесіях рад.

Стаття 55. Право депутата місцевої ради порушувати питання про перевірку діяльності виконавчих органів ради, місцевих державних адміністрацій, підприємств, установ і організацій незалежно від форми власності, брати участь у здійсненні контролю за виконанням рішень ради

1. Депутат місцевої ради має право порушувати в раді та її органах питання про необхідність проведення перевірок з питань, віднесених до компетенції відповідної ради, діяльності розташованих на її території підприємств, установ і організацій незалежно від форми власності, виконавчих органів ради, а депутати обласних, районних рад – відповідних місцевих державних адміністрацій в частині повноважень, делегованих їм обласними, районними радами, а також за дорученням ради або її органів брати участь у перевірках виконання рішень ради.

2. Депутат місцевої ради має право вносити пропозиції щодо усунення недоліків і порушень керівникам підприємств, установ і організацій незалежно від форми власності і органів, діяльність яких перевірялася відповідно до частини першої цієї статті, а також органам, яким вони підпорядковані, порушувати питання про притягнення до відповідальності осіб, з вини яких сталося порушення.

У разі виявлення порушень законодавства України депутат місцевої ради звертається з цього приводу до відповідних органів державної влади.

3. Про результати перевірки та пропозицій щодо них депутат місцевої ради доповідає раді або її органу, за дорученням яких здійснювалася перевірка.

4. Депутат місцевої ради за дорученням ради бере участь у депутатських перевірках з питань, які належать до відання ради, здійсненні контролю за виконанням рішень ради.

Стаття 56. Депутатські групи

1. Для спільної роботи зі здійснення депутатських повноважень у виборчих округах депутати місцевих рад можуть на основі їх взаємної згоди об'єднуватися в депутатські групи.

2. Депутати місцевої ради об'єднуються в депутатські групи за єдністю території їх виборчих округів, спільністю проблем, які вони вирішують, або іншими ознаками.

3. Повноваження депутатських груп є похідними від повноважень депутата місцевої ради, передбачених цим Законом.

4. Членство депутата місцевої ради в депутатській групі не звільняє його від персональної відповідальності за здійснення своїх депутатських повноважень у виборчому окрузі.

5. Порядок утворення, роботи та права депутатських груп визначаються регламентом місцевої ради.

Стаття 57. Депутатські фракції

1. Депутатські фракції місцевих рад формуються на партійній основі депутатами місцевих рад.

2. Депутат місцевої ради може входити до складу лише однієї депутатської фракції. Після відповідного оформлення матеріалів про утворення депутатської фракції головуючий на пленарному засіданні відповідної місцевої ради інформує депутатів місцевої ради про реєстрацію такої депутатської фракції, її кількісний склад.

3. Інші питання створення та діяльності депутатських фракцій визначаються регламентом місцевої ради.

Стаття 58. Участь депутата місцевої ради в роботі інших органів місцевого самоврядування

Депутат місцевої ради має право брати участь з правом дорадчого голосу в роботі інших органів місцевого самоврядування при розгляді ними питань та прийнятті рішень, що стосуються інтересів виборців його виборчого округу чи територіальної громади, від яких його обрано.

Стаття 59. Помічники-консультанти депутата місцевої ради

1. Депутат місцевої ради може мати до п'яти помічників-консультантів, які працюють на громадських засадах.

2. Персональний підбір кандидатур на посаду помічника-консультанта депутата місцевої ради, організацію їх роботи та розподіл обов'язків між ними здійснює особисто депутат місцевої ради, який несе відповідальність щодо правомірності своїх рішень.

3. Умови діяльності, права та обов'язки помічників-консультантів депутата місцевої ради визначаються Положенням про помічника-консультанта депутата місцевої ради, яке затверджується відповідною радою.

4. Помічником-консультантом депутата місцевої ради може бути лише громадянин України, який має загальну середню освіту. Помічник-консультант депутата місцевої ради у своїй роботі керується Конституцією України та законодавством України, а також Положенням про помічника-консультанта депутата відповідної місцевої ради.

Стаття 60. Непорушність повноважень депутата місцевої ради. Забезпечення умов для їх здійснення

1. Депутат місцевої ради наділений усією повнотою повноважень, передбачених цим та іншими законами України. Ніхто не може обмежити повноваження депутата місцевої ради інакше ніж у випадках, передбачених Конституцією та законами України.

2. Місцеві ради та їх органи забезпечують необхідні умови для ефективного здійснення депутатами місцевих рад їх повноважень.

3. Рада та її органи сприяють депутатам місцевих рад в їх діяльності шляхом створення відповідних умов, забезпечення депутатів документами, довідково-інформаційними та іншими матеріалами, необхідними для ефективного здійснення депутатських повноважень, організовують вивчення депутатами місцевих рад законодавства, досвіду роботи рад.

4. Місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, їх посадові особи, керівники підприємств, установ і організацій незалежно від форми власності зобов'язані сприяти депутатам місцевої ради у здійсненні їх депутатських повноважень.

Стаття 61. Дострокове припинення повноважень депутата місцевої ради

1. Повноваження депутата місцевої ради припиняються достроково за наявності перелічених підстав, засвідчених офіційними документами, без прийняття рішення відповідної ради у разі:

- 1) його відкликання виборцями у встановленому цим Законом порядку;
- 2) припинення його громадянства України або виїзду на постійне проживання за межі України;
- 3) обрання або призначення його на посаду, зайняття якої згідно з Конституцією України і законом не сумісне з виконанням депутатських повноважень;
- 4) обрання його депутатом іншої місцевої ради;
- 5) визнання його судом недієздатним або безвісно відсутнім;
- 6) набрання законної сили обвинувальним вироком суду, за яким його засуджено до позбавлення волі, або набрання законної сили рішенням суду щодо притягнення його до відповідальності за корупційне правопорушення, пов'язане з порушенням обмежень, передбачених Законом України «Про засади запобігання і протидії корупції»;
- 7) його смерті.

2. Повноваження депутата місцевої ради можуть припинитися достроково також за рішенням відповідної ради у зв'язку:

- 1) з набранням законної сили обвинувальним вироком суду, за яким його засуджено до покарання, не пов'язаного з позбавленням волі;
- 2) з особистою заявою депутата місцевої ради про складення ним депутатських повноважень.

3. Спори щодо дострокового припинення повноважень депутата місцевої ради вирішуються судом.

4. У разі дострокового припинення повноважень депутата місцевої ради вибори чи заміщення депутата, який достроково припинив повноваження, проводяться відповідно до законодавства.

Стаття 62. Поєднання депутатської діяльності з виконанням виробничих або службових обов'язків

1. Депутат місцевої ради здійснює свої повноваження, не пориваючи з виробничою або службовою діяльністю.

2. За рішенням обласної, Київської та Севастопольської міських рад депутат, обраний головою постійної комісії з питань бюджету, може працювати в раді на постійній основі.

3. Депутат місцевої ради, який перебуває на посаді керівника місцевого органу виконавчої влади чи на іншій посаді, на яку поширюються вимоги Конституції та законів України щодо обмеження сумісництва, не може поєднувати свою службову діяльність на цій посаді з посадою сільського, селищного, міського голови, секретаря сільської, селищної, міської ради, голови та заступника голови районної у місті, районної, обласної ради, а також з іншою роботою на постійній основі в радах, їх виконавчих органах та апаратах.

4. Депутат місцевої ради не може використовувати свій депутатський мандат в цілях, не пов'язаних з депутатською діяльністю.

5. Депутат місцевої ради не може мати іншого представницького мандата.

Стаття 63. Обов'язки депутата місцевої ради у виборчому окрузі

1. У виборчому окрузі депутат місцевої ради зобов'язаний:

1) підтримувати зв'язок з виборцями, відповідною територіальною громадою, трудовими колективами і громадськими організаціями, які висунули його кандидатом у депутати місцевої ради, а також колективами інших підприємств, установ, організацій, незалежно від форми власності, органами місцевого самоврядування, місцевими органами виконавчої влади, розташованими на відповідній території;

2) не рідше одного разу на півріччя інформувати виборців про роботу місцевої ради та її органів, про виконання планів і програм економічного і соціального розвитку, інших місцевих програм, місцевого бюджету, рішень ради і доручень виборців;

3) брати участь у громадських слуханнях з питань, що стосуються його виборчого округу, в організації виконання рішень ради та її органів, доручень виборців, у масових заходах, що проводяться органами місцевого самоврядування на території громади або виборчого округу;

4) вивчати громадську думку; вивчати потреби територіальної громади, інформувати про них раду та її органи, брати безпосередню участь у їх вирішенні;

5) визначити і оприлюднити дні, години та місце прийому виборців, інших громадян; вести регулярний, не рідше одного разу на місяць, прийом виборців, розглядати пропозиції, звернення, заяви і скарги членів територіальної громади, вживати заходів щодо забезпечення їх оперативного вирішення.

2. Депутат місцевої ради, який не виправдав довіри виборців, може бути в будь-який час відкликаний ними у встановленому цим Законом порядку.

Стаття 64. Права депутата місцевої ради у виборчому окрузі

1. У виборчому окрузі депутат місцевої ради має право:

1) офіційно представляти виборців свого виборчого округу та інтереси громади в місцевих органах виконавчої влади, відповідних органах місцевого самоврядування, підприємствах, установах і організаціях незалежно від форми власності з питань, що належать до відання органів місцевого самоврядування відповідного рівня;

2) брати участь з правом дорадчого голосу у засіданнях інших місцевих рад та їх органів, загальних зборах громадян за місцем проживання, засіданнях органів самоорганізації населення, що проводяться в межах території його виборчого округу;

3) порушувати перед органами і організаціями, передбаченими пунктом 1 частини першої цієї статті, та їх посадовими особами, а також керівниками правоохоронних та контролюючих органів питання, що зачіпають інтереси виборців, та вимагати їх вирішення;

4) доступу до засобів масової інформації комунальної форми власності з метою оприлюднення результатів власної депутатської діяльності та інформування про роботу ради в порядку, встановленому відповідною радою;

5) вносити на розгляд органів і організацій, передбачених пунктом 1 частини першої цієї статті, та їх посадових осіб пропозиції з питань, пов'язаних з його депутатськими повноваженнями у виборчому окрузі відповідно до закону, брати участь у їх розгляді.

2. При здійсненні депутатських повноважень депутат місцевої ради має також право:

1) на депутатське звернення, депутатський запит, депутатське запитання;

2) на невідкладний прийом;

3) вимагати усунення порушень законності і встановлення правового порядку.

3. Депутат місцевої ради є відповідальним перед виборцями свого виборчого округу і їм підзвітним. У своїй роботі у виборчому окрузі взаємодіє з органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, органами самоорганізації населення, трудовими колективами, об'єднаннями громадян.

Стаття 65. Розгляд депутатом місцевої ради пропозицій, заяв і скарг громадян

1. Депутат місцевої ради розглядає пропозиції, заяви і скарги громадян, які надійшли до нього, вживає заходів до їх своєчасного, обґрунтованого вирішення; вивчає причини, які породжують скарги громадян, і вносить свої пропозиції щодо їх усунення до органів місцевого самоврядування, до місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ і організацій, об'єднань громадян; систематично веде прийом громадян.

2. Депутат місцевої ради може направляти одержані ним пропозиції, заяви і скарги до відповідних органів, підприємств, установ і організацій незалежно від форми власності, об'єднань громадян, якщо вирішення питань належить до їх повноважень, які зобов'язані розглянути їх відповідно до закону і про результати повідомити заявника, а також депутата місцевої ради.

3. Депутат місцевої ради в межах своїх повноважень здійснює контроль за розглядом відповідними органами підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності, органами об'єднань громадян надісланих ним пропозицій, заяв, скарг виборців.

4. Місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації державної і комунальної форм власності, їх посадові особи зобов'язані сприяти депутатів місцевої ради в організації прийому громадян, розгляді їх пропозицій, заяв, скарг, у створенні інших необхідних для його депутатської діяльності умов.

Стаття 66. Депутатське звернення

1. Депутатське звернення – викладена в письмовій формі вимога депутата місцевої ради з питань, пов'язаних з його депутатською діяльністю, до місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб, а також керівників правоохоронних та контролюючих органів, підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності, розташованих на території відповідної ради, здійснити певні дії, вжити заходів чи дати офіційне роз'яснення з питань, віднесених до їх компетенції.

2. Місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування та їх посадові особи, а також керівники правоохоронних та контролюючих органів, підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності, розташованих на території відповідної ради, до яких звернувся депутат місцевої ради, зобов'язані у десятиденний строк розглянути порушене ним питання та надати йому відповідь, а в разі необхідності додаткового вивчення чи перевірки дати йому відповідь не пізніше як у місячний строк.

3. Якщо депутатське звернення з об'єктивних причин не може бути розглянуто у встановлений строк, депутату місцевої ради зобов'язані письмово повідомити про це з обґрунтуванням мотивів необхідності продовження строку розгляду.

4. Депутат місцевої ради може взяти участь у розгляді свого звернення, про що місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування та їх посадові особи, керівники підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності, розташованих на території відповідної ради, повинні йому повідомити завчасно, але не пізніше як за п'ять календарних днів.

5. Якщо депутат місцевої ради не задоволений результатами розгляду свого звернення або якщо місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування та їх посадові особи, керівники підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності, розташованих на території відповідної ради, ухиляються від вирішення порушеного у зверненні питання у встановлений строк, він має право внести депутатський запит відповідно до статті 53 цього Закону.

Стаття 67. Право депутата місцевої ради на невідкладний прийом та на одержання необхідної інформації

1. Депутат місцевої ради на території відповідної ради має право на невідкладний прийом посадовими особами місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, керівниками підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності, розташованих на території відповідної ради, з питань депутатської діяльності.

2. Посадові особи місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, керівники підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності, розташованих на території відповідної ради, на звернення депутата місцевої ради надають йому довідкові матеріали та іншу інформацію, необхідні для здійснення депутатських повноважень.

3. Порядок відвідування депутатом місцевої ради підприємств, установ і організацій, діяльність яких пов'язана з державною або іншою таємницею, що охороняється законом, встановлюється відповідними нормативно-правовими актами.

Стаття 68. Право депутата місцевої ради вимагати усунення порушення законності

1. Депутат місцевої ради як представник інтересів територіальної громади, виборців свого виборчого округу у разі виявлення порушення прав та законних інтересів грома-

дьян або інших порушень законності має право вимагати припинення порушень, а в необхідних випадках звернутися до відповідних місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб, а також до правоохоронних і контролюючих органів та їх керівників з вимогою вжити заходів щодо припинення порушень законності.

2. У разі виявлення порушення законності депутат місцевої ради має право на депутатське звернення до керівників відповідних правоохоронних чи контролюючих органів.

3. Місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, їх посадові особи, об'єднання громадян, керівники підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності, до яких звернувся депутат місцевої ради, зобов'язані негайно вжити заходів щодо усунення порушення, а в разі необхідності – щодо притягнення винних до відповідальності з наступним інформуванням про це депутата місцевої ради.

4. У разі невжиття відповідних заходів посадові особи місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та керівники правоохоронних і контролюючих органів, до яких звернувся депутат місцевої ради, несуть адміністративну або кримінальну відповідальність, встановлену законом.

Стаття 69. Звіти депутата місцевої ради перед виборцями та зустрічі з ними

1. Депутат місцевої ради періодично, але не рідше одного разу на рік, зобов'язаний звітувати про свою роботу перед виборцями відповідного виборчого округу, об'єднаннями громадян. Рада визначає орієнтовні строки проведення звітів депутатів місцевої ради перед виборцями.

2. Звіт депутата місцевої ради повинен містити відомості про його діяльність у раді та в її органах, до яких його обрано, а також про його роботу у виборчому окрузі, про прийняті радою та її органами рішення, про хід їх виконання, про особисту участь в обговоренні, прийнятті та в організації виконання рішень ради, її органів, а також доручень виборців свого виборчого округу.

3. Звіт депутата місцевої ради може бути проведено в будь-який час на вимогу зборів виборців за місцем проживання, трудової діяльності або навчання, а також органів самоорганізації населення.

4. Депутат місцевої ради не пізніше ніж за сім днів повідомляє виборців про час і місце проведення звіту через місцеві засоби масової інформації або в інший спосіб.

5. Місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, їх посадові особи, керівники підприємств, установ і організацій державної і комунальної форми власності зобов'язані сприяти депутатам місцевих рад в організації їх звітів (зустрічей) перед (з) виборцями шляхом надання приміщень, інформаційних та інших довідкових матеріалів, необхідних депутату місцевої ради, на прохання депутата здійснювати інші заходи, пов'язані з проведенням його звіту (зустрічі) перед (з) виборцями, у тому числі сприяти оповіщенню виборців про час і місце його (її) проведення. Рішення з питань організації звітів (зустрічей) депутата з виборцями приймається на засіданні місцевої ради.

6. Депутат місцевої ради інформує раду та її виконавчі органи про результати обговорення його звіту, зауважень і пропозицій, висловлених виборцями на адресу ради та її органів, а також про доручення, дані депутатові у зв'язку з його депутатською діяльністю.

7. Витрати, пов'язані з проведенням звітів депутатів місцевої ради перед виборцями та їх зустрічей з ними, здійснюються за рахунок відповідних місцевих бюджетів у межах затверджених на ці цілі видатків.

8. Звіти і зустрічі депутатів місцевої ради з виборцями висвітлюються засобами масової інформації.

РОЗДІЛ VI. ПОВНОВАЖЕННЯ ВИКОНАВЧИХ ОРГАНІВ РАДИ

Стаття 70. Повноваження виконавчих органів ради громади у сфері забезпечення соціально-економічного і культурного розвитку, планування та обліку

1. До повноважень виконавчих органів ради громади у сфері забезпечення соціально-економічного і культурного розвитку, планування та обліку належить:

1) забезпечення збалансованого соціально-економічного і культурного розвитку громад, ефективного використання її природних, трудових і фінансових ресурсів;

2) підготовка, подання на затвердження відповідної ради та організація виконання програм соціально-економічного та культурного розвитку, програм безпечного проживання людей, місцевих екологічних програм, програм зайнятості населення, цільових програм з інших питань; забезпечення цих програм необхідними фінансовими, майновими, трудовими, кадровими та іншими ресурсами; підготовка та подання раді звітів про хід і результати виконання цих програм;

3) залучення на договірних засадах підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності до участі в комплексному соціально-економічному і культурному розвитку громад;

4) підготовка та подання на розгляд ради проектів рішень про надання згоди на створення спеціальних (вільних) економічних зон.

Стаття 71. Повноваження виконавчих органів ради громади у сфері бюджету і фінансів

1. До повноважень виконавчих органів ради громади у сфері бюджету і фінансів належить:

1) складання проекту місцевого бюджету громади, подання його на затвердження ради громади;

2) організація виконання місцевого бюджету;

3) адміністрування місцевих податків та зборів;

4) подання до відповідних органів виконавчої влади необхідних фінансових показників та пропозицій для формування міжбюджетних трансфертів;

5) підготовка та подання на затвердження ради громади звіту про виконання бюджету, а також інформації про хід і результати виконання бюджету за кожний квартал бюджетного року;

6) залучення на договірних засадах коштів підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності, розташованих на відповідній території, та коштів населення, а також бюджетних коштів на будівництво, розширення, ремонт і утримання на пайових засадах об'єктів соціальної і виробничої інфраструктури та на заходи щодо охорони навколишнього природного середовища;

7) залучення на договірних засадах коштів з інших місцевих бюджетів для виконання спільних проектів або для спільного фінансування комунальних підприємств, установ та організацій, вирішення інших питань, що стосуються спільних інтересів;

8) сприяння здійсненню інвестиційної діяльності на відповідній території;

9) підготовка та подання до міської ради проектів рішень щодо здійснення місцевих позик, випуску лотерей та інших цінних паперів, створення комунальних банків та інших комунальних фінансово-кредитних установ;

10) організація здійснення місцевих позик, випуск лотерей та інших цінних паперів, спрямування діяльності комунальних банків та інших комунальних фінансово-кредитних установ.

Стаття 72. Повноваження виконавчих органів ради громади щодо управління комунальною власністю

До повноважень виконавчих органів ради громади належать:

- 1) управління в межах, визначених радою, об'єктами комунальної власності громади;
- 2) встановлення порядку та здійснення контролю за використанням прибутків підприємств, установ та організацій комунальної власності громади;
- 3) заслуховування звітів про роботу керівників підприємств, установ та організацій комунальної власності громади;
- 4) підготовка і внесення на розгляд ради громади проекту переліку об'єктів комунальної власності, які не підлягають приватизації та відчуженню; підготовка і внесення на розгляд ради пропозицій щодо визначення сфер господарської діяльності та переліку об'єктів, які можуть надаватися у концесію, подання раді письмових звітів про хід та результати відчуження комунального майна;
- 5) призначення своїх представників до наглядових рад господарських товариств, частка в капіталі яких належить громаді;
- 6) призначення та звільнення керівників підприємств, установ, організацій комунальної власності; контроль за їх діяльністю;
- 7) затвердження розміру фонду оплати праці комунальних підприємств.

Стаття 73. Повноваження виконавчих органів ради громади в галузі житлово-комунального господарства

1. До відання виконавчих органів ради громади в галузі житлово-комунального господарства належать:

- 1) контроль за належним утриманням об'єктів житлово-комунального господарства, що перебувають у комунальній власності відповідних громад, забезпечення їх належного утримання та ефективної експлуатації, необхідного рівня та якості послуг населенню;
- 2) забезпечення соціально-культурних закладів, які належать до комунальної власності відповідних громад, необхідними енергоносіями, а також організація надання населенню, підприємствам, установам та організаціям за їхні кошти послуг з централізованого тепlopостачання, водopостачання, водовідведення та очищення стічних вод; здійснення контролю за якістю питної води та заходів з її забезпечення;
- 3) затвердження тарифів на комунальні послуги, що надаються комунальними підприємствами;
- 4) забезпечення утримання в належному стані кладовищ, інших місць поховання та їх охорони;
- 5) вирішення питань збирання, транспортування, утилізації та знешкодження побутових відходів, знешкодження та захоронення трупів тварин;
- 6) здійснення контролю за використанням житлового фонду;
- 7) вирішення питань щодо ефективного використання нежитлових приміщень, будинків і споруд, що належать до комунальної власності;
- 8) укладення договорів оренди щодо заселення житлової площі в будинках комунальної власності;
- 9) сприяння створенню об'єднань співвласників багатоквартирних будинків, власників одноквартирних будинків, молодіжних житлових комплексів, реєстрація таких об'єднань;
- 10) реєстрація житлово-будівельних і гаражних кооперативів; прийняття рішень про організацію стоянок автомобільного транспорту, здійснення контролю за їх діяльністю;

11) організація благоустрою населених пунктів, залучення на договірних засадах з цією метою коштів, трудових і матеріально-технічних ресурсів підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності, а також населення; здійснення контролю за станом благоустрою виробничих територій, організації озеленення, охорони зелених насаджень і водойм, створення місць відпочинку;

12) організація місцевих ринків, ярмарків, сприяння розвитку всіх форм торгівлі;

13) встановлення зручного для населення режиму роботи підприємств комунального господарства, що належать до комунальної власності громади;

14) надання дозволу в порядку, встановленому законом, на розміщення реклами;

15) здійснення заходів щодо розширення та вдосконалення мережі підприємств житлово-комунального господарства, торгівлі, громадського харчування, побутового обслуговування, розвитку транспорту і зв'язку;

16) здійснення відповідно до закону контролю за належною експлуатацією житлового фонду та організацією обслуговування населення підприємствами житлово-комунального господарства, торгівлі та громадського харчування, побутового обслуговування, транспорту, зв'язку, за технічним станом, використанням та утриманням інших об'єктів нерухомого майна усіх форм власності; прийняття рішень про скасування дозволу на експлуатацію об'єктів у разі встановлення судом порушення екологічних, санітарних правил та норм пожежної безпеки, інших вимог закону;

17) погодження з власниками зручного для населення режиму роботи розташованих на відповідній території підприємств, установ та організацій сфери обслуговування незалежно від форм власності;

18) організація та здійснення за рахунок власних коштів і на пайових засадах будівництва, реконструкції і ремонту об'єктів комунальної власності соціально-культурного призначення, жилих будинків;

19) облік та реєстрація відповідно до закону об'єктів нерухомого майна всіх форм власності та прав на них.

Стаття 74. Повноваження виконавчих органів ради громади в галузі транспорту і комунікацій

1. До відання виконавчих органів ради громади в галузі транспорту і комунікацій належать:

1) контроль за управлінням об'єктами транспорту і комунікацій, що перебувають у комунальній власності відповідних громад, їх належним утриманням та ефективною експлуатацією, необхідним рівнем та якістю надання послуг населенню;

2) надання ліцензій транспортним компаніям на здійснення пасажирських перевезень на території громади, затвердження маршрутів і графіків руху місцевого пасажирського транспорту незалежно від форм власності, узгодження цих питань стосовно транзитного пасажирського транспорту у випадках, передбачених законодавством;

3) організація та здійснення за рахунок коштів бюджету громади і на пайових засадах будівництва, реконструкції і ремонту шляхів місцевого значення;

4) надання ліцензій на діяльність систем кабельного телебачення та кабельного Інтернету на території громади;

5) створення та підтримка Інтернет-ресурсів громади, розвиток електронного урядування в громаді.

Стаття 75. Повноваження виконавчих органів ради громади в галузі будівництва і архітектури

1. До відання виконавчих органів ради громади в галузі будівництва і архітектури належать:

1) підготовка і подання на затвердження ради громади пропозицій щодо встановлення на відповідних територіях режиму забудови та іншого використання земель, передбачених для містобудівних потреб;

2) організація розробки і подання на затвердження ради проектів детальних планів території, планів червоних ліній, іншої містобудівної документації та проектів;

3) вирішення у встановленому законом порядку відповідно до рішень ради питань відведення територій під забудову та іншого використання територій, вибір, вилучення (випук) і надання у власність або користування (оренду) земельних ділянок, надання дозволу на будівництво об'єктів містобудування;

4) координація на території громади діяльності суб'єктів містобудування щодо комплексної забудови населених пунктів;

5) надання відповідно до законодавства дозволу на спорудження об'єктів містобудування незалежно від форм власності;

6) видача забудовникам містобудівних обмежень на проектування, будівництво, реконструкцію будинків і споруд незалежно від форм власності, благоустрій територій та надання дозволу на проведення робіт з благоустрою;

7) погодження відповідних програм та проектів містобудівних, архітектурних і ландшафтних перетворень, будівельних, меліоративних, шляхових, земляних робіт у зонах охорони пам'яток місцевого значення, на охоронюваних археологічних територіях, в історичних ареалах населених пунктів, а також програм та проектів, реалізація яких може позначитися на об'єктах культурної спадщини місцевого значення; надання дозволів на проведення робіт на пам'ятках місцевого значення, їхніх територіях та в зонах охорони;

8) подання на затвердження раді громади місцевих правил забудови окремих частин поселень, внесення змін у зазначені правила;

9) забезпечення надання замовнику вихідних даних (архітектурно-планувального завдання, завдання на проектування і технічних умов) для проектування об'єктів архітектури;

10) організація і ведення містобудівного кадастру відповідних поселень;

11) утворення підрозділів з питань містобудування і архітектури та визначення їх компетенції;

12) організація розробки та подання на затвердження раді громади місцевих правил забудови відповідних поселень та їх окремих частин;

13) забезпечення моніторингу забудови та іншого використання відповідної території;

14) прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом об'єктів у порядку, встановленому законом;

15) організація охорони, реставрації та використання пам'яток історії і культури, архітектури та містобудування, палацово-паркових, паркових і садибних комплексів, природних заповідників, що знаходяться на території громади;

16) здійснення в установленому законом порядку контролю за дотриманням законодавства, затвердженої містобудівної документації при плануванні та забудові територій громади; зупинення у випадках, передбачених законом, будівництва, яке проводиться з порушенням містобудівної документації, а також може заподіяти шкоди навколишньому природному середовищу і проектів окремих об'єктів;

17) здійснення контролю за забезпеченням надійності та безпечності будинків і споруд незалежно від форм власності в районах, що зазнають впливу небезпечних природних і техногенних явищ та процесів;

18) вирішення відповідно до закону спорів з питань містобудування та архітектури.

Стаття 76. Повноваження виконавчих органів ради громади у сфері освіти, культури, виховання

1. До відання виконавчих органів ради громади у сфері освіти, культури і виховання належать:

1) розробка, подання на затвердження ради громади та організація виконання програм у сфері освіти, культури і виховання;

2) призначення і звільнення з посади керівників і педагогічних працівників комунальних закладів дошкільної, середньої і позашкільної освіти;

3) організація обліку дітей дошкільного та шкільного віку;

4) управління та утримання закладів дошкільної освіти;

5) управління та утримання закладів загальної середньої освіти;

6) управління та утримання закладів позашкільної освіти;

7) управління та утримання закладів культури;

8) забезпечення у сільській місцевості регулярного безкоштовного підвезення до місця навчання чи виховання і додому дітей дошкільного віку, учнів та педагогічних працівників;

9) забезпечення виконання програм, спрямованих на створення умов для виховання дітей, молоді, розвитку здібностей, задоволення їх інтересів, що не суперечать суспільній моралі; підтримка молодіжних підліткових заходів за місцем проживання, залучення з цією метою на договірних засадах коштів підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності, а також коштів населення, інших джерел, не заборонених законодавством; контроль за використанням цих коштів;

10) забезпечення умов для розвитку культури, сприяння відродженню осередків традиційної народної творчості, національно-культурних традицій населення, художніх промислів і ремесел, розширення культурної інфраструктури громади, забезпечення доступу населення до культурних цінностей, сприяння роботі творчих спілок, національно-культурних товариств, асоціацій, інших громадських та неприбуткових організацій, які діють у сфері культури, роботи з молоддю.

Стаття 77. Повноваження виконавчих органів ради громади у сфері охорони здоров'я, фізичної культури і спорту, туризму

1. До відання виконавчих органів ради громади у сфері охорони здоров'я, фізичної культури і спорту, туризму належать:

1) розробка, подання на затвердження ради громади і виконання програм у сфері охорони здоров'я, розвитку фізичної культури і спорту, туризму;

2) управління і утримання закладів культури, фізичної культури і спорту, які належать громаді;

3) управління і утримання закладів охорони здоров'я: медичні амбулаторії, фельдшерсько-акушерські пункти, фельдшерські пункти, лікувально-профілактичні та амбулаторно-поліклінічні заклади, загальні стоматологічні поліклініки, заклади швидкої та невідкладної медичної допомоги, що належать громаді;

4) призначення на посаду та звільнення з посади керівників закладів охорони здоров'я, культури, фізичної культури і спорту, оздоровчих закладів, які належать громадам;

5) організація медичного обслуговування та харчування у закладах освіти, культури, фізичної культури і спорту, оздоровчих закладах, які належать громаді;

6) створення умов для занять фізичною культурою і спортом за місцем проживання населення та в місцях масового відпочинку;

7) сприяння роботі спортивних федерацій, товариств, асоціацій, інших громадських та неприбуткових організацій, які діють у сфері охорони здоров'я, фізичної культури і спорту;

8) утримання пологових будинків, станцій швидкої та невідкладної допомоги, загальних, в тому числі стоматологічних, поліклінік і надання через них медичної допомоги;

9) утримання закладів санітарної просвіти, закладів медико-соціального захисту та інших установ медичного профілю;

10) виконання місцевих програм щодо охорони здоров'я, фізичної культури і спорту, материнства і дитинства, сім'ї та молоді;

11) організація роботи щодо запобігання бездоглядності неповнолітніх;

12) призначення на посади керівників комунальних закладів охорони здоров'я, культури, фізичної культури і спорту.

Стаття 78. Повноваження виконавчих органів ради громади у сфері регулювання земельних відносин, природо- і водокористування та охорони навколишнього природного середовища

1. До повноважень виконавчих органів ради громади у сфері регулювання земельних відносин, природо- і водокористування та охорони навколишнього природного середовища належать:

1) підготовка, подання на затвердження ради та організація виконання проектів місцевих програм у сфері землекористування, природокористування, охорони довкілля, програм у сфері питної води і питного водопостачання, участь у підготовці відповідних загальнодержавних і регіональних програм;

2) підготовка, відповідно до генерального плану громади, вихідних даних для розробки планів земельно-господарського устрою території громади та іншої землевпорядної документації;

3) підготовка і внесення на розгляд ради пропозицій щодо встановлення ставки земельного податку, розмірів плати за землю, за користування іншими природними ресурсами; щодо вилучення (викупу) для суспільних потреб, а також надання під забудову та для інших потреб земель, що перебувають у власності громади; визначення в установленому законом порядку розмірів відшкодувань підприємствами, установами та організаціями незалежно від форм власності за забруднення довкілля та завдання інших екологічних збитків; встановлення платежів за користування комунальними та санітарними мережами громади;

4) реєстрація права користування землею і договорів на оренду землі; видача документів, що посвідчують право власності і право користування землею на території громади;

5) організація проведення грошової оцінки вартості земель на території громади;

6) підготовка і внесення на розгляд ради громади пропозицій про відведення або надання земельних ділянок лісового фонду, водного фонду місцевого значення, які належать громаді, у тимчасове користування; про припинення права користування цими ділянками; про продаж таких земельних ділянок лісового фонду; про викуп земельних ділянок лісового фонду та водного у їх власників для потреб громади;

7) підготовка і внесення на розгляд ради громади пропозицій про надання надр у користування з метою геологічного вивчення, про надання надр у користування з метою розробки родовищ корисних копалин місцевого значення;

8) справляння плати за землю;

9) внесення до відповідної ради пропозицій про організацію територій та об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення та інших територій, що підлягають особливій охороні; внесення до відповідної ради пропозицій про порушення клопотання про організацію територій і об'єктів природно-заповідного фонду загальнодержавного значення, про оголошення природних та інших об'єктів, що мають екологічну, історичну, культурну або наукову цінність, пам'ятками природи, історії або культури загальнодержавного значення;

10) внесення на розгляд ради громади пропозицій про визначення території для складування, зберігання або розміщення виробничих, побутових та інших відходів відповідно до законодавства;

11) погодження проектів землеустрою; здійснення контролю за їх виконанням;

12) організація роботи з винесення в натуру та влаштування прибережних захисних смуг вздовж річок, морів та навколо водойм, що знаходяться на території громади; підготовка і подання на затвердження ради громади правил загального водокористування;

13) здійснення контролю за використанням вод та відтворенням водних ресурсів, якістю питної води, встановлення зон санітарної охорони джерел та об'єктів централізованого питного водопостачання, встановлення зон санітарної охорони систем водовідведення та очищення стічних вод (каналізації), здійснення інших заходів щодо охорони джерел і систем питного водопостачання, охорони систем водовідведення та очищення стічних вод (каналізації); запровадження обмежень або заборона використання підприємствами питної води для промислових цілей; звернення до суду з вимогою обмеження, тимчасової заборони діяльності підприємств у разі порушення ними вимог законодавства у сфері питної води та питного водопостачання; надання згоди на розміщення на своїй території нових або реконструкції діючих об'єктів, діяльність яких може завдати шкоди джерелам та системам питного водопостачання, системам водовідведення та очищення стічних вод (каналізації); встановлення тарифів на послуги питного водопостачання, визначення рівня та якості послуг з питного водопостачання;

14) реалізація рішень ради громади з питань охорони довкілля, координація діяльності щодо цього підприємств, установ та організацій, розташованих на території відповідної ради, незалежно від форм власності та підпорядкування;

15) організація робіт з проведення оцінки впливу діяльності підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності на стан довкілля та визначення шляхів і засобів зменшення цього впливу;

16) підготовка, подання на затвердження ради та організація виконання місцевих екологічних програм;

17) внесення до ради пропозицій щодо визначення в установленому законом порядку нормативів збору і розмірів зборів за забруднення навколишнього природного середовища та розміщення відходів;

18) внесення до ради громади пропозицій про затвердження за поданням територіальних органів центрального органу виконавчої влади з питань екології та природних ресурсів для підприємств, установ та організацій лімітів використання природних ресурсів (за винятком ресурсів загальнодержавного значення), лімітів, кількісних та якісних характеристик викидів і скидів забруднюючих речовин у навколишнє природне середовище (за винятком викидів і скидів, що призводять до забруднення природних

ресурсів загальнодержавного значення або навколишнього природного середовища за межами території цієї ради) та лімітів на утворення і розміщення відходів;

19) організація збору, переробки, утилізації і захоронення відходів на території громади;

20) формування і використання місцевих фондів охорони навколишнього природного середовища у складі місцевого бюджету громади;

21) погодження поточних та перспективних планів роботи підприємств, установ та організацій з питань охорони навколишнього природного середовища і використання природних ресурсів;

22) залучення в порядку, визначеному рішенням ради громади або статутом громади, представників громадських організацій, органів самоорганізації населення до процесу прийняття рішень з питань охорони навколишнього природного середовища;

23) забезпечення систематичного та оперативного інформування населення, підприємств, установ, організацій про стан навколишнього природного середовища, захворюваності населення;

24) прийняття рішень з питань проведення екологічної та санітарно-гігієнічної експертизи проектів господарської діяльності, що можуть негативно вплинути на якість питної води, на систему питного водопостачання, на систему водовідведення і очищення стічних вод; здійснення контролю за охороною та використанням вод та відтворенням водних ресурсів;

25) внесення до ради пропозицій про надання згоди на розміщення на відповідній території підприємств, установ і організацій;

26) внесення до ради пропозицій щодо затвердження з урахуванням екологічних вимог проектів планування і забудови населених пунктів, їх генеральних планів та схем промислових вузлів;

27) звернення до суду з вимогою обмеження, зупинення чи заборони діяльності підприємств, які не належать до комунальної власності та знаходяться на відповідній території, у разі порушення ними вимог законодавства у сфері питної води та питного водопостачання, охорони навколишнього середовища;

28) складання протоколів про адміністративні правопорушення посадовими особами, застосування адміністративних санкцій до посадових осіб та інших передбачених законом заходів до підприємств і організацій у разі порушення ними законодавства у сфері земельних відносин, природо- і водокористування та охорони навколишнього середовища;

29) організація землеустрою; ведення земельно-кадастрової документації;

30) екологічний моніторинг середовища громади;

31) затвердження правил користування об'єктами водопостачання, встановлення обмежень або заборони використання підприємствами питної води у промислових цілях; затвердження правил та нормативів приймання стічних вод від підприємств у комунальну систему каналізації;

32) встановлення нормативів якості води більш високих порівняно з загальнодержавними у разі необхідності;

33) прийняття рішень з питань боротьби зі стихійним лихом, епідеміями, епізоотіями, які передбачають за їх порушення адміністративну відповідальність;

34) надання обласній раді пропозицій, затверджених рішенням ради громади, щодо включення чи виключення з відповідного переліку водних об'єктів місцевого значення;

35) реєстрація суб'єктів права власності на землю;

36) сприяння органам виконавчої влади у здійсненні необхідних заходів щодо ліквідації наслідків екологічних катастроф, стихійного лиха, епідемій, епізоотій, інших надзвичайних ситуацій, інформування про них населення.

Стаття 79. Повноваження виконавчих органів ради громади у сфері соціальної допомоги населення

1. До відання виконавчих органів ради громади у сфері соціальної допомоги населення належать:

- 1) розробка, внесення на затвердження відповідної ради та організація виконання місцевих програм соціальної допомоги для окремих категорій населення;
- 2) утримання будинків-інтернатів для малозабезпечених громадян похилого віку, інвалідів, організація побутового обслуговування, безоплатного харчування;
- 3) забезпечення соціального обслуговування самотніх і непрацездатних громадян;
- 4) облік громадян, які відповідно до законодавства потребують соціальної допомоги в забезпеченні соціальним житлом, надання в оренду, у тому числі і безоплатно або за соціально доступними цінами, соціального житла особам, які потребують соціального захисту відповідно до рішення ради;
- 5) вирішення питань про надання за рахунок коштів місцевих бюджетів ритуальних послуг у зв'язку з похованням безрідних громадян;
- 6) здійснення доплат до розмірів державної соціальної допомоги за рахунок міських бюджетів відповідно до рішення ради.

Стаття 80. Повноваження виконавчих органів ради громади в галузі зовнішньоекономічної діяльності

1. До відання виконавчого органу ради в галузі зовнішньоекономічної діяльності громади належать:

- 1) сприяння у створенні на основі законодавства спільних з іноземними партнерами підприємств виробничої і соціальної інфраструктури та інших об'єктів;
- 2) створення спільних із зарубіжними партнерами наукових, культурних, туристичних, фізкультурно-оздоровчих центрів, інших організацій з метою забезпечення соціально-економічного розвитку громади;
- 3) організація прикордонної і прибережної торгівлі на території громади та контроль за нею;
- 4) погодження створення органами державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності органів територіального регулювання зовнішньоекономічної діяльності на території громади, здійснення експортно-імпортних поставок.

Стаття 81. Повноваження виконавчих органів ради громади щодо вирішення питань адміністративно-територіального устрою

1. До відання виконавчого органу ради громади щодо вирішення питань адміністративно-територіального устрою належать:

- 1) внесення відповідно до закону пропозицій для затвердження радою громади щодо:
 - а) встановлення і зміни меж поселень;
 - б) встановлення і зміни меж територіальних одиниць;
 - г) створення, реорганізації, ліквідації населених пунктів;
- 2) внесення відповідно до Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласної ради пропозицій, затверджених радою громади, щодо встановлення та зміни назв населених пунктів.

Стаття 82. Повноваження виконавчих органів ради громади щодо забезпечення законності, правопорядку, охорони прав, свобод і законних інтересів громадян

1. До відання виконавчого комітету ради громади щодо забезпечення законності, правопорядку, охорони прав, свобод і законних інтересів громадян належать:

1) підготовка і внесення на розгляд ради громади пропозицій щодо створення відповідно до закону міліції, що утримується за рахунок коштів місцевого самоврядування, вирішення питань про чисельність працівників такої міліції, про витрати на їх утримання, здійснення матеріально-технічного забезпечення їх діяльності; затвердження і звільнення керівників цієї міліції; заслуховування звітів про їх діяльність із забезпечення громадського порядку;

2) звернення до суду про визнання незаконними актів органів виконавчої влади, інших органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, які обмежують права громади, а також повноваження органів та посадових осіб місцевого самоврядування;

3) розгляд справ про адміністративні правопорушення, віднесених законом до його відання; утворення адміністративних комісій та комісій з питань громадської безпеки, спрямування їх діяльності.

Стаття 83. Функціональні повноваження голови громади

1. Повноваження голови громади починаються з моменту оголошення виборчою комісією громади на пленарному засіданні ради рішення про його обрання і закінчуються в момент вступу на цю посаду іншої обраної відповідно до закону особи, крім випадків відсторонення його від виконання повноважень в порядку, передбаченому цим Законом.

2. У разі дострокового припинення повноважень голови громади, відсторонення його від виконання ним своїх повноважень у порядку, визначеному статтею 101 цього Закону, чи неможливості виконання ним своїх повноважень, тимчасово повноваження голови громади з питань, визначених п.п. 1-3, 9, 12, 15, 17, 18, 19, 21, 23 частини 3 цієї статті, тимчасово здійснює секретар ради громади; повноваження голови громади з питань, визначених п.п. 1, 4, 5, 7, 8, 10, 11, 13, 14, 16, 20, 22, 23, 24, 25 частини 3 цієї статті, тимчасово здійснює перший заступник виконавчого комітету ради.

3. Голова громади:

1) видає розпорядження у межах своїх повноважень;

2) організовує в межах, визначених цим Законом, роботу ради;

3) підписує рішення ради;

4) організовує в межах, визначених цим Законом, роботу виконавчого комітету ради;

5) підписує рішення виконавчого комітету ради;

6) вносить на розгляд ради пропозицію щодо кандидатури на посаду секретаря ради;

7) вносить на розгляд ради пропозиції про кількісний і персональний склад виконавчого комітету ради;

8) вносить на розгляд ради пропозиції щодо структури виконавчих органів ради, апарату ради та її виконавчого комітету, їх штатів, встановлених відповідно до типових штатів, затверджених Кабінетом Міністрів України;

9) скликає сесії ради, вносить пропозиції до їх порядку денного та формує порядок денний сесій ради і головує на пленарних засіданнях ради;

10) забезпечує підготовку на розгляд ради проектів програм соціально-економічного та культурного розвитку, цільових програм з інших питань самоврядування, місцевого бюджету та звіту про його виконання, рішень ради з інших питань, що належать до її відання; оприлюднює затверджені радою програми, бюджет та звіти про їх виконання;

11) призначає на посади та звільняє з посад керівників відділів, управлінь та інших виконавчих органів ради, підприємств, установ та організацій, що належать до кому-

нальної власності відповідної громади, крім керівників дошкільних, загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладів;

12) скликає загальні збори громадян за місцем проживання;

13) забезпечує виконання рішень місцевого референдуму, відповідної ради, її виконавчого комітету;

14) є головним розпорядником бюджетних коштів в частині забезпечення фінансування виконавчого комітету;

15) представляє територіальну громаду, раду у відносинах з державними органами, іншими органами місцевого самоврядування, об'єднаннями громадян, підприємствами, установами та організаціями незалежно від форм власності, громадянами, міжнародними організаціями відповідно до законодавства;

16) представляє виконавчий комітет ради у відносинах з державними органами, іншими органами місцевого самоврядування, об'єднаннями громадян, підприємствами, установами та організаціями незалежно від форм власності, громадянами, міжнародними організаціями відповідно до законодавства;

17) звертається до суду щодо визнання незаконними актів інших органів місцевого самоврядування, місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ та організацій, які обмежують права та інтереси громади, а також повноваження ради та її органів;

18) укладає від імені територіальної громади договори відповідно до законодавства;

19) подає на затвердження ради громади парафований ним договори з питань, віднесених до виключної компетенції ради громади;

20) укладає від імені виконавчого комітету ради договори відповідно до законодавства;

21) веде особистий прийом громадян;

22) забезпечує на відповідній території додержання законодавства щодо розгляду звернень громадян та їх об'єднань;

23) здійснює інші повноваження місцевого самоврядування, визначені цим та іншими законами, якщо вони не віднесені до виключних повноважень ради або не віднесені радою до відання її виконавчих органів.

4. Голова громади несе персональну відповідальність за здійснення наданих йому законом повноважень.

5. При здійсненні наданих повноважень голова громади є підзвітним, підконтрольним і відповідальним перед громадою, підзвітним, підконтрольним і відповідальним – перед радою громади, а з питань здійснення виконавчими органами ради повноважень органів виконавчої влади – підконтрольним відповідним органам виконавчої влади.

6. Голова громади не рідше одного разу на рік звітує про свою роботу перед громадою на відкритій зустрічі з мешканцями громади. На вимогу не менше половини депутатів ради громади, у порядку, визначеному регламентом ради, голова громади зобов'язаний прозвітувати перед радою про роботу виконавчих органів ради за будь-який визначений ними термін в межах терміну його перебування на посаді голови.

Стаття 84. Повноваження виконавчих органів обласних і районних рад

1. До повноважень виконавчих органів обласних і районних рад належать:

1) підготовка і внесення на розгляд ради проектів програм соціально-економічного та культурного розвитку відповідно районів і областей, цільових програм з інших питань, що знаходяться в сфері компетенції органів місцевого самоврядування районів та областей, а в місцях компактного проживання національних меншин – також програм їх національно-культурного розвитку, проектів рішень, інших матеріалів з питань, передбачених цією статтею; забезпечення виконання рішень ради;

2) підготовка пропозицій до загальнодержавних програм соціально-економічного та культурного розвитку України;

3) забезпечення збалансованого економічного і соціального розвитку відповідної території, ефективного використання природних, трудових і фінансових ресурсів;

4) підготовка і подання до відповідних органів виконавчої влади фінансових показників і пропозицій до проекту Державного бюджету України;

5) сприяння інвестиційній діяльності на території району, області;

6) об'єднання на договірних засадах коштів підприємств, установ та організацій, розташованих на відповідній території, і населення, а також бюджетних коштів на будівництво, реконструкцію, ремонт та утримання на пайових засадах об'єктів соціальної і виробничої інфраструктури, шляхів місцевого значення та на заходи щодо охорони праці та охорони навколишнього природного середовища;

7) залучення в порядку, встановленому законом, підприємств, установ та організацій, які не належать до комунальної власності, до участі в обслуговуванні населення відповідної території з питань, що входять до сфери компетенції органів місцевого самоврядування відповідно області, району, координація цієї роботи;

8) затвердження маршрутів відповідно районного та обласного значення і графіків руху місцевого пасажирського транспорту незалежно від форм власності, узгодження цих питань стосовно транзитного пасажирського транспорту;

9) підготовка питань про визначення у встановленому законом порядку територій, їх вилучення (викуп) для публічних потреб, для спорудження соціальних та інфраструктурних об'єктів в сфері компетенцій органів місцевого самоврядування районів та областей відповідно до містобудівної документації;

10) забезпечення відповідно до сфери компетенції органів місцевого самоврядування району та області розвитку освіти, охорони здоров'я, культури, фізичної культури і спорту, туризму; сприяння відродженню осередків традиційної народної творчості, національно-культурних традицій населення, художніх промислів і ремесел, роботі творчих спілок, національно-культурних товариств, асоціацій, інших громадських та неприбуткових організацій, які діють у сфері освіти, охорони здоров'я, культури, фізичної культури і спорту, сім'ї та молоді.

2. Крім повноважень, зазначених у частині першій цієї статті, до повноважень виконавчих органів обласної ради належать:

1) підготовка і подання на затвердження ради пропозицій щодо організації територій і об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення та інших територій, що підлягають особливій охороні; внесення пропозицій до відповідних державних органів щодо оголошення природних та інших об'єктів, що мають екологічну, історичну, культурну або наукову цінність, пам'ятками історії або культури, які охороняються законом;

2) підготовка проектів рішень про віднесення лісів до категорії захисності, а також про поділ лісів за розрядами такс у випадках і порядку, передбачених законом;

3) організація охорони, реставрації, використання пам'яток історії та культури, архітектури і містобудування, палацово-паркових, паркових та садибних комплексів, природних заповідників місцевого значення;

4) прийняття у встановленому законом порядку рішень про заборону використання окремих природних ресурсів загального користування;

5) визначення відповідно до законодавства режиму використання територій рекреаційних зон;

6) затвердження для підприємств, установ та організацій, розташованих на відповідній території, лімітів викидів і скидів забруднюючих речовин у довкілля та лімітів розміщення відходів у випадках, передбачених законом.

РОЗДІЛ VII. АКТИ ОРГАНІВ ТА ПОСАДОВИХ ОСІБ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Стаття 85. Акти органів та посадових осіб місцевого самоврядування

1. Рада в межах своїх повноважень приймає нормативно-правові та інші акти у формі рішень.

2. Виконавчий комітет ради в межах своїх повноважень приймає нормативно-правові та інші акти у формі рішень.

3. Голова громади, голова районної, обласної ради в межах своїх повноважень видає нормативно-правові та інші акти у формі розпорядження.

4. Керівник виконавчого органу спеціальної компетенції видає акти у формі наказів.

5. Рішення ради на її пленарному засіданні після обговорення приймається більшістю депутатів від загального складу ради, крім випадків, передбачених цим Законом. При встановленні результатів голосування до загального складу сільської, селищної, міської ради не включається голова громади і не враховується його голос.

6. Рішення ради приймається відкритим (у тому числі поіменним) або таємним голосуванням. Таємне голосування обов'язково проводиться у випадках, передбачених пунктами 2 і 16 статті 47 та пунктом 1 статті 48 цього Закону.

7. Рішення ради підписується відповідно головою громади, головою обласної, районної ради або у випадках, передбачених цим Законом, головуєчим на пленарному засіданні ради.

8. Рішення сільської, селищної, міської ради, крім рішення про дострокове припинення повноважень голови громади, у п'ятиденний строк з моменту його прийняття може бути зупинено головою громади своїм розпорядженням і внесено на повторний розгляд відповідної ради з обґрунтуванням зауважень.

Рада зобов'язана у двотижневий строк повторно розглянути рішення. Якщо рада відхилила зауваження голови громади і підтвердила попереднє рішення двома третинами депутатів від загального складу ради, воно набирає чинності в порядку, встановленому цим Законом.

9. Рішення виконавчого комітету ради приймаються на його засіданні більшістю голосів від загального складу виконавчого комітету і підписуються відповідно головою громади, головою виконавчого комітету районної, обласної ради.

10. У разі незгоди голови громади, голови виконавчого комітету районної, обласної ради з рішенням виконавчого комітету ради він може зупинити дію цього рішення своїм розпорядженням та внести це питання на розгляд відповідної ради, яка зобов'язана розглянути це питання на найближчій сесії ради.

11. Рішення виконавчого комітету ради з питань, віднесених до власної компетенції виконавчих органів ради, можуть бути скасовані відповідною радою.

12. Накази керівників виконавчих органів спеціальної компетенції відповідної ради можуть бути скасовані відповідно головою громади, головою виконавчого комітету районної, обласної ради.

13. Акти органів та посадових осіб місцевого самоврядування набирають чинності з дня їх офіційного оприлюднення, якщо ними не встановлено більш пізній термін набрання чинності.

Акти, що стосуються управління майном органів місцевого самоврядування набирають чинності не раніше закінчення терміну, визначеного ч. 3 статті 86 цього Закону.

14. Нормативно-правові акти мають необмежений термін дії і можуть бути скасовані шляхом внесення змін до цих рішень.

15. Акти одноразової дії можуть бути скасовані тільки до їх виконання. Термін дії таких актів є необмеженим, якщо інше не встановлено законом.

Стаття 86. Оприлюднення актів органів місцевого самоврядування

1. Акти органів та посадових осіб місцевого самоврядування в термін не пізніше п'яти робочих днів після підписання доводяться до відома населення шляхом оприлюднення через публікацію у друкованому органі – офіційному бюлетені ради та на Інтернет-ресурсах, які рішенням відповідної місцевої ради визначені офіційними.

2. Районні, обласні, міські ради розміщують прийняті ними та їх виконавчими органами акти на власних Інтернет-ресурсах, які забезпечують цілодобовий та безкоштовний доступ громадян та обладнані пошуковими системами. Вимоги до Інтернет-ресурсу визначаються Кабінетом Міністрів України.

3. З дотриманням вимог частини 2 цієї статті акти органів місцевого самоврядування сільських, селищних громад, які не мають власних Інтернет-ресурсів, розміщуються на Інтернет-ресурсах відповідних районних державних адміністрацій на безоплатній основі.

4. На вимогу громадян їм може бути видана копія відповідних актів органів та посадових осіб місцевого самоврядування. За видання такої копії справляється плата, що не може перевищувати витрат на її виготовлення.

Стаття 87. Офіційний бюлетень ради

1. Офіційний бюлетень ради громади є друкованим виданням органів місцевого самоврядування.

2. Засновником офіційного бюлетеня ради є відповідна рада. За спільним рішенням декількох рад може випускатись офіційний бюлетень декількох органів місцевого самоврядування.

3. Офіційний бюлетень випускається за необхідності, але не рідше одного разу на місяць.

4. Безоплатній публікації в офіційному бюлетені ради підлягають акти органів та посадових осіб місцевого самоврядування, акти голів місцевих адміністрацій про зупинення дії акта органу місцевого самоврядування чи посадової особи місцевого самоврядування, оголошення та звіти про закупівлі, інші оголошення публічного характеру.

5. Офіційний бюлетень видається українською мовою. За рішенням ради поряд з текстом публікацій українською мовою можуть міститись переклади цих текстів іншими мовами, при цьому законну силу має текст, опублікований українською мовою.

6. Будь-яка реклама у бюлетені, в тому числі політична, в прямому та прихованому вигляді не допускається.

7. Офіційний бюлетень розповсюджується шляхом підписки, в тому числі обов'язкової для закладів громадського харчування, що мають право на торгівлю алкогольними напоями. Вартість підписки не повинна перевищувати собівартості випуску бюлетеня.

8. Офіційний бюлетень повинен бути доступним для вільного користування відвідувачами закладів громадського харчування, що мають право на торгівлю алкогольними напоями, протягом не менше трьох місяців від дати його виходу.

Стаття 88. Перевірка актів органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб на їх відповідність Конституції та законам України

1. Орган місцевого самоврядування чи посадова особа, що прийняли акт, протягом не більше трьох днів від дати його підписання передають цей акт та електронну форму акта до відповідної місцевої державної адміністрації, а саме:

1) акти голови громади, голови районної ради, ради громади, районної ради, виконавчих органів спеціальної компетенції ради громади, районної ради – до відповідної районної державної адміністрації;

2) акти голови обласної ради, обласної ради, виконавчих органів спеціальної компетенції обласної ради – до відповідної обласної державної адміністрації.

2. Акти, які стосуються внутрішньої організації роботи ради, її виконавчих органів, крім нормативно-правових та актів на призначення на посаду, які вимагають погодження з органами виконавчої влади, до відповідної місцевої державної адміністрації не подаються.

3. Голова відповідної місцевої державної адміністрації протягом тридцяти календарних днів – для актів нормативно-правового спрямування та п'ятнадцяти днів – для інших актів з дня отримання акта органу місцевого самоврядування може своїм розпорядженням зупинити акт з мотивів його невідповідності Конституції та законам України та повідомити про це орган місцевого самоврядування.

4. Одночасно із зупиненням дії акта органу місцевого самоврядування чи посадової особи місцевого самоврядування голова відповідної місцевої державної адміністрації звертається до адміністративного суду з адміністративним позовом про визнання цього акта незаконним. Судовий збір при цьому не справляється.

Якщо голова місцевої державної адміністрації в день зупинення рішення органу місцевого самоврядування або посадової особи місцевого самоврядування не звернувся з позовом до адміністративного суду або якщо адміністративний суд відмовив у відкритті провадження за цим позовом, рішення про зупинення акта втрачає чинність.

5. У випадку визнання акта органу місцевого самоврядування чи посадової особи таким, що не відповідає закону чи Конституції, він втрачає чинність з моменту вступу в силу рішення суду.

Стаття 89. Державна реєстрація актів органів місцевого самоврядування

1. Акти органів та посадових осіб місцевого самоврядування підлягають державній реєстрації територіальними органами Міністерства юстиції України у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

2. Реєстрація актів органів та посадових осіб місцевого самоврядування здійснюється в семиденний термін після закінчення терміну перевірки їх на відповідність Конституції та законам України відповідно до статті 86 цього Закону чи після набрання сили рішення суду про їх відповідність Конституції та законам України (варіант – після опублікування).

РОЗДІЛ VIII. МАТЕРІАЛЬНА І ФІНАНСОВА ОСНОВА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ГРОМАД

Стаття 90. Право комунальної власності громад, районів та регіонів

1. Правом комунальної власності громади є її право на свій розсуд і на підставі закону безпосередньо володіти, користуватися, а також через відповідні органи місцевого самоврядування розпоряджатися об'єктами комунальної власності. Комунальна власність є матеріальною основою місцевого самоврядування громад.

2. Громадам належить право комунальної власності на рухоме і нерухоме майно, доходи місцевих бюджетів, інші кошти, землю, природні ресурси, підприємства, установи та організації, в тому числі банки, страхові товариства, а також пенсійні фонди, час-

тку в майні підприємств, житловий фонд, нежитлові приміщення, заклади культури, освіти, спорту, охорони здоров'я, науки, соціального обслуговування та інше майно і майнові права, рухомі та нерухомі об'єкти, визначені відповідно до закону як об'єкти права комунальної власності, а також кошти, отримані від їх відчуження. Спадщина, відкрита на території громади і визнана судом відмерлою, а також майно, визнане безхазяйним, переходить у власність відповідної громади.

3. Підставою для набуття громадою права комунальної власності є безоплатна передача державою майна та майнових прав, необхідних для виконання закріплених за місцевим самоврядуванням функцій; передача іншого майна за згодою ради громади державою, іншими суб'єктами права власності; створення, придбання, набуття майна органами місцевого самоврядування громади в порядку, встановленому законом.

4. Від імені та в інтересах громади право комунальної власності здійснює відповідна рада громади. Ради громад самостійно затверджують переліки об'єктів комунальної власності відповідних громад.

5. Громади безпосередньо або через органи місцевого самоврядування можуть об'єднувати на договірних засадах на праві спільної власності об'єкти права комунальної власності, а також кошти місцевих бюджетів для виконання спільних проектів або для спільного фінансування (утримання) комунальних підприємств, установ та організацій і створювати для цього відповідні органи і служби.

Районні та обласні ради не мають власності	Районні та обласні ради мають власність	Коментар
6. Районні та обласні ради від імені громад здійснюють управління об'єктами їхньої спільної власності, що задовольняють спільні потреби громад.	6. Районні та обласні ради реалізують право власності на майно, що забезпечує реалізацію самоврядних повноважень відповідно району та області.	Відповідно до концепції і узгодженого раніше проекту змін КУ має бути власність району та області.

7. Органи місцевого самоврядування від імені та в інтересах громад відповідно до закону здійснюють правоможності щодо володіння, користування та розпорядження об'єктами права комунальної власності, в тому числі виконують усі майнові операції, можуть передавати об'єкти права комунальної власності у постійне або тимчасове користування юридичним та фізичним особам, здавати їх в оренду, продавати і купувати, використовувати як заставу, вирішувати питання їхнього відчуження, визначати в угодах та договорах умови використання та фінансування об'єктів, що приватизуються та передаються у користування і оренду.

8. Доцільність, порядок та умови відчуження об'єктів права комунальної власності визначаються відповідною радою. Доходи від відчуження об'єктів права комунальної власності зараховуються до відповідних місцевих бюджетів і спрямовуються на фінансування заходів, передбачених бюджетами розвитку.

9. Питання про відчуження об'єктів спільної власності громад вирішується районною, обласною радою лише за попередньою згодою всіх без винятку громад відповідного району, області в особі відповідних рад громад, що оформляється рішеннями цих рад.

10. Майнові операції, які здійснюються органами місцевого самоврядування з об'єктами права комунальної власності, не повинні ослаблювати економічні основи місцевого самоврядування, зменшувати обсяг та погіршувати умови надання послуг населенню.

11. Право комунальної власності громади захищається законом на рівних умовах з правами власності інших суб'єктів. Об'єкти права комунальної власності не можуть бути

вилучені у територіальних громадах і передані іншим суб'єктам права власності без згоди безпосередньо громади або відповідного рішення ради чи уповноваженого нею органу, за винятком випадків, передбачених законом.

12. Ради громад мають право:

1) вносити пропозиції про передачу або продаж у комунальну власність відповідних громад підприємств, установ та організацій, їх структурних підрозділів та інших об'єктів, що належать до державної та інших форм власності, якщо вони мають важливе значення для життєзабезпечення громад; у визначеному законом порядку вилучати майно з приватної в комунальну власність з мотивів забезпечення суспільних потреб;

2) на переважне придбання в комунальну власність приміщень, споруд, інших об'єктів, розташованих на відповідній території, якщо вони можуть бути використані для забезпечення комунально-побутових та соціально-культурних потреб громад.

13. Інші питання правового режиму комунальної власності визначаються законом.

Стаття 91. Місцеві бюджети

1. Органи місцевого самоврядування самостійно розробляють, затверджують і виконують відповідні місцеві бюджети згідно з цим Законом та бюджетним законодавством.

2. Для цілей цього Закону доходи місцевих бюджетів поділяються на власні та закріплені.

До власних доходів зараховуються місцеві податки та збори, кошти від відчуження комунального майна, інші види доходів, не віднесені до закріплених.

До закріплених доходів належать частки загальнодержавних податків та зборів чи окремі загальнодержавні податки, визначені законом.

3. До видатків на виконання власних повноважень належать видатки на реалізацію програм, що відносяться до галузевої компетенції громад, визначених ч. 7–19 статті 43 цього Закону.

До видатків на виконання делегованих повноважень належать видатки на реалізацію програм, що відносяться до галузевої компетенції громад, визначених ч. 1–6 статті 43, та видатки на виконання програм, що відносяться до галузевої компетенції органів місцевого самоврядування району та області.

4. Кошти бюджетів громад можуть об'єднуватися на договірних засадах для реалізації спільних соціально-економічних та культурних програм та інших програм і передаватися до виконання органами місцевого самоврядування інших громад, районів чи областей.

5. Місцеві бюджети є самостійними, вони не включаються до Державного бюджету України та інших місцевих бюджетів.

6. Самостійність місцевих бюджетів громад гарантується:

- забезпеченням істотної частки власних та закріплених доходів у надходженнях до місцевих бюджетів;
- достатністю власних доходів для виконання власних повноважень місцевого самоврядування;
- достатністю та стабільністю закріплених доходів та переданих з державного бюджету трансфертів для виконання делегованих державою повноважень;
- правом рад громад самостійно визначати напрями використання коштів місцевих бюджетів громад відповідно до закону.

7. Втручання державних органів у процес складання, затвердження і виконання місцевих бюджетів не допускається, за винятком випадків, передбачених законом.

Стаття 92. Вимоги до бюджетного законодавства в частині місцевих бюджетів

1. Бюджетне законодавство в частині місцевих бюджетів повинно забезпечувати виконання таких умов:

1) рівень фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування повинен відповідати їхнім повноваженням, визначеним законодавством. При цьому середній рівень дотаційності для місцевих бюджетів різних рівнів повинен бути однаковим;

2) у частині делегованих державою повноважень законодавством встановлюються стандарти надання послуг, уніфіковані для всієї країни. Обсяг трансфертів з державного бюджету має забезпечувати дотримання цих стандартів. Нормативи бюджетної забезпеченості повинні розраховуватись виходячи з вартості застосування соціальних стандартів, розрахованих на базі середньостатистичних адміністративно-територіальних одиниць кожного рівня та типу;

3) у частині власних повноважень законодавством встановлюються загальні вимоги для місцевого самоврядування щодо якості надання публічних послуг;

4) законом може бути встановлено максимальний обсяг видатків на утримання органів місцевого самоврядування та мінімальний обсяг видатків на забезпечення делегованих повноважень;

5) для забезпечення фінансовими ресурсами виконання делегованих повноважень за органами місцевого самоврядування закріплюються джерела доходів, які за своєю природою є загальнонаціональними, однак на рівень адміністрування яких органи місцевого самоврядування мають суттєвий вплив. При цьому вказані джерела повинні бути стабільними та добре прогнозованими. Має бути забезпечена така схема фінансової допомоги з боку держави на виконання делегованих повноважень, яка б заохочувала ініціативу місцевих рад до збільшення їх надходжень;

6) для забезпечення власних повноважень органам місцевого самоврядування законом надаються фінансові ресурси, які є стабільними, територіально однорідними, прив'язаними до території, сплати яких важко уникнути, які легко адмініструються. При цьому органам місцевого самоврядування мають бути надані необхідні інструменти для забезпечення виконання цих повноважень у вигляді місцевих податків, права їх встановлення, регулювання ставок, адміністрування, правового захисту рішень місцевого самоврядування в частині стягнення місцевих податків та зборів. Держава може надавати фінансову допомогу місцевим бюджетам в частині забезпечення власних повноважень;

7) при виробленні податкової політики необхідно дотримуватись таких вимог в частині надання пільг в оподаткуванні:

- соціальні питання не можна вирішувати фіскальними інструментами;
- пільги можуть надаватись лише виходячи із особливостей об'єкта оподаткування, а не фінансового стану чи інших особливостей платника податку;
- пільги з податків можуть надаватись органом влади лише того рівня, до бюджету якого зараховуються такі податки;
- пільги в оподаткуванні повинні надаватись на термін, що не перевищує один бюджетний період рішенням про місцевий бюджет і відображатись в доходній частині бюджету зі знаком «мінус»;

8) субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам, як правило, спрямовуються на реалізацію інвестиційних проектів та на компенсацію втрат місцевих бюджетів від наданих державою пільг в податковій та соціальній сфері. Субвенції на здійснення програм соціального захисту можуть надаватись тільки при згоді органів місцевого самоврядування на отримання такої субвенції;

9) трансферти мають надаватись безпосередньо до місцевих бюджетів, які є кінцевими отримувачами цих трансфертів.

Процедури надання трансфертів мають забезпечувати своєчасність, рівномірність, гарантованість та повноту їх надання;

10) для здійснення видаткових повноважень інвестиційного характеру органи місцевого самоврядування мають отримати доступ до ринку запозичень. При цьому участь держави повинна мати контрольний характер;

11) адміністрування податків та зборів, що відносяться до власних доходів, має здійснюватись безпосередньо органами місцевого самоврядування;

12) місцеві ради повинні мати можливість використовувати інструменти зовнішнього аудиту місцевого бюджету незалежними аудиторами;

13) має бути забезпечено середньострокове планування та затвердження бюджетів, у першу чергу щодо бюджету розвитку. При цьому необхідно забезпечувати правомірність прийнятих у попередні роки рішень щодо довгострокових та середньострокових програм;

14) тендерні процедури повинні бути прив'язані до етапів бюджетного процесу.

2. Мінімальні розміри місцевих бюджетів громад визначаються на основі нормативів бюджетної забезпеченості на споживача таких послуг, виходячи з рівня вартості забезпечення мінімальних соціальних потреб, визначених законом.

РОЗДІЛ ІХ. ГАРАНТІЇ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ОРГАНІВ ТА ПОСАДОВИХ ОСІБ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Стаття 93. Гарантії місцевого самоврядування, органів та посадових осіб

1. Органи та посадові особи місцевого самоврядування самостійно реалізують надані їм повноваження.

2. Органи виконавчої влади, їх посадові особи не мають права втручатися в законну діяльність органів та посадових осіб місцевого самоврядування громад у сфері власних повноважень, а також вирішувати питання, віднесені Конституцією України, цим та іншими законами до повноважень органів та посадових осіб місцевого самоврядування, крім випадків, передбачених законом.

3. У разі розгляду місцевою державною адміністрацією питань, які стосуються інтересів місцевого самоврядування, вона повинна повідомити про це відповідні органи та посадових осіб місцевого самоврядування.

4. Органи та посадові особи місцевого самоврядування мають право звертатися до суду щодо визнання незаконними актів місцевих органів виконавчої влади, інших органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, які обмежують права громад, повноваження органів та посадових осіб місцевого самоврядування.

5. Акти органів державної влади, що тягнуть за собою додаткові витрати з місцевих бюджетів чи зменшують їх доходи, діють у випадку і в межах, передбачених Державним бюджетом України на виконання таких актів.

Стаття 94. Обов'язковість актів і законних вимог органів та посадових осіб місцевого самоврядування

1. Акти органів місцевого самоврядування, прийняті в межах наданих їм повноважень, є обов'язковими для виконання всіма розташованими на території громади органами державної влади, об'єднаннями громадян, підприємствами, установами та організаціями, посадовими особами, а також громадянами, які постійно або тимчасово проживають на території громади.

2. Місцеві органи державної влади, підприємства, установи та організації, а також громадяни несуть встановлену законом відповідальність перед органами місцевого самоврядування громади за заподіяну місцевому самоврядуванню шкоду їх діями або бездіяльністю, а також у результаті невиконання рішень органів та посадових осіб місцевого самоврядування громади, прийнятих у межах наданих їм повноважень.

Стаття 95. Відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування

1. Органи та посадові особи місцевого самоврядування несуть відповідальність за свою діяльність перед громадянами, державою, юридичними і фізичними особами.

2. Підстави, види і порядок відповідальності органів та посадових осіб місцевого самоврядування визначаються Конституцією України, цим та іншими законами.

Стаття 96. Відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування громад перед громадами

1. Органи та посадові особи місцевого самоврядування є підзвітними, підконтрольними і відповідальними перед громадами. Вони періодично, але не менш як раз на рік, інформують населення про виконання програм соціально-економічного та культурного розвитку, місцевого бюджету, з інших питань місцевого значення, звітують перед громадами про свою діяльність.

2. Громада у будь-який час може достроково припинити повноваження органів та посадових осіб місцевого самоврядування громади, якщо вони порушують Конституцію або закони України, обмежують права і свободи громадян, не забезпечують здійснення наданих їм законом повноважень.

3. Порядок і випадки дострокового припинення повноважень органів та посадових осіб місцевого самоврядування громадами визначаються цим та іншими законами.

Стаття 97. Відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування громад перед державою

1. Органи та посадові особи місцевого самоврядування несуть відповідальність перед державою у разі:

- 1) порушення ними Конституції або законів України;
- 2) здійснення дій чи допущення бездіяльності, які спрямовані проти територіальної цілісності Української держави, зміни конституційного ладу, створення загрози життю та здоров'ю громадян.

2. Відповідальність органів та посадових осіб за дії, визначені у частині 1 цієї статті, передбачає дострокове припинення їх повноважень у порядку, визначеному законом.

3. Щодо посадових осіб місцевого самоврядування, депутатів місцевих рад за наявності підстав, визначених у пункті 2) частини 1 цієї статті, встановлюється кримінальна відповідальність.

Стаття 98. Відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування громад перед юридичними і фізичними особами

1. Шкода, заподіяна юридичним і фізичним особам у результаті неправомірних рішень, дій або бездіяльності органів місцевого самоврядування громади, відшкодовується за рахунок коштів місцевого бюджету громади, а в результаті неправомірних

рішень, дій або бездіяльності посадових осіб місцевого самоврядування громади – за рахунок їх власних коштів у порядку, встановленому законом.

2. Розмір шкоди, завданої юридичним і фізичним особам внаслідок скасування акта органів місцевого самоврядування, посадових осіб в порядку, визначеному статтею 85 цього Закону, але був виконаний до прийняття відповідного судового рішення, визначається як обсяг прямих грошових витрат, підтверджених документально, юридичними і фізичними особами, що були безпосередніми бенефіціарами вказаного акта.

3. Спори про поновлення порушених прав юридичних і фізичних осіб, що виникають у результаті рішень, дій чи бездіяльності органів або посадових осіб місцевого самоврядування громади, вирішуються в судовому порядку.

Стаття 99. Дострокове припинення повноважень ради

1. Повноваження ради громади достроково припиняються Президентом України в тижневий термін після оголошення результатів місцевого референдуму, якщо:

1) винесена на місцевий референдум ініціатива ради громади щодо дострокового припинення повноважень голови громади за результатами референдуму не підтримана;

2) винесена на місцевий референдум ініціатива громадян щодо дострокового припинення повноважень ради громади за результатами референдуму підтримана.

2. Повноваження ради можуть бути достроково припинені Президентом України з таких підстав:

1) якщо протягом місяця з дня початку своєї першої сесії рада не може сформувати виконавчий комітет;

2) якщо рада протягом більше трьох місяців не збирається на чергову сесію;

3) якщо протягом 30 днів після закінчення терміну прийняття рішення, яке рада зобов'язана прийняти відповідно до закону, таке рішення нею не прийнято.

3. Президент України може застосувати своє право достроково припинити повноваження ради з підстав, визначених частиною другою цієї статті лише в термін до усунення цих підстав.

4. Одночасно з припиненням повноважень ради Президент України призначає позачергові вибори ради в чотиримісячний термін після дострокового припинення її повноважень.

5. Президент України застосовує своє право дострокового припинення повноважень ради самостійно чи за поданням голови обласної, Київської, Севастопольської міських державних адміністрацій, а щодо ради громади – також головою громади.

6. Порядок призначення, підготовки, проведення та встановлення результатів місцевого референдуму щодо дострокового припинення повноважень ради громади визначається законом.

Стаття 100. Підстави дострокового припинення повноважень голови громади

1. Повноваження голови громади припиняються достроково з таких підстав:

1) припинення його громадянства;

2) виїзду на постійне проживання за межі України;

3) набрання законної сили обвинувальним вироком суду щодо нього за вчинення умисного злочину або вироком, яким передбачено позбавлення або обмеження волі, у тому числі з відстроченням виконання;

4) визнання його судом недієздатним;

5) його смерті;

6) порушення ним вимог щодо встановленого законом обмеження сумісності його діяльності з іншою роботою (діяльністю);

7) якщо за результатами референдуму щодо дострокового припинення повноважень голови громади ця ініціатива була підтримана.

2. Повноваження голови громади можуть бути також достроково припинені у разі:

1) його особистого звернення до ради громади з письмовою заявою на сесії відповідної ради про складення ним повноважень голови;

2) у випадку відсторонення голови громади від виконання ним повноважень в порядку, встановленому статтею 81 цього Закону, якщо адміністративним судом прийнято рішення про незаконність акта органу місцевого самоврядування, призупиненого головою державної адміністрації.

3. Референдум щодо дострокового припинення повноважень голови громади проводиться за ініціативою громадян чи за рішенням ради громади.

4. Рада громади може прийняти рішення про проведення референдуму щодо дострокового припинення повноважень голови громади у випадку:

1) невиконання покладених на нього обов'язків, що засвідчено не менш як двома рішеннями ради громади;

2) порушення ним прав та свобод громадян, прав та законних інтересів територіальної громади, встановлених Конституцією та законами України, засвідченого рішенням суду.

5. Порядок призначення, підготовки, проведення та встановлення результатів місцевого референдуму щодо дострокового припинення повноважень голови громади визначається законом.

Стаття 101. Порядок дострокового припинення повноважень голови громади

1. За наявності підстав, зазначених у пунктах 1)–5) частини першої статті 79 цього Закону, повноваження голови громади припиняються з дня оголошення головою на сесії ради громади офіційних документів, які засвідчують настання таких підстав.

2. За наявності підстави, зазначеної у пункті 6) частини першої статті 79 цього Закону, повноваження голови громади припиняються з дня набуття законної сили відповідного рішення суду.

3. За наявності підстави, зазначеної у пункті 7) частини першої статті 79 цього Закону, повноваження голови громади припиняються з дня опублікування акта про результати референдуму щодо дострокового припинення повноважень голови громади.

4. За наявності підстави, зазначеної у пункті 1) частини другої статті 79 цього Закону, повноваження голови громади припиняються рішенням відповідної ради за результатами обговорення заяви голови. Рада громади може відмовити голові громади у задоволенні його заяви. У разі повторного подання головою громади такої заяви протягом терміну від п'яти до десяти днів після прийняття рішення ради про відмову у задоволенні заяви про складення повноважень голови повноваження голови громади припиняються з дня оголошення повторної заяви на сесії ради громади.

5. За наявності підстав, визначених частинами першою та другою статті 79 цього Закону, Президент України призначає позачергові вибори голови громади в чотиримісячний термін після дострокового припинення повноважень голови.

6. Питання про призначення Президентом України позачергових виборів голови громади з підстав, визначених цим Законом, може порушуватись перед Президентом України радою громади, головою обласної, Київської, Севастопольської міських державних адміністрацій.

Стаття 102. Припинення діяльності органів місцевого самоврядування за наявності підстав, визначених пунктом 2) частини 1 статті 97 цього Закону

1. За наявності підстав, визначених пунктом 2) частини 1 статті 97 цього Закону, повноваження сільської, селищної, міської, районної у місті, районної, обласної ради, сільського, селищного, міського голови припиняються з моменту оприлюднення Указу Президента України.

2. Проект Указу Президента України про припинення повноважень вносить Кабінет Міністрів України на підставі подання голови відповідної обласної державної адміністрації, у якому викладається суть діяльності/бездіяльності органів місцевого самоврядування, які спрямовані проти територіальної цілісності Української держави, зміни конституційного ладу, створення загрози життю та здоров'ю громадян, фактичним усуненням органів місцевого самоврядування від здійснення своїх повноважень, передачею своїх повноважень іншим органам, групам осіб, що не передбачено законом.

3. Подання, визначене у частині 2 цієї статті, може бути подано Кабінету Міністрів України Головою Служби безпеки України чи Генеральним прокурором України.

4. Указом Президента України визначається: перелік органів та посадових осіб, повноваження яких припиняються; термін, на який припиняються повноваження; особа тимчасового державного уповноваженого, на якого покладається управління місцевими справами, що належать до компетенції органів та посадових осіб, повноваження яких припиняються.

5. Повноваження тимчасового державного уповноваженого у випадку припинення повноважень районної чи обласної ради може бути покладено на голову відповідної державної адміністрації.

Стаття 103. Тимчасовий державний уповноважений

1. Тимчасовий державний уповноважений призначається на період до набуття повноважень органами місцевого самоврядування, сформованими на нових виборах, що призначаються після нормалізації ситуації у відповідній адміністративно-територіальній одиниці.

2. Тимчасовий державний уповноважений у територіальній громаді виконує повноваження відповідно сільського, селищного, міського голови, виконавчого органу ради, а також повноваження відповідної ради, за винятком повноважень, визначених у статті 47 частини 2 пп. 1), 3–12), 14–19), та частин 3 пп. 3–5), 8–10), 29), 32), 36–39) цього Закону.

3. Тимчасовий державний уповноважений у районі чи області виконує повноваження відповідної ради та її голови за винятком повноважень, визначених у статті 48, частина 1 пп. 1–10), 13), 20) та частини 3 цього Закону.

4. Тимчасовий державний уповноважений має право невідкладного прийому головами місцевих державних адміністрацій, керівниками центральних органів виконавчої влади.

5. Додаткові повноваження тимчасового державного уповноваженого щодо координації територіальних органів виконавчої влади у відповідних адміністративно-територіальних одиницях визначаються указом Президента України.

6. В особливих випадках при призначенні тимчасового державного уповноваженого йому може бути надано державну охорону, а у відповідній адміністративно-територіальній одиниці посилено правоохоронні органи.

Стаття 104. Основні завдання та способи діяльності тимчасового державного уповноваженого

1. Основним завданням діяльності тимчасового державного уповноваженого є нормалізація ситуації у відповідній територіальній громаді, районі, області та підготовка до проведення нових місцевих виборів.

2. Тимчасовий державний уповноважений організовує свою діяльність виходячи із поєднання інтересів місцевого населення та державних інтересів, запроваджує інструменти громадського діалогу з різними професійними, громадськими, політичними середовищами у громаді, районі, області.

3. Для врахування інтересів місцевого населення при прийнятті управлінських рішень тимчасовий державний уповноважений може створювати консультативно-дорадчі органи для попереднього розгляду питань.

4. Рішення тимчасового державного уповноваженого приймаються у формі розпоряджень, які набирають чинності з моменту їх оприлюднення.

5. Тимчасовий державний уповноважений несе персональну відповідальність за свою діяльність перед Кабінетом Міністрів України.

6. Координація діяльності та організаційна і методична підтримка діяльності тимчасових державних уповноважених покладається на центральний орган виконавчої влади у сфері регіональної політики.

РОЗДІЛ X. ПРИКІНЦЕВІ ТА ПЕРЕХІДНІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності в порядку, передбаченому Законом України «Про проведення реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні» (робоча назва).

ДЛЯ НОТАТОК

ДЛЯ НОТАТОК

Інформаційно-аналітичне видання

ЩОКВАРТАЛЬНИЙ АНАЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД
«Розвиток місцевого самоврядування в Україні»
(липень – жовтень 2014 року)

Упорядник:

Наталенко Ніна Віталіївна

Видавець: Товариство з обмеженою відповідальністю інформаційно-консультаційний центр «Легальний статус»
м. Київ, б-р. Дружби народів, 22, к. 21.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої діяльності до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції, ДК 726 від 18.12.2001 р.

Виготовлювач: «Забеліна-Фільковська Т.С. і компанія Київська нотна фабрика»
04080, м. Київ, вул. Фрунзе, 51а.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої діяльності до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції, ДК 3983 від 17.02.2011 р.

Підписано до друку з оригінал-макету 09.12.2014.
Формат 60x84/8. Умовн. друк. арк. 2,31. Наклад 1000 прим.